

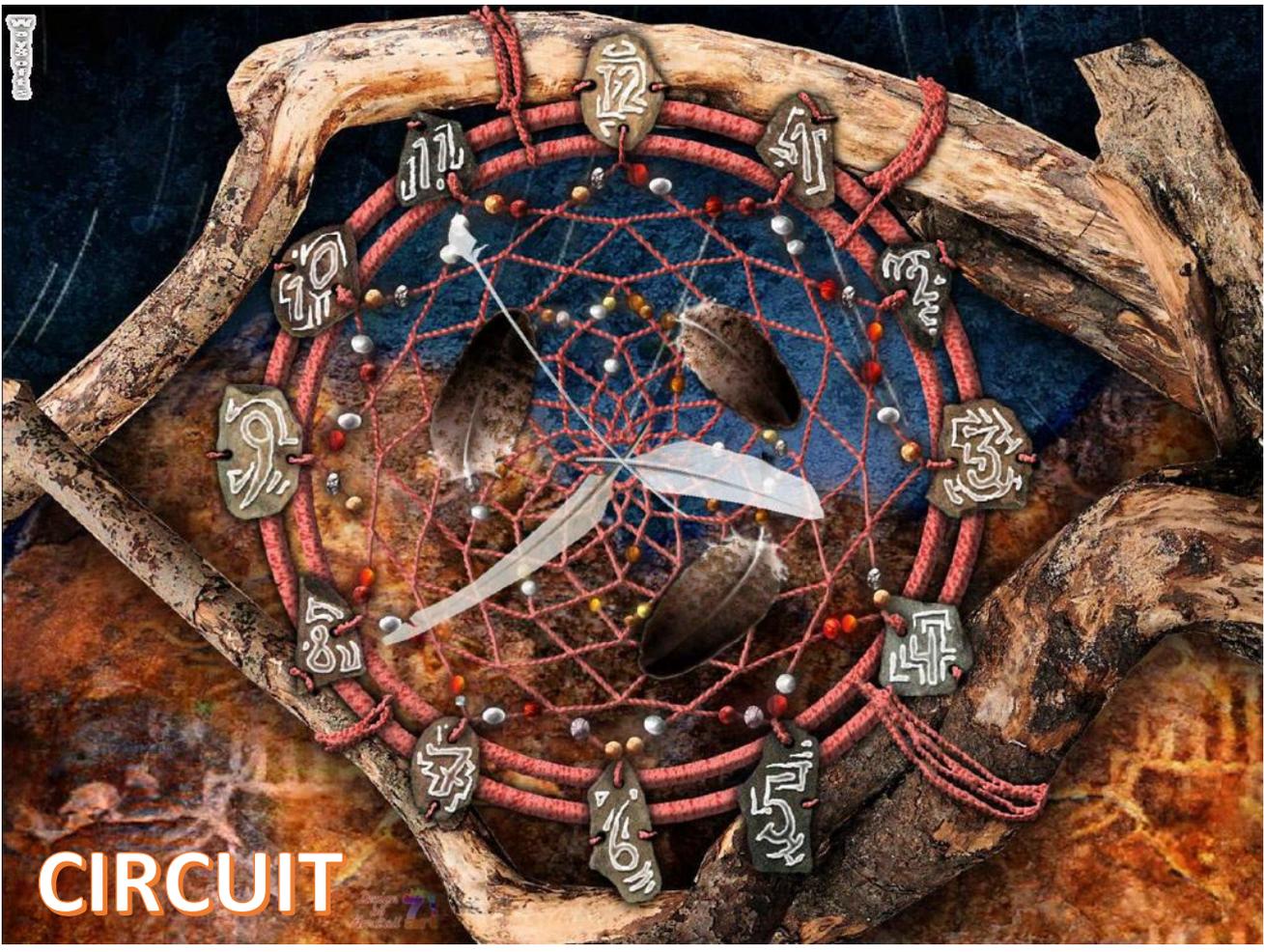

BĀKA DA SAURAN TAMBAYA

GAME DA

TSĀFI, BŌKANCI DA MAITA.

وَكذَٰلِكَ نَفَصَلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

WALLAFAR

ENGR. BABA MAGAJI.

GARGADI:

Wannan littāfi ba'a rubūtāshi dōmin a kōyar da đaya daga cikin tsāfi, bōkanci ko maita ba, Jakar Magōri ce mai đauke da đibbul Anbiyā (Amincin Allah Ya kasance a garesu).

Mawallafin yā rubūta wannan littāfi ne da nufin haskāwa sabōda abūbuwan da suke cikin duffai su fito fili kōwa ya zama mai iya wārewa tsakānin kyāwawa da mūnānā:

1. tsakānin **karāma** da **tsāfi**,
2. tsakānin **neman tsari** da **neman halaka**,
3. tsakānin **rōkon Allah** da **rōkon Aljani**,
4. tsakānin **istihāra** da **dūbā**,
5. tsakānin **Kanbun baka** da **Maita**,
6. tsakānin **fasāhar zāmani** da **fasāhar matsāfa**,
7. tsakānin **harsāshe** da **Lābārin gaibu**, Da sauransu.

Duk wanda ya karanta wannan karamin littāfi, idan Allah Yā yarda, zai zama gwani wajen banbancewa tsakānin wađannan abūbuwa da suka gabāta. Zai zama Magōrin kansa da kansa.

Akwai bukātar mutum ya kasance yana mai jin tsoron Allah idan yana karanta wannan littāfi, ya kāra tsoron Allah bayan yā gama karantāwa sannan ya bi hanyar da nayi nūni mafi dacewa da Sunnah.

Duk wanda ya karanta wannan littāfi sannan ya zābi son ransa (koma bāyan yadda Sunnah ta zābar), to ya tabbatar yā kauce ma hanya madaidaiciya. Allah Ya kiyāye mu.

مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ

SADUKARWA

Ga yan-uwa da abōkan arziki, ma'abōta umarni da kyāwāwan ayyuka da hani da abūbuwan kī (wadānda basu halasta ba).

GABATARWA.

Da sunan Allah Mai Rahama Mai Jin kai, Mahaliccin Sammai da Kasa da abubuwan da suke cikinsu –Wanda Ya sanar da mutum game da Na’ura mai kwakwalwa (*Computer*). Tsira da aminci su tabbata ga fiyeyyen halitta wanda bai fadī wata magana son ransa ba –**Muhammadu** manzon Allah (S.A.W)– masanin da ya kōyar da dūniya ilimin da Allah (SWA) Ya sanar dashi kamar yadda aka umarceshi. Allah Yayi dadin tsira ga iyālenza da Sahabbansa gaba dāyansu. Amincin Allah a garemu da bāyin Allah Salihai.

Bayan haka, kasancewar a wannan zāmanin namu, banbancewa tsakānin kyāwāwan dabāru da suka shāfi neman tsari da mūnāna suna kāra bōyewa a cikin duhu, ana halasta mūnāna kuma a dōra ganin kyāwāwa mūnāna, sai naga ya dāce in karanta āyōyi daki-daki, kuma dōmin hanyar masu laifi ta bayyana.

Ina rōkon Allah Mai girma da dāukaka, Ya bāni ikon bayāni da zai fayyace waɗannan batūtuwa da na dāuko, har ya zan na gama amsa tambayōyin da mai karatu zai iya tambaya.

Nā yi niyyar bayāni a game da tsāfi, bōkanci da Maita da dangin waɗannan laifuka ba tare da jin tsōron wanin Allah (SWA) ba. In Allah Ya yarda, zanyi bayāni akan waɗannan laifuka da danginsu kamar yadda Allah (SWA) Ya bāni ikon fahimta. Zan kāwo irin nau’in tsari da shari’a ta yarda da su, da abūbuwan da marar lāfiya zai aikata (ko a aikata masa) domin neman samun waraka. Dukkan waɗannan, halastattu in Allah Ya yarda.

Ina k̄ara jan hankalin mai karatu, idan na bada misali nace Annabi (SAW) ya hana, to yaji tsōron Allah, kar ya gwada wannan misālin (kawai suna nūni ne don hanyar mai laifi ta bayyana (ta fito fīli))! Kar ka fahimta da kuskure, misali shine nace: idan bōkaye sunga taurāro mai sifa kaza a sama sai suce za’ayi ruwa kuma Annabi (SAW) yace duk wanda ya yarda da cewa an samu ruwa sabōda tsayuwar taurāro kaza to ya kafirta da sakon (musulunci) da annabi (SAW) yazo dashi. To anan kar mai karatu ya zama ya dāu wannan misalin (na ganin taurāron) yana amfani dashi.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Ba lalle in kwatanta maka misālan dai-dai ba, amma zanyi kōkari in gwada maka yadda zaka fahimci mālamin da bōkancinsa (sābānin istihāra) a lōkacin da yake so ya maka (taimakon) wani magani (ko addu'a).

Gaskiya ce zan fayyace ba tāre da tsōron kaidin mai kaidi ba, **Kuma ka ce: "Gaskiya tā zo, kuma karya tā lālāce. Lalle ne karya ta kasance lālātacciya." (17:81)**

Ka ce: "Ina yi muku wa'azi ne kawai da kalma guda! watau ku tsayu dōmin Allah, bibbiyu da daidai, sa'an nan ku yi tunāni, bābu wata hauka ga ma'abūcinku (Annabi Muhammadu (SAW)). Shī bai zama ba fāce mai gargadi ne a gare ku a gaba ga wata azāba mai tsanani.

Ka ce: "Abin da na rōke ku na wani sākamako, to, amfāninsa nāku ne. Ijārata ba ta zama ba fāce daga Allah, kuma shi Mahalarci ne a kan dukan kōme."

Ka ce: "Lalle Ubangijina Yanā jefa gaskiya. (Shi) Masanin abūbuwan fake ne." Ka ce: "Gaskiya tā zo, kuma karya (ta bata bat) bā ta iya kara (kome) kuma bā ta iya dāwōwa." Ka ce: "Idan na face, to, inā facewa ne kawai a kan kaina..."

Engr Baba Magaji.

bamagaj@gmail.com

27 Febuary, 2018.

(11Jimada II, 1439)

BĀBI NA FARKO

TSARIN FĀRA KARATUN LITTAFI.

Bismillāhir Rahmānir Rahim. Wassalātu was salam ala Rasūlullah (SAW).

Kafin mai karatu ya fara kutsawa cikin wannan littafi, yana da kyāwu ya sanya kayan (sulke) da zasu taimaka ya shiga ya fito ba tare da sāmūn matsala ba. Kayan sulke anan yana nufin abūbuwan da mutum zai sanya a cikin zūciyarsa yayi ĩmāni da su, ĩmāni na gaskiya. Ba tāre da na kaika da nisa ba, ina nufin “Tauhidi”

1.1 TAUHIDI:

Yana daga cikin tauhīdi, **na rubūbiyya!** Tauhīdin rubūbiyya (daga kalmar Rabbu–Ubangiji) shine mutum ya yarda akwai Allah (Ubangiji). Ka yarda har cikin zūciyarka (kuma ba mai canza maka yardar) cewa Allah ne Ya halicci kōmai da kōme, kuma Shi ḍaya ya cancanta a bauta maSa. Shi kaḍai ya cancanta a rōka (ko meye) a wurinSa. Shine Yake bāda arziki (ḍūkiya) ga wanda Yaso, Shi ne Yake kaddarāwar abūbuwa (su kasance). Shi ne Mai warkarwa, Mai karban rāyukan halittu a lōkacin mutuwersu.

Tauhīdi na **Ulūhiyya**, (daga kalmar ILĀHU) shine mutum yayi ĩmāni (har zūciya) cewa Allah Kaḍai Shi ne ILĀHU da zai bautawa kamar yadda Yayi umarni. Sallar mutum, da yankansa (na zubar da jini) da (komai na) rāyuwarsa, da mutuwersa su zama ya sallama su ga Allah Ubangijin tālikai. (wato ya kasance ba zai aikata komai ba sai kamar yadda Allah (SWA) Ya ce a aikata). Neman tsari, neman gāfara, neman mulki, karātun Alkur’āni mai girma, neman mafita da dukkan addu’i su kasance Allah –ILĀHU za a nufa da su (ba wani gunki ba).

Tauhīdin **Sūnāye da Siffōfin** Allah, shine mutum ya takaita yardarsa (imāninsa) ga iya Sūnāyen Allah da SiffōfinSa da suka zo a cikin Alkur’āni da ingantattun Hadisai. Ya kasance (ga misāli) ya yarda Allah (SWA) yana da siffar Ji (Zai iya jin rōkon mutum daga kō’ina a cikin ḍūniya (sama da kasa)) kuma ba za a kirƙira wani sūna a rokeShi dasu ba (Sai da sūnayenSa da Yace naSa ne!).

Alhamdulillah! wannan (tauhīdai uku) su ne sulke na farko, kuma tūbali da zai baka damar gane bayanen cikin wannan littāfi. Su ne nā’ūrōrinmu na tantance (neman tsari) kyakkyawa daga mūnānā, da sauransu.

Sulke na biyu, kārī akan tauhīdi rubūbiyya, mai karātu ya yarda Allah (SWA) Shi yake kaddara dukkan kōmai, a lōkacin da Ya so. Mai karātu yayi imāni cewa tsāfin matsāfi baya tāsiri sai Allah (SWA) Ya bari (abun ya faru) sabōda hikimarSa da cika alƙawarinSa kamar yadda Ya rubūta (tun asali) abun zai fāru ta wannan dalilin. kuma Yana yin afuwa a bisa (rubūtattun abūbuwa) masu yawa.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Wajibi ne mutum yayi ĩmāni cewar duk wani hatsabibi (matsāfi, bōka, māye, azzālumi) bai fi ƙarfin Allah ba. **"Kuma kada ka yi zaton Allah Mai shagalā ne daga abin da azzālumai suke aikatāwā. Abin sani kawai, Yanā jinkirta musu ne zuwa ga wani wuni, wanda idānuwa suke fita turu-turu a cikinsa."** (14:42)

Abu na karshe da mai karatun wannan littāfi zai amince shine ya yarda zai hanu da dukkan abūbuwan da zan ƙāwo haninsu daga Allah (SWA) a cikin Alƙurʼāni, ko hanin da zan ƙāwo (cewa) daga Manzon Allah (SAW). Allah (SWA) Yana cewa:

Yā ku wadanda suka yi ĩmāni! Ku karba wa Allah, kuma ku karba wa Manzo, idan Ya kirāye ku zuwa ga abin da Yake rāyar da ku; Kuma ku sani cewa Allah Yanā shāmakacewa a tsakānin mutum da zūciyarsa, kuma lalle ne Shī, a zuwa gare Shi ake tāra ku. (8:24)

Kuma Manzon Allah (SAW) yana cewa: **Duk abinda na haneku, ku nīsanceshi. kuma abubuwan da na umarceku dasu, ku zō dashi gwalgwadon abinda ya sauwaka.**

GARGADI:

Dukkan wanda imāninsa ya gurbāta daga tauhīdi (na rubūbiyya, ko na Ulūhiyya, ko na Sūnāye da siffōfin Allah) wajen aikin ibada, wannan shi ake cewa “Mushiriki” (wāto mai hada Allah (SWA) da wata halitta a wajen bauta). Kāfiri bai ma yi imāni da kadaitakar Ubangiji (Allah) ba, ballantana ya kudurta tauhīdi a cikin zuciyarsa.

Misālin mushiriki shine wanda zai yanka wata dabba ya dōra niyyar yā zubar jininta sabōda Allah Ya amsa addu’arsa (ko yayi sadaka da wani nāmanta) sannan sauran nāman sai ya sarrafāshi ta mummūnar hanyar kyauta ga Aljanu (ya je gidan turūrūwa ya zuba) cikon neman biyan buƙatarsa.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

Kuma sun sanya wani rabō ga Allah daga abin da Ya halitta daga shūka da dabbōbi, sai suka ce: "Wannan (kason) na Allah ne," da riyāwarsu "Kuma wannan na abūbuwan shirkinmu ne." Sa’an nan (ka sani) Abin da ya kasance na abūbuwan shirkinsu, to, bā ya sāduwa zuwa Allah, kuma abin da ya kasance (wanda suka ce) na Allah, to, shī yanā sāduwa zuwa ga abūbuwan shirkinsu. Tir da hukuncinsu! (6:136)

**BABI NA BIYU
GAME DA TSĀFI**

Tsāfi (ko sihiri) ya kasu kashi daban daban. ba tare da cewar dōle sai an bayar da ma'anar tsāfi ba, zamu iya fahimtar menene tsāfi a lōkacin da muka dāuko bayānin rabe rabensu.

matsāfa sukan yi tsāfi ne sabōda wassu dalilai kamar:

1. nūna bajinta.
2. cūtar da abōkin gāba.
3. neman sāmum rība ko cin nasara akan wani batu (kamar aure)
4. Sana'a.
5. Neman waraka daga wata jinya

2.1 TSĀFI SABŌDA NŪNA BAJINTA.

2.1.1 Tsāfi lōkacin wasanni:

Da yawan matsāfa sukan yi tsāfi ne lōkacin wasanni sabōda su nūna bajinta, bajintar sai ta jāwo musu dāukaka a wurin jama'a. A wani lōkaci (kamar ranar wani biki na al'āda) akan tāra jama'a matsāfa su zo kōwa ya nuna irin kwarewarsa ta tsāfi, jama'a suyi ta kūwa ana sāmum nishādī. Daga cikin sana'oin hausāwa, akwai waɗanda wāsanninsu ya shahara da nūne nūnen tsāfi. Wasanni irin na wanzāme, mafarauta da maƙera suna daga na gaba-gaba a jerin wāsannin da ake nūna tsafe-tsafe. Mafi yawan tsāfi da akeyi a lōkutan wāsanni yana daga cikin nau'in tsāfi na rufa ido.

2.1.2 Tsāfi na rufā ido: tsāfin rufā ido yana fāruwa ne a lōkacin da mutum ya zo da wata dabāra wacce take bōye ainihin (hakīkanin) yadda abu yake, sai mutāne su ga abun tsāfin nāsa da wata siffa da bashi da ita a zāhirin gaskiya.

Mu dāuki misālin igiya. A zāhirin gaskiya, idan aka jefar da igiya ba zata motsa ba, kuma siffar igiya daban take da ta maciji. Mai tsāfin rufa-ido zai iya ya zo da wassu dabāru (na sihiri) sai ya arō siffōfin maciji ya dōrasu akan igiya, sai mutāne su dōra ganin igiya tā zama (kumurcin) macījiya tana mōtsawa.

Irin wannan tsāfi (na rufā ido da igiya) shi ne kāfiran lōkacin Annabi Mūsa (A.S) suka kwarai akai. Da irinsa ne suke tākama da ganin cewa za su rinjayi Mu'ujizar Annabi Mūsa (A.S).

Yadda lābārin yake:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lābārin Annabi Mūsa (A.S) da matsāfa.

A lōkacin da Allah (SWA) Ya aiki Annabi Mūsa Alaihis Salam (da Manzanci) zuwa ga mutānen (zāmanin) Fir'auna, Yā bā shi alāmar (da ake kira mu'ujiza) da zai nūna sabōda mutāne su yarda da manzancinsa (idan sunga wannan alamar).

“Dāman Allah (SWA) Yana bawa Manzanni (Alamar) mu'ujiza, ba daya ba, sabōda ta kasance shaidar da idan mutāne sun gani su yarda da manzancinsu”

Yana daga Mu'ujizōzin Annabi Mūsa (A.S), a duk lōkacin da yakeso ya nūna (mu'ujizar) idan yai Bismillah ya jefar da sandarsa sai ta zama macīji! idan ya kāma macijin sai ya dāwo sandarsa na asali. Wannan ba tsāfi bane, sanyewar Ubangijin halittu ne ga Manzanninsa, wannan sanyewar da aka bāshi ita ake kira mu'ujiza.

Annabi Mūsa (A.S) da dān-uwansa Hārūna, suka je wurin Fir'auna (kamar yadda Allah Ya umarcesu) sukace masa:

..Lalle mū, Manzanni biyune na Ubangijinka, sai ka saki Banī Isrā'īla tāre da mu. Kuma kada ka yi musu azāba. Hakīka mun zo maka da wata āyā daga, Ubangijinka. Kuma aminci ya tabbata ga wanda ya bi shiriya." "Lalle mū, hakīka, an yi wahayi zuwa gare mu, cewa azāba tanā a kan wanda ya karyata, kuma ya jūya bāya."

(Fir'auna) Ya ce: "To, wāne ne Ubangijinku? Ya Mūsā!" (Annabi Mūsa) Ya ce: "Ubangijinmu Shi ne wanda Ya bai wa dukkan kōme halittarsa, sa'an nan Ya shiryar."

(Fir'auna) Ya ce: "To, mene hālin karnōnin farko?" (Annabi Mūsa) Ya ce: "Saninsu yanā a wurin Ubangijīna, Ubangijīna bā Ya facewa kuma bā Ya mantuwa." (20:47-52)

Haka dai Annabi Mūsa yayi ta bayāni a Fir'auna da mutānensa, daga karshe Fir'auna yace: **"Idan kā kasance kā zo da wata āyā, to ka kāwō ta, idan kā kasance daga māsu gaskiya." Sai (Annabi Mūsa yace ga āya) ya jefa sandarsa, sai gā ta kumurci bayyananne! Kuma ya fizge hannunsa (daga hamatarsa), sai ga shi fari (fat, kamar madara) ga māsu dūbi!**

(Nan danan akayi kus-kus), Mashāwarta daga mutānen Fir'auna suka ce: "Lalle ne, wannan, hakīka, matsāfi ne mai ilimi." " Yanā son ya fitar da ku daga kasarku: To, (amma) mene ne kuke shāwartawa?" Suka ce: "Ka jinkirtar da shī (kace ya dakata ba yanzu ba), shī da dān'uwansa, kuma ka aika da māsu gayyar mutāne a cikin garūruwa. "Su zō maka da dukkan matsāfi, mai ilmi." (sai ayi shawara). (7:106-112)

TSĀFI. BŌKACI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

(Fir'auna ya jūyo) Ya ce: "Shin kā zo mana ne dōmin ka fitar da mu daga kasarmu game da sihirinka (**na tsāfi**), yā Mūsā?" "To, lalle ne munā zo maka da wani sihiri irinsa. Sai ka sanya wani wa'adi (**na lōkacin tāruwa**) a tsakāninmu da tsakāninka, bā mu sāba masa mū, kai kuma bā ka sābāwa (**kar kowa ya sābāwa lōkacin**), (mu haɗu) a wani wuri mai dācewa."

(Annabi Mūsā) Ya ce: "Wa'adinku shī ne rānar kawa (**da ake adō –kamar rānar biki**) kuma a tāra mutāne da hantsi." (20:57-59)

Kuma Matsāfa suka je wa fir'aunā (**suka tāru**) suka ce: "Lalle ne, shin, Munā da ijāra (**lādā da za'a biya mu**), idan mun kasance mū ne marinjaya?" (Fir'auna) Ya ce: "Na'am kuma lalle ne (**kāri akan lādā**) kunā a cikin makusanta." (7:113-114)

Rānar kure makaryata (matsāfa): Sai Fir'auna ya jūya, sa'an nan ya tāra mugunyar dabārarsa, sa'an nan kuma ya zo. (**aka shirya waje, ya shiryu**).

(Annabi) Mūsā yace musu, "Kaitōnku! Kada ku kirkira karya ga Allah har Ya tumbuke ku da wata azāba. Kuma wanda ya kirkira karya, yā tābe."

Kamar zā su yarda da shawarar Annabi Mūsā, sabōda sun san lalle karya zā su kirkira;

Sai suka yi jāyayya ga al'amarinsu a tsakāninsu kuma suka asirta gānawa (**gānāwar sirri**). Suka ce: "Lalle ne waɗannan biyun (suna nufin Annabi Mūsā da Hārūna), hakīka masihirta ne (**matsāfa**) sunā nufin su fitar da ku daga kasarku game da sihirinsu kuma su tafi da tabī'arku mafīficiya." (**abinda yafi dācewa**) "Sai ku haɗa dabārarku sa'an nan kuma ku tafi a sahu guda, kuma hakīka, wanda ya rinjāya, a yau, ya rabbanta." (20:62-64) sai suka dāwo daga *meeting* na sirri;

Suka ce: "Ya Mūsā! Kō dai ka jefa, kō kuwa mu kasance, mū ne, māsu jefāwa (**da farko**)" Ya ce: "Ku jefa (**ku fara jefāwa**)"

To a lōkacin da suka jefa (wasu igiyoyi), suka sihirce idānun mutāne kuma suka tsōratar da su; Kuma suka je da tsāfi mai girma."

kāfin mu dōra, mai karātu ya lūra da wannan āyar Alkur'āni ta sama. A lūra da "suka sihirce idānun mutāne kuma suka tsōratar da su; Kuma suka je da tsāfi mai girma." Amma me ya faru da suka sihirce idanun mutāne?

"Sai gā igiyōyinsu (**da suka jefa**) da sandunansu anā sūrāntāsu a gare shi, daga sihirinsu, lalle sunā tafiya da sauri.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lalle sun aikata tsāfi mai girma igiyōyi da sanduna sun zama macizai suna tafiya da sauri. har sai da mutāne suka tsōrata. **Sai (Annabi) Mūsā ya ji tsōro a cikin ransa.** Allah Ya ce (masa): "**Kada ka ji tsōro. lalle kai ne mafi daukaka.**"

To, a lōkacin da suka jefa (igiyōyin suka zama suna tafiya da sauri sai Annabi), Mūsā ya ce: "Abin da kuka zo da shi sihiri ne. Lalle ne Allah zai bāta shi. Hakīka Allah bā Ya gyāra aikin mabarnata. "Kuma Allah Yanā tabbatar da gaskiya da kalmōminSa, kō dā māsū laifi sun ki." (10:81-82)

Sai Allah (SWA) Yayi wahayi zuwa ga Annabi Mūsā cewa: "Ka jefa sandarka (za ta cafe abin da suka aikata. Lalle ne abin da suka aikata mākiricin masihirci ne kuma masihirci bā ya cin nasara a duk inda ya je (20:69))" Sai gā ta tanā lākumar (tana hadiye) abin da suke karya da shi! Gaskiya ta auku, kuma abin da suke aikatāwa ya bāci. (7:117-118)

Sai (Allah Yayi ikonSa) aka jefar da masihirtan sunā māsū sujada, suka ce: "Mun yi īmāni da Ubangijin Hārūna da Mūsā." Ya ce: "Kun yi īmāni sabōda shi a gabānin in yi muku izni? Lalle shī, hakīka, babbanku ne wanda ya sanar da ku sihirin! To, lalle ne zan kakkātse hannayenku da kafāfunku a tarnaki kuma lalle zan tsīre ku a cikin kututturan itācen dabīno, kuma lalle zā ku sani wanenmu ne mafi tsananin azāba kuma wāne ne mafi wanzuwar (azāba)."

Suka ce: "Bā zā mu fīfita ka ba faufau a kan abin da ya zo mana na hujjōji. Munā rantsuwa da wanda Ya kāga halittarmu sai ka hukunta (duk) abinda kake mai hukuntāwa, ai kanā kāre wannan rāyuwar dūniya kawai ne (ka mutu)." "Lalle mū, mun yi īmāni da Ubangijinmu dōmin Ya gāfarta mana laifuffukanmu da abin da ka tīlasta mu a kansa na sihiri. Kuma Allah ne Mafi alheri, kuma Mafi wanzuwa." (20:70-73)

Sa'an nan (duk da haka) bābu wanda ya yi īmāni da Mūsā fāce zuriya daga mutānensa, a kan tsōron kada Fir'auna da shūgabanninsu su fitine su. Lalle, hakīka, Fir'auna marinjāyi ne a cikin kasa, kuma lalle shī hakīka, yanā daga māsū barna. (Alkur'ān 10:83)

To kā ji yadda lābārin ya kasance tsakānin Annabi Mūsā (A.S) da Matsāfa. Nasan ka ji dādin wannan lābāri (daga Alkur'āni mai girma). Abūbuwan da zā mu lūra dasu daga cikin wannan lābāri sune:

1. Matsāfan Fir'auna sun zo da tsāfi mai girma.
2. Sihirce idanun mutāne su dinga ganin igiyōyi da sanduna (ko waninsu) suna tafiya tsāfi ne babba.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

3. Tsāfi yana tsōratar da mutāne (a lōkacin da suka ga wani abu ya canza zuwa wata halitta)
4. Matsāfa sun san cewa tsāfi dabārun karya ne (yaudara ce).
5. Matsāfa suna tsāfi ne don su sāmu wani lāda ko kusanci (ɗaukaka/*recognition*)

Irin wannan nau'in sihirce idānuwan mutāne su dinga ganin abūbuwan da ba haka suke a zāhirin gaskiya ba shi ake cewa (sunansa) **Sahirut Takhyil**. Mu ɗauke shi da sunan rufā-ido.

kuma bisa lūra da wannan lābārin ne masu fassara suka fassara ma'anar sihiri da cewa shine:

sarrafa wani abu daga hakikanin (siffarsa) ya zuwa wata sifa ta daban.

Wasu mutāne suka ce ai shine fitar da (siffar) karya daga ainihin siffar gaskiya. Bangarōrin Sihirin (tsāfi) rufā-ido sune:

1. Mutum yana ganin abu marar motsi (a hakīka) ya zama yana jujjuyāwa.
2. Mutum ya ga kankanin abu ya kōma babba.
3. Mutum yaga wani abu ya rikide (daga hakīkanin sifar sa) yā kōma sifar wata halitta

Da waɗannan bayānai da hujjōji (kafin mu zo ga wassu) zā muga cewa masu wasan wanzāme waɗanda suke kiran zabīra tayi tafiya, Matsāfa ne! masu maida wani abu Jāriri Matsāfa ne! masu fitar da jini a jikin itāce Matsāfa ne, da sauransu. yān farauta masu yin zōmo, ko tāda zuma idan sun cire hūlunansu duk Matsāfa ne.

tsāfin rufā ido bai tsaya a nan ba, ya gangaro kasa har wurin mātā da samāri. Idan aka ba mutum wani kwalli (mai haɗe-haɗe wanda wassu suke kira idonki idōna) sai mutum ya sanya ya rikide zuwa kyakyawa, to ya sani yā yi tsāfi! sai ya tūba ya daina.

Idan mace tayi karin gāshi da kare-karen tudun rōbōbi a wassu sassan jikinta har ta canza kamanni mutāne suka ganta tā kōma babba (daga karama) ta yi tsāfi! Amma yā banbanta da irin (babban) tsāfin tafiyar da sandararren abu.

Tsāfin mātā da ya shāfi kwalliya (wanda ya halasta) shi ne na asali da ake yinsa da kayan *make-up* (Ja gira, jan bāki da kwalli marar haɗi), lalle, warwaro ɗan-kunne da sarƙa...

...kuma kada su bayyana kawarsu (kwalliyarsu) fāce abin da ya bayyana daga gare ta, kuma su dōka da mayāfansu a kan wuyan rīgunansu, kuma kada su nūna kawarsu (kwalliyarsu) fāce ga mazansu ko ubanninsu ko ubannin mazansu, ko diyansu, ko diyan mazansu, ko 'yan'uwansu, ko diyan 'yan'uwansu mātā, kō

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

mātan kungiyarsu, ko abin da hannāyensu na dāma suka mallaka, ko mabiya wasun māsu bukātar māta daga maza, kō jārirai waɗanda. bā su tsinkāya a kan al’aurar mātā. Kuma kada su yi dūka da kafāfunsu dōmin a san abin da suke bōyewa daga kawarsu. Kuma ku tūba zuwa ga Allah gabā ɗaya, yā ku mūminai! Tsammāninku, ku sāmi babban rabo. (24:31)

Yadda ake gudanar da tsāfin rufa ido:

Kafin mu duba yadda ake haɗa dabārun tsāfin rufā ido, ga bayānin yanda ake gudānar da tsāfin rufa ido.

- A lōkacin da mai tsāfi zai nūna gwanintarsa ta tsāfi, bayan ya gama shiryo kāyayyakin da zaiyi tsāfin da su, wani lōkaci zaiyi kirāri (da alwāshi iri iri) da fāriyar nuna isa. Sannan sai ya karanta wassu sūrūtai ya ambaci wassu sūnāye (na aljanu) yayi rantsuwa dasu sannan ya rōkesu cewa su amsa masa su aikata masa bukātarsa. Misāli yace su kawo masa jāriri su saka shi cikin tsumman da ya naɗe. ta irin wannan hanyōyi ne tsāfin rufā ido yake gudāna.
- Wasu masu wasan na tsāfi, an sanar dasu wasu itātuwa (ko gādali) wanda za su shafa a jikinsu su taho filin wasa. matuƙar basu wanke gādalin ba (kuma basu shiga cikin gida ba), sai suyi ta yanka jikkunansu wuƙa ba zā ta yanka ba. Wannan ma tsāfi ne na rufā ido, sabōda ana iya bāta tsāfin kuma akwai fā'idar cewa ba za'a shiga gida ba idan an shāfa gādalin. Ba māmāki akwai wassu sharuɗɗen

GĀDALI (Yana kamā da Al'basu)

- Wasu masu wasan tsāfi, dabāra ce suke yi sai tsāfi ya gudāna. Sukan sāmu būtar duma (mai kama da tūlū) su cika da ruwa. bayan sunyi kirāri sun umarci ruwa kar ya zube, sai su kifa wannan butar bākinta ya kalli fasa. Sabōda rashin iska (*pressure*) ruwa ba zai fito ba.

Wasu kan sāmu kwākwā, su hūda faramar kōfa ta yadda (da sirinji—allura) zasu mātisa ruwa (launin jini) su tura gāshi, sannan sai su tōshe kōfar da cākina (gyada wacce mata suka mātse mayinta). A lōkacin wasa, ɗan-kōronsu zai kawo wannan kwakwar. Bayan sunyi kirāri sunyi farrerayi sai suce a fasa kwakwa za'a samu jini da gāshi. Waɗannan dabaru ne da idan aka aikata a filin wāsa tsāfi sunan su. Niyyar wanda yayi wasan don ya nūna burgewar tsāfi ne. Dā yāsan kōwa yasan

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

wannan ba wani dabo bane, dā ba zai yī shi a filin wasa don mutāne suji tsōronsa ba.

- Mai littāfin “Sārimul Battar” yace: An bāni lābāri, wani matsāfi yakan ajiye duwātsu guda biyu ya karanta zaurencensa sai kaga duwātsun sun fāra karo da jūna kai kā ce rāguna ne guda biyu. Ya fāra da cewa, an bā ni lābāri wani yakan ajiye kwan kāza, bayan ya karanta kalmōmin tsāfi, sai kaga kwan yana mirgināwa. Yace duk wannan irin tsāfin matsāfa ne da suke yi a bainar jama’a sabōda neman kuɗi ko neman birgewa.
- wani lōkaci, matsāfin rufa-ido yakan sāmo wata lāya daga wurin wani bōka (da yake ce masa malam) sannan ya rātaya ko ya saka a farkashin kāyan sana’arsa sai mutāne su rinka ganin girma da kyawun abūbuwan da yake sayarwa.
- Akanyi tsāfin rufa ido a dabbōbi masu fadā (su daina ganin mutum ko su ganshi da wata siffar ta dabba) a je wurinsu a aikata wani abu.
- irin Lāya da ake ce mata “Bā duhu” ko lāyar bāta dukkanninsu tsāfi ne. da dai sauransu.

Yadda ake hada kāyan tsāfin rufa ido:

Duk kāyan tsāfi da ka sani ana hadashi ne ta hanyar da take tā sābawa Allah da Manzonsa (SAW).

- Wani yana bamu lābārin abōkinsa: Wata rana suna cikin hūtawa sai wani daga cikinsu ya tambayi allūra (yana so yayi amfani da ita). Matsāfin yace allūra kake so? sai ya māri gōshinsa, sai ga allūrai sun leko ta hancinsa. ya zāro guda ya mīkawa abōkin nasa.
Da muka yi māmāki ta irin yadda ake hada irin wannan dabārar (kamar yadda suke cewa) sai (mai bāmu lābārin) ya ce ai da kitsen mutum ake hada wannan asīrin. Na kara wani māmāki nace to yanzu ta ina suke sāmūn kitsen mutum, yace ai ba wahala, da zārar ka sāmū likita (idan suna aikin *operation*) sai ya yanka maka. Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji’un.
- Wata rāna wani Basakkwace yana bāmu lābāri yace: wani mālami yace zai hada masa (lāyar) bāduhu, ya gama nemo dukkan abūbuwan da akace ya kāwo saura fatar baƙar muse (kyanwa) da fakara wacce za’a yanka ayi rubutu da jininta, anan ne (Basakkwacen) yace gaskiya bai iya wannan a haƙura.

Yadda ake bāta tsāfin rufa-ido

Da farko bai halatta mutum yaje wurin wasannin da ake nūna bajintar tsāfi ba. Idan aka ce bābu wanda zai kalli wasan matsāfa to sai dai in su kalli jūnansu.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Tsāfin rufa ido bai cika shāfan wani mutum na gefe ya cutar dashi ba, amma gālibi a wurin kallon wasan tsāfi aljannu sukan shiga jikin mutāne (akan sāmo aljani a wurin).

Matsāfan wurin wasa sukan yi wani tsāfi daga gefe su bātawa (matsāfi) mai wasa tsāfi a lōkacin da yake nūna bajintar tsāfi. Mutum ya warware (ko ya bāta) tsāfin matsāfi idan yayi wani tsāfi shi ake kira: **warware tsāfi da tsāfi** (sukan ce “karya tambaya”). warware tsāfi da wani tsāfi na daban harāmum ne.

Wasu matsāfa sukan bāta tsāfin mai wāsa a lōkacin da suka kōma gefe suka leko mai wasan ta cikin *karyeyyar kotar gātari* wacce aka tsāfa. Wannan harāmum ne.

Halastacciyar hanya ta bāta sihirin rufā ido (hanyar hanashi fāruwa) ita ce, hanyar karanta *Āyatul Kursiyyu*. Idan mutum ya kasance yana da alwala, yayi ta karanta *Āyatul Kursiyyu*, ko Bismillah, ko kiran Sallah ko wata addu’a irin ta neman tsari daga shedānu alōkacin da mai tsāfi zai fāra tsāfi, to aljannu ba za su samu damar halastar wannan wurin ba ballantana su taimaka wa matsāfin tsāfinsa ya gudāna.

Mai littāfin Sārimul Battar yace: Anyi wani matsāfi a wata alkarya, sai yazo cikin mutāne da Alkur’āni yayi abinda yayi sannan ya karanta addu’ar kiran aljanu sannan yace: Alkur’āni ka matsa bangaren dāma, sai aga ya tafi da sauri wajen dama. sannan sai ya sake cewa dāwo bangaren hagu, sai Alkur’āni ya sheka zuwa bangaren hagu. Mutāne suna ta māmāki ganin cewa basa tunānin mai tsāfi zai yi wasan tsāfi da Alkur’āni, har sai da ya fara haifar da fitina. A lōkacin da na samu lābāri, sai na tafi wurin da yake wannan wasa ni da wani saurayi. Na isa wurin na kālubalanceshi akan yayi wasan na gani, mutāne suna ta māmāki. A lōkacin da yake shirye shiryensa, nace da wannan saurayi ya koma gefe (cikin yān kallo) yayi ta karanta *Āyatul kursiyyu*. Ni kuma na tsaya ta gabansa ina maimaita *Āyatul Kursiyyu* a cikin zūciyata.

A lōkacin da matsāfin ya gama addu’ar kiran aljannu, yace: Alkur’āni ka matsa bangaren dāma, shirū. Ya sake karanta addu’a yace: Alkur’āni ka matsa bangaren hagu, shirū. Daga nan ramin karyar makaryaci ya kure.

Shawara anan, idan wani mai tallen māgani yazo muku zai aikata wani tsāfi kafin ya tallata muku da māganunnuwa, ku tsaida shi ku masa nasīha ya tafi abinsa. Idan ya zama tilas (sabōda kar ya halakar da mutānen ku) sai a bāta masa tsāfi ta halastacciyar hanya sabōda hanyar masu laifi ta fito fili (a gāne cewa makaryata ne). Allah Ya sa mu dace.

TSĀFI. BŌKINCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

FASALI: DALILI NA BIYU DAKE SA MUTĀNE YIN TSĀFI:

2.2 Sabōda su cutar da wani (ko abōkin gaba)

Kamar yadda sūnan yake, mafi yawan tsāfi ayau ana yinsu ne sabōda a cutar da wani abōkin adāwa sabōda wassu dalilai kamar haka:

1. Rāmukon gayya (rāmukon zalunci)
2. Tare wani daga dāukar hukunci (A rufe masa bāki)
3. Hassada
4. Kīshin ganin wani ko wata a mazaunin da ake (ko a matsayi guda)
5. Samun nasara akan abōkin takara.
6. Damfarar wanda ake son zalunta.
7. Mallakar abōkin hulḍa ko abōkin zama.
8. Killace wani a wuri guda.
9. Zālunci
10. Nūna isa (bankama)

Wadannan sune wassu daga cikin abūbuwan da suke sa ayi ma wani mutum (mace ko namiji) tsāfi da akafi kiransa da **ASIRI**. Ga bayāninsu dalla-dalla (amma a takaice):

1. Tsāfi don rāma zālunci. (Rāmukon gayya):

Sau dayawa wassu mutānen da wani ya zalunta (ko ya zambace su), sukan zabi ASIRI ya zama hanyar da za su rāma zaluncin da akayi musu ba tare da kōwa ya sani ba. Wani yakan yi asirin da kansa (idan yā sani, ko an gwada masa yadda zai yi) wani kuma yakan je wurin wani malami (masanin tsāfi) ya nemi ayi masa aiki sabōda wāne da ya zālunce shi ya sāmu matsalar jinya iri kaza.

Daga yau ka gāne, duk wanda zai je wurin wani malami ya bukaci ayi ma wani (ko wata) asiri, to da wannan malamin da ya yarda zai iya yin asirin, da kai da kaje, duk kun himmatu wajen aikata tsāfi! Da sannu zamu ga hanyar da ake bi ayi asiri.

Idan mutum ya zalunce ka, kaga ba za ka iya hakuri ba (duk da cewa shi yafi alheri), kuma baka zābi ka hadashi da hukūma ba, to musulunci ya bāka damar ka rāma cutar da akayi maka dai-dai da ita (bā ta hanyar tsāfi ba!). Allah (SWA) Ya ce:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kuma idan kuka s̄aka wa ukūba (kuka yi r̄amuko) to ku s̄aka wa ukūba da mis̄alin abin da aka yi muku ukūbar da shi. Kuma idan kun yi hakuri, lalle shī ne mafi alheri ga m̄asu hakuri. (16:126)

Wanda yayi hakuri (ya yāfe) Allah (SWA) Zai bāshi lādan hakuri. Idan ya kasance ba yanda mutum zaiyi ya r̄ama, kuma a gaskiya baya so ya yāfe, to sai yayi addu'a (ba irin ta tsāfi ba). Ya rōki Allah akan Allah Ya s̄aka masa. Yā zo a cikin hadisi cewar: **Addu'ar wanda aka zālunta bata da hijabi (Kai tsaye Allah (SWA) Zai karfa).**

Mutum yā kasance mai gaggawa! Gaggawar son ganin yā rama zāluncinsa (ramukon gayya yāfi na gayya) shi yasa mutum yake zāban hanyar asiri (hanyar tsāfi). Sabōda ya san rōkon Allah (SWA) ba a gaggawar aga sakamako! Ba a tilasta wa Allah (SWA) akan ya aikata wani abu. Tsarki ya tabbata gareShi kuma Ya tsarkaka ga dukkan abubuwan da masu shirka suke aikatawa suke cewa rōkon Allah ne.

2. Tsāfi don tare wani daga d̄aukar hukunci.

Wannan ya kasance kīshiyar wanda nanyi bayāni a sama. A wannan karon, wani mutum ne zai zalunci mutāne (dūkiyarsu) sannan yaje wurin wani malami wai don a shāshantar da maganar, kar a sake tambayarsa game da zaluncin da yayi.

Masu yin irin wannan tsāfi sun haɗa da masu cinye dūkiyar marāyu (sune masu cin wuta a cikinsu) da azzāluman da basa son biyan bāshi.

A lōkacin da masu bāshin suka zama da yawa yadda ba za'a iya sihirce d̄aya bayan d̄aya ba, sai azzālumin ya nemi ayi masa asirin a jikinsa ya zama cewa ba mai iya tambayarsa biyan bashi. Ko ya zama cewa idan ka tafi nemansa don ya biyāka bāshi, ba za ku haɗu ba. Irin wannan shi ake cewa asirin **shāshātau ko rufa bāki ko s̄ābāni.**

Bahaushe yakan yi mis̄ali yace: ko rumfu mutum ya riƙa sai sun haɗu. To kō shin ganyen rumfun yana iya zama asirin s̄ābāni? Idan har mutum yayi īmāni cewa idan ya riƙe rumfu duk mai nemansa ba zai iya s̄amunsa ba, ya samu matsala a tauhidin sa! Rumfu ba zai iya amfānar da mutum ba (don kawai ka saka a cikin aljihunka a matsayin lāya). Idan kā riƙe rumfun ne maimaikon addu'ar Allah Ya maka s̄ābani wannan ba musulunci bane, kar a yaudareka. Allah (SWA) baya taimakawa ayi zālunci (a yi s̄ābani), Tsarki ya tabbata gareShi, Allah (SWA) tōna asiri Yake sai ƙaryar makaryaci ta ƙare. Kuma Yā hana a taimaki juna akan barna -a yadda yake cewa:

...Kuma kada ku taimaki juna a kan zunubi da zālunci, kuma ku bi Allah da takawa. Lalle ne Allah Mai tsananin ukūba ne. (5:2)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kuma ya zo a cikin hadisin kudsiy: **Allah (SWA) Ya ce: Lalle ne Ni na haramtawa Kaina zālunci, kuma na sanya shi ya zama harāmun a tsakaninku, KADDA KUYI ZĀLUNCI!**

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ

Lalle ne Allah ba Ya zāluntar mutāne da kōme, amma mutānen ne ke zāluntar kansu. (10:44)

Sabōda haka, duk malamin da yace zai iya taimaka maka akan a mance da zāluncin da kayi, ba Allah (SWA) zai rōka ba (**Allah (SWA) Ya tsarkaka akan Ya taimaki azzālumi**), a’ a malamin zai taimaka maka ne ta hanyar tsāfi. Idan Allah Ya so sai tsāfin yayi tāsiri sabōda bukatarka ta “*nāfi son na biya a Ranar Lāhira*” ta tabbata, sannan laifinka na tsāfi (sabon Allah) za a rubūta shi.

3. Tsāfi don Hassada

Mahassada sukan yi asiri a wanda suke masa hassadar cī gaba. Ga misāli, wata mai hassada takanyi asiri a abōkiyarta don sabōda kawai tā dārāta farin jini. Wani lōkaci, haka kawai (don hassada da gadārar tsāfi) matsāfi zai ga wata (ko wani) ya ce ta cika girman kai sai ya mata asiri.

- Cikin wannan shekarar, nā samu lābārin wata mai hassada ga kīshiyarta wacce take cinikin kunu (da sāmum rība). Ita kafin tunānin tsāfi ya zo mata, ta lallaba ta zuba maganin bera a cikin balangadar kunun ta gwauraya. Kwanan mutāne uku da suka sha kunun ya fare, an kai wassu Asibiti, ita kuma asirinta yā tōnu.

4. Tsāfi don kīshin ganin wani ko wata a mazaunin da ake tare (ko a matsayi guda).

Bambancin wannan da hassada shi ne; abōkin zama ya riga ya cimma wani matsayi da ba yadda za ayi dashi. Misālin kishiya, abokiyar zamanta ba yadda za tayi ta rabu da ita, a dalilin haka wassu sai su nemi taimakon malami (mai tsāfi) akan yayi kōkarin da zaiyi kīshiyarta ta bar gidan. Yana daga misālin wannan, tāshin wani daga wurin sana’arsa.

- Wata rāna muna hira ina mai maganar matsalar samun wurin kasuwanci a tsakiyar wurin ciniki, sai wani abōkina yace ai baka sani ba, rōkon Allah ake sai mutum ya tāshi ka samu shāgo. Hasbunallāhu wa ni’imal wakil.

Wani lōkaci wassu sukan ture na gaba dasu a matsayin wurin aiki ta hanyar tsāfi sabōda su zama shūgabanni. Dukkan waɗannan baya yiwuwa a samu nasara akansu ayi ikirārin cewa Allah aka rōka. Allah dai Shi Ya kaddara nasarar! kuma tabbas, Zai yi hukunci da sākamako a tsakānin mutāne.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

5. Asiri (tsāfi) don sāmum nasara akan abōkin tākara.

Wannan ya shāfi dukkan abinda mutāne biyu (ko sama da haka) suke nema tare. Tākara siyasa (har ta shūgabancin kāsūwa ko wata kungiya), ko neman aure ko neman sarautar gargājiya. Abin sani kawai addu'ar da ya kamata ka yi idan zā kayi takara ita ce:

Ka ce: "Yā Allah Mamallakin mulki, Kanā bayar da mulki ga wanda Kake so, Kanā zāre mulki daga wanda Kake so, kuma Kanā buwāyar da wanda Kake so, kuma Kanā kaskantar da wanda Kake so, ga hannunKa alheri yake. Lalle ne Kai, a kan kōwane abu, Mai ikon yi ne." (3:26)

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ
وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

kulil lāhumma Mālikal mulki, tūtil mulka man Tashā'u wa Tanzi'ul mulka mimman Tashā'u, wa Tu'izzu man Tashā'u wa Tuzillu man Tashā'u. Bi yadiKal khairu innaKa ala kulli shai'in kadir.

Karanta wannan addu'a (mutum yana mai imāni da abinda yake karantawa) jaddada tauhidin rubūbiyya ne, sabōda haka shaidan zai yi nesa da mai karanta wannan kuma in Allah (SWA) Yā yarda ko mutum bai yi nasarar sāmum mulki ba, ba zai sāmu dāmuwa ba sabōda yayi imāni Allah ne Mai bayar da mulki ga wanda Ya so.

6. Tsāfi sabōda damfarar wadda ake son zālunta.

Sau da yawa wassu kan sã a musu tsāfi don su damfari wani mutum. Masu damfara sukan zo da kudin ganye, ko wani abu na daban, karshe su zālunci mutāne. Masu neman bāshin kudi, ko wani abu a wajen wani tājiri, (wassu) sukan sã ayi musu taimakon asiri da zai sa bukatarsu ta biya ba tare da jinkiri ba.

7. Asiri don mallakar abōkin hulda ko abōkin zama.

Sau da yawa masu raunin imāni sukan ce dōle ne mutum ya tāshi ya tsaya sabōda kar a rabāshi da maigidansa. A dalilin haka sai kaga mutāne suna neman ayi musu wani taimako da zai sa ubangidansu ya sō su matuka.

Da yawan mātā sukan sō su sāmum asirin mallake miji sabōda ya kasance mai yin dā'a ga dukkan abinda suka bāda shawara.

8. Asiri don killace wani a wuri guda.

A wannan karon, wassu maza (ma'aurata) kan yi asirin (tsāfi) a mātāyensu da sūna **kafi**. Matar da aka kafeta za ta zama kamar baiwa marar yānci, ai ta cutar da ita yadda ake so, zai zama bā ta son fita zuwa sāda zumunci ko kadan, da sauransu.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Asirin (tsāfin) Kafi bai tsaya anan ba, akan binne kāyan tsāfi a turken dabbōbi sabōda a hanasu barin wurin.

- Wata rāna muna hira da manōmi na, ina jajanta masa game da yawan satar shānu, sai yace shi shānunsu a waje yake dāure su, kuma idan har kaga barāwo ya samu damar tafiya da bijiminsa to ka tabbata ya tōne turken ya tafi dashi. Amma matukar zai bar turken, to ko a mōta aka saka bijimin aka tafi dashi zai dāwo! Kasan dai wannan tsāfi ne! Akwai sauran bayāni.
- Har yanzu akwai gidāje da ake rātaye *kahon rāgo dāure da wata lāya* a bakin mafitar gidan, na ganī a wani gida a can Bulunkutu Abuja. Ance irin wannan asirin kafin gida ne. A lōkacin da barāwo ya zo fita da kayan sāta, rāgo zai hanashi fita daga gidan, ko ya maƙale a bākin kōfa sai an tarar dashi an sauke masa kayan.

9. Asiri don Zālunci

Haka kawai don zālunci, sai mutum yayi asiri (na tsāfi) ya cutar da wanda suka samu sābani kaɗan na cācar bāki. Wassu kanyi asirin (tsāfi) don su samu nasarar zāluntar mutāne su sāce musu dukiya. (kamar masu sāne (yankan aljīhu))

10. Asiri don nūna isa (bankama)

Akwai waɗanda sukan yi asirin tsāfi a kansu don su kasance masu kwarjini, ana girmamasu suyi ta bankamarsu babu mai iya tanka musu. Ance wassu har launi suke canzawa –yau ka gansu farāre, idan ransu ya baci su rikidē baƙaƙe masu jājāyen idānuwa. Wassu har wuta ke fita daga bakunansu idan ransu ya baci, ƙananan sune masu tāda *kudan zuma* su baza tāro. Ran maza ya baci!

2.2.1 Yadda ake gudānar da tsāfi (asiri) a cutar da wani.

Dukkan dalilai da nayi bayanin suna sa ayi asiri a wani mutum, ana gudānar da asirin ne ta hanyar Aljanu. Aljannu ke shiga jikkunan mutāne su hanasu gudānar da abubuwan da suka yi nufi. Akwai ƙārin bayani a sashe na gaba.

Yadda ake bāta asirin cūtar da wani.

1. Hanyar Rukiyya:

Rukiyya hanya ce da ake karanta āyōyin Alkur’āni a marar lāfiya (gālibi wanda aljani ya shiga jikinsa) don yana sauraro. Idan Aljani yana jikin wanda ake masa rukiyya, zai yi magana ta bākin marar lafiya, sai a tattauna da shi sannan a nemi ya fita daga jikin marar lāfiya kuma kar ya ƙara dāwōwa. Rukiyya da wani karātu na dabam bai halatta ba. Akwai ƙārin bayāni.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

2. Hanyar Azkar:

Azkar shine karanta addu'ōi (zikiri ko lāzimi) wadanda suka inganta daga Manzon Allah (SAW). Sun hadā da irin Azkar da ake karantawa a lōkacin da za'a kwanta barci, da wanda ake karantawa idan za'a shiga wurin biyan bukata (Toilet) da sauransu.

3. Hanyar saurāron karatun Alkur'āni.

Yawan sauraron karatun Alkur'āni mai girma yana taimakāwa wajen lālācewar sihiri da ke jikin mutum. Idan har Aljani ya kasance a jikin mutum, karatun Alkur'āni zai zama masa dāmuwa da matsala sabōda haka shi da kansa sai ya fita ya nisanci mutum.

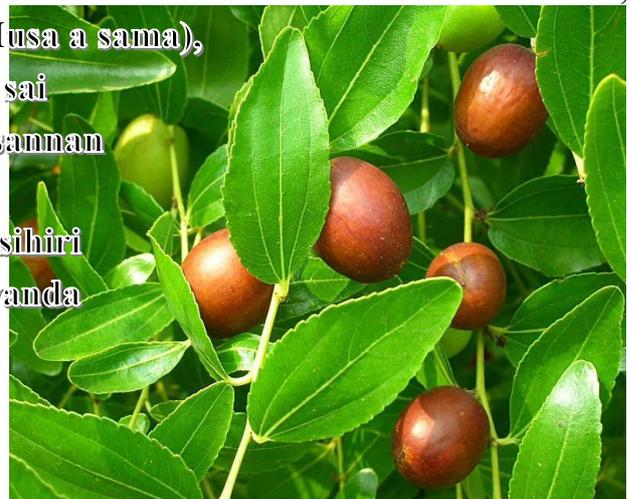
4. Hanyar cin dabinon Ajwa:

Ya zō a cikin Hadisi cewa wanda ya ci dabinon Ajwa dān Madina guda bakwai da safe (idan ya wāyi gari), tsāfi ba zai kāma shi ba a wannan rānar, In sha Allah. Tsāfin mai shāshātau ba zai kāma mutum ba a wannan ranar, da sauransu.

5. Hanyar shā da wanka da ruwan ganyen magarya:

Za a samu ganyen magarya tsanwa (*green*) guda bakwai (7) a dandaƙa su a tsakānin duwātsu biyu (a aza akan dūtse a daka da dūtse). Sannan sai a zuba ruwa su wanke su cikin kwāno. Sai a karanta Āyatul Kursiyyu, da Falaki da Nāsi, da ayōyin da sukayi maganar sihiri na cikin sūrōrin La'arāfi da Yūnus da Dāhā, (āyōyin da na shirya lābārin Annabi Musa a sama), Duka a karanta a cikin ruwan. Sannan sai marar lāfiyar ya kurbi ruwan sau uku sannan yayi wanka da sauran ruwan. Ance wannan yana māganin nau'ikan sihiri gōma kuma yana da tāsiri kwarai ga wanda aka katangeshi ga iyālinsa. Allah (SWA) Yasa a dāce.

GANYEN MAGARYA

FASALI:**DALILI NA UKU DAKE SA MUTĀNE YIN TSĀFI:****2.3 Neman sāmūn rība ko cin nasara akan wani kasuwanci.**

Kasuwanci ya haɗa da duk wani abu da mutum yake sã dũkiyarsa sabõda ya samu rība anan dũniya ko a lāhira (ko duka). Anan, neman aure yana daga cikin kasuwancin da muke batu.

Akwai daga yan kasuwa da suke neman taimako da zai jāwo musu abõkan ciniki (*customers*), sai a ba su wassu kulle-kulle su binne ko su rātaya a wani wuri na kasuwancinsu.

Direbõbin mõtõci, na fāsinja ko na dāukan kāya (wani lõkaci har na gida), sukan nemi asīrai daban-daban wanda zai taimaka musu akan hanya. Daga cikin asīran da direbõbi suke nema akwai asīrin sãbāni tsakaninsu da yān-fashi, akwai asīrin bindiga, akwai asīrin kaucewa hatsari, shāshātau, rufā ido da sauransu.

Masu sanā'ar wāsanni irin na dambe, shāfi, kōkawa kai harma da kwallon kafa (*football*), sukan nemi asīrai daban-daban sabõda ya taimaka musu wajen sāmūn rība ko cutar da abõkan wasa.

Wajen neman aure, wassu mutāne kan nemi taimako sai a bāsu na tsāfi su mallake zūciyar wacce zã su aura, ko su mallake zūciyar wani da suke ganin zai kawo musu matsala wajen samun nasarar auran yarinyar, ko uwar yārinyar!

Wani lõkacin, abõkin tākara da aka kāyar (wajen neman aure) shi yake ganin ba a kyauta masa ba, sai yasha alwāshin dāukar matākin haddasa matsala (ko hana auren) sabõda ya rāma zāluncin da yake ganin anyi masa. Wannan (tsāfi) ba shi ne hanyar da ya dace na rāma zālunci ba.

- Anyi wani lõkaci, daga garin Azare aka tafi Maiduguri dāurin aure, a wurin dāurin aure da aka tãru, sai aka fito aka sanar da mutāne cewar Amarya... Allah (SWA) Ya karbi kwānanta. Mutāne sunyi māmākin mutuwar lāfiyayyar amarya a lõkacin dāurin aure, kuma sun danganta sababin mutuwar da tsāfin wani daga cikin maneman amaryar da ba'a kyauta masa ba. Na kāwo wannan lābāri ne sabõda masu niyyar dāukan matākai idan wani mai kuɗi ya kŵāce musu masõyiya, suji tsõron Allah. Amma a kiyāye mūnānan zato da ba'a tabbatar da su ba. Allah (SWA) dai Shi ne Ya kaddara mutuwar amarya, kuma a wannan lõkacin. Allah (SWA) muke rōko Ya yāfe mana abūbuwan da rāyukanmu suke riya mana.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

- Wassu sun bāda lābārin cewa anā yin Yāsin (Asīri da Sūratu Yā sīn) a wani abun sayarwa don a damfari mai saya ya saya da tsāda. Da zarar tsautsayi ya sa mutum ya taya (ya fāra ciniki) to zai kāmū da ciwon zūciyar da bā zai barshi ya hūta ba sai ya sayi wannan abun kōmin tsādarsa.

Duk irin dabāru na māgani da za'a gwada wa mai sana'a, ta jūri gwaurayawa a cikin abin sayarwa da niyyar kāma masaya, wannan tsāfi ne. Mātā masu sakawa (a abincin) mazajensu māganin mallaka ko na wani abu daban, wannan tsāfi ne.

Kasuwanci irin na wāsā da dabbōbi masu fadā (ko kisa) gālibi yana tattare da tsāfi. Masu wāsa da maciji, kadō, kūra da sauran nāmūn daji (sau dayawa) sukan hadā da tsāfi wajen kāmō dabbōbin, sarrafāsu da kuma a lōkacin wasa.

2.3.1 Yadda ake gudānar da asirin sāmūn nasarar kāsūwanci.

Duk da cewa lābāri muke ji, ance wassu masu wāsa irin na dambe, sukan nadē hannunsu da lāya a ciki wacce zata taimaka musu su gīgītar da abōkin dambe a lōkacin da suka bugeshi. Masu shādi kuma, ance sukan yi asīrin ne a jikin bŭlālarsu. Idan suka zabga wa mutum wannan bŭlāla mai asirin, mutum yana iya mutuwa idan dūkan yā zo (dai-dai) da karar kwāna.

Kamar direbōbi kuma, wani lōkacin dāgā ce (gūrun damtse) za su murdā idan suna son aikata wata tsātubar (kamar idan suna son shāshātau ya fara aiki). Mafi yawansu sukan yi amfani da bante (ko rigar *singlet*) mai dāuke da lāyun rubūtun dukkan Alkur'āni da kuma sauran fātun dabbōbi da sauransu.

Mai asirin riķe barāyi, yakan kira wassu sunāye (na aljannu) a lōkacin da lāyarsa take jikinsa, sannan sai yace kāmāsu kasa! Sai barāyi su kafe a wuri guda.

Dukkan asirai da ake ya zama an cusa ma wani mutum sōyayya ko kiyayyar wani abu, akan gudānar dashi ne ta hanyar wakilta Aljani. Wani lōkacin Aljanin zai zauna a jikin wanda akayi masa asirin yai ta azabtar dashi da rashin kwanciyar hankali, wani lōkaci kuma Aljanin kan zo ya tafi (lōkaci lōkaci).

2.3.2 Yadda ake hadā asirin sāmūn rībar kāsūwanci:

Asiri irin wanda ake ba direbōbi da yān kāsūwa, gālibinsu lāyū ne ko gūrū wađanda aka hadāsu ta hanyōyi irin na tsāfi. Wani lōkaci akan rubuta lāyun (āyar Alkur'āni mai girma) da jinin tsuntsu a rufa da wata fāta a binne a wurin kāsūwanci sabōda mutāne suna zuwa (sayen kāyan) da sauri kamar tsuntsāye.

Ma'abōta wasanni irin na dambe da shādi kuwa, hadīn asīrinsu yakan kai har su binne wassu kāyan fadānsu a cikin kabari na tsawon wani lōkaci.

Kamar bante kuwa, bayānin hanyar hadāshi tana da tsawo. Bayāni yana gaba.

2.3.3 Yadda ake bāta asirin samun nasarar kāsuwanci.

Kamar asirin da ya shāfi sōyayyar dōle (ko kiyayya) da dukkan asirin da ake ganin ana gudānar dashi ne ta hanyar wakilta Aljani, ana bātashi ta hanyar ruƙiyya da sauran hanyōyi da nayi bayani a fasalin da ya gabāta wajen yadda ake bāta asirin cutar da wani.

Neman tsāri daga masu irin wannan asirai kuwa, mutum zai kubuta da yardar Allah (SWA) idan yana bin ūmarnin Manzon Allah (SAW) kamar karanta addu'ar shiga kasuwa, yin sadaka da sauransu.

Addu'ar shiga kāsuwa:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَالَ فِي سُوقٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ بِهَا أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَبَنَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ

Manzon Allah (SAW) yace: Wanda ya fadā, a cikin kasuwa (ko in zai shiga a wani hadisin):

Lā ilāha illallāhu wahdahū lā-sharīka lah, lahu mulku wa lahu hamdu, bi Yadidihil khairu Yuhyī wa Yumītu wa Huwa ala kulli shai'in kadīr.

Allah (SWA) Zai rubūta masa kyāwawa dubu-dubu kuma Ya gōge masa mūnānā dubu-dubu. Kuma Ya gina masa gida a cikin Aljannah. (Tirmidhi ya rawaito)

إِنَّ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَتَى بَعْضَ صَحَابَتِهِ وَهُمْ فِي السُّوقِ فَقَالَ: إِنَّ هَذِهِ السُّوقَ يُخَالِطُهَا اللَّغْوُ وَالْكَذِبُ فَشُوبُوهَا بِالصِّدْقَةِ (رواه النسائي)

Manzon Allah (SAW) yace: **Ita wannan kāsuwa wargi da farerayi suna cākuɗa da ita. Ku gaurayata (kuna bībiyanta) da (yin) sadaka.**

Sauran bayani a game da kāsuwa (cikin harshen lārabci) zaka sāmeshi a cikin hudūba idan ka bibiyi [wannan akalar!](#)

FASALI:**DALILI NA HUDU DAKE SA MUTĀNE YIN TSĀFI:****2.4 Neman waraka daga wata jinya.**

A dalilin wata jinya, Mūsamman wacce ta shāfi bugun aljani, mutāne sukan fāḍa cikin aikata tsāfi cikin sani ko rashin sani. Warware tsāfi da wani tsāfi na daban harāmūn ne.

Masu sana'ar dōri (gyaran karaya), wasunsu kan yi amfani da māganunnuwa da aka haḍa ta hanyar tsāfi. Kwararrun masu dōri sukan iya dōra mutum daga gidajensu ba tare da sun taba jikin mutum ba. Wannan kuwa ba zai taba yiwuwa in ba ta hanyar wakiltar da Aljanu ba. Zaka fahimci cewa tsāfi ne a lōkacin da aka tambayeka sunan wanda ya karye da sunan mahaiiyarsa ko ranar haihuwarsa. Bayani yana zuwa nan gaba.

Duk wanda ya yarda aka dōra waninsa daga wani wuri ba tare da an taba jikinsa ba, ya tabbatar ya biya kuḍi an dōra ḍan-uwansa ta hanyar tsāfi.

- Akwai maḍōri da ya sharara a shekarun bāya, a garin Azare, a koda yausha yazo dūba marar lafiyar da ya dōra za kaga ya sarkafa yātsunsa yā dunkule, yana karanta abūbuwan da bāmā ji yana tōfawa a kan yātsun. Irin wannan rukiyya harāmūn ce a musulunci.

Wanzamai masu kāciyar saka wando, mafi yawansu suna haḍa maganin kasa-kaifin ne ta hanyar tsāfi, Sannan kuma su kara da wassu dabārun na tsāfi.

2.4.1 Yadda ake gudānar da likitanci ta hanyar tsāfi.

A lōkacin da mai māgani yayi nufin dōra mai karaya daga gida, zai tambayi adireshin majinyaci sannan ya tūra aljani domin yaje ya dōrashi. Cikin dare, za'a ji majinyacin yana ta ihu kamar zai halaka, a lōkacin ne aljani yake gudanar da dōrin majinyacin. Wani lōkacin ma, mai-dōri zai bada lōkacin da za'a rirrike majinyacin.

Mai māgani yana iya ūmartar aljani ya shiga jikin mutum ya cire wata cuta da take damunsa a cikin ciki. Aljani kan iya cire wani kulle-kulle da aka dasa a jikin mutum ko aka binne a cikin gida, amma fa ka sani! **Aljannu basu san gaibu ba**, kuma maḱaryata ne!

- Na taba jin lābāri, anyi ma wata **sihirut tafrik** sabōda a rabata da saurayin da zai aureta. Aljanin da aka wakilta da wannan aiki shi ya shiga jikin saurayin ya sanya HIV na karyar, sannan ya canza tunānin iyāyen yarinyar. Karshen lābāri, ta hanyar rukiyya aljanin ya bayyana wannan, kuma ya cire HIVn. An gwada saurayin daga baya babu HIV kuma anyi auren a lōkacin da Allah (SWA) ya kaddara.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

2.4.2 Yanda ake hada kayan asirin likitanci (na tsāfi).

Duk hanyar da ake bi a hada gwuiwa da aljannu su ne hanyar asirai na māgance cututtuka ta hanyar tsāfi. Mai māgani yakan yi turāre (hayāki) kafin yazo duba marar lafiya. Wani lōkacin yakan bāyar da turāren ne a rinka yi ma marar lafiyan. Akwai turāren iska (wato turāren korar aljannu) akwai turāren korar maciji daga wuri da sauransu. Turaren da aka hadashi ta hanyar tsāfi ko yinsa yake haifar da wani dabo, wannan tsāfi ne. Muna dāuke da sauran bayani.

Bābu waraka a cikin māganin da aka hadāshi da najasa (a lōkacin hadashi ko a lōkacin da za'a shāfa). Harāmun ne a rātayawa yāro fātar kūra don tayi masa māganin fitsārin kwance.

- Duk da cewa ban san māganin da za'a hada ba, ina cikin manya ana zancen kārewar Jākuna (Jakkai) a cikin alƙaryu, sai wani masarauƙi yace: Ai kwanannan da muna neman kāshin Jāki sai da aka tafi can wajen ..... aka samo. Duk asirin da aka hada da kāshin jāki tsāfi ne! ka biyo ni sannu a hankali.

2.4.4 Yadda ake bāta sihirin likitancin tsāfi.

Sau da yawa, aljani kan bāta aikin da aka wakiltāshi, ko ya dāwo yaci gaba da zama a jikin majinyaci sai ya haifar da wani ciwon na daban. Irin wannan ana bāta shi ne ta hanyōyin Rukiyya, Azkar da sauransu.

Abinda yafi dācewa, mutāne su rinka lūra da irin hanyōyin likitancin masu māganin gargājiya da māganunnuwa da ake dōrasu a kayi –hanyōyin shafasu da yinsu da sauransu.

Jinya jarrabāwa ce, waraka kuma tana wurin Allah.

Allah (SWA) yana cewa:

Kuma lalle ne, Muna jarrabar ku da wani abu daga tsōro da yunwa da nakasa daga dūkiya da rāyuka da 'ya'yan itāce. Kuma ka yi bishāra ga māsū hakuri. Waƙanda suke idan wata masīfa ta sāme su, sai su ce: " Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un. (Lalle ne mū ga Allah muke, kuma lalle ne mū, zuwa gare Shi, muke kōmāwa.)" (2:155)

Sabōda haka, majinyaci ya yawaita karanta “**Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un**” shi ne abinda yafi dācewa. Kuma sai Allah (SWA) Ya bāshi sauƙi a cikin gajeren lōkaci. Allah Yasa mu dāce.

FASALI:**DALILI NA BIYAR DAKE SA MUTĀNE YIN TSĀFI:****2.5 Neman kuɗi (sana'ar bŏkanci)**

Masana laƙani (kamar yadda ake faɗa) sukan bāyar da taimakon asirai (na tsāfi) a bāsu abin sadaka. Kafin ka samu mai laƙani ya baka har gindinsa, ba faramar bauta za kayi masa ba! Sai ka bauta masa (kamar yadda suke fada), ka masa biyayya kāfin ya gaya maka itātuwa da siddabaru da ake yi wani asiri ya gudana. Ko yāyān masanin laƙani, idan ba suyi biyayya ba, haka mai laƙani yake mutuwa da laƙaninsa (ba tare da ya bar gādon laƙaninba).

Masanin laƙanai wanda ya dōgara da bayar da taimako (na māganin warakar wata cūta ko sā'a) a bāshi kuɗi ko kāji (abin sadaka), yakan jūye ya zama bŏka (mai dūba) ko ɗan-bŏri. Idan har yana bukatar zama *bŏka mai gani har hanji*, to wannan sai ya haɗa da maita.

Ilimin bŏkanci, yana da yawan gaske kamar yadda za mu saurari bayani a babi bŏkanci, in Allah (SWA) Ya yarda.

2.5.1 Hukuncin matsāfi a shari'ar musulunci.

Matsāfi bŏka ko waninsa, hukuncin laifinsa, a shari'ar musulunci shi ne kisa! Dukkan malamai sun tafi akan haka banda Imāmu Shāfi'i, shi kan yace sai dai idan matsāfin ya kashe wani ta hanyar tsāfi nasa.

Imāmu Mālik (R) yace bā za a kashe matsāfi Ahlul-kitabi ba har sai idan ya kashe (wani) da tsāfinsa. Amma musulmi idan ya yi tsāfi da kansa da maganganu da suke kāfirci ne, ba sassauci, sai a kashe shi.

Idan matsāfi ya tūba ya daina tsāfi tūba na gaskiya! Allah (SWA) Zai karɓi tūbarsa kō da ya taɓa kashe wani da tsāfinsa, sai ya kasance ya fida daga cikin mushirikai (matsāfa) waɗanda zā su tabbata a wuta. Allah (SWA) Ya tsare mu.

FASALI:

2.6 Game da Rukiyya (Tōfi).

الرقية: العوذة أو التعويذة التي تقرأ على صاحب الآفة مثل الحمى أو الصرع أو الحسد طلباً لشفائه

Rukiyya ta kasance dukkan karātu na neman tsari da ake karantāwa a majinyaci sabōda ya sāmu sauki. Irin wannan rukiyya, hausāwa sunfi kiranta da sūna “**Tōfi**”. Sau dayawa akan kai yāro mai yawan kūka (dān-yāye da aka cire daga nōnō) wajen tōfi.

Ya kasance tun lōkacin jāhiliyya ana yin rukiyya a majinyaci. Ya zō a cikin littafin Sahihul Muslim daga Auf bn Mālik yace: Mun kasance, tun lōkacin jāhiliyya, muna yin rukiyya. Sai muka ce: Ya Rasūlullāhi me ka gani game da ita? Sai yace: **ku bijirōmin da rukiyyarku, Bābu laifi ga rukiyyar da a cikinta bābu (laffuzan) shirka.**

Kuma daga Jābir (R.A) yace: Manzon Allah (SAW) ya hana rukiyya sai Āli Amru bn Hazmi suka zō wajen Manzo (SAW) suka ce: Yā Rasūlullāh! Mū a wurinmu muna da wata rukiyyar (tōfin) harbin kunāma kuma gashi ka hana yin rukiyya! Yace sai muka karanta masa ita, sai Manzon Allah (SAW) yace: **Ban ga (wani) laifi ba (tare da ita), daga cikinku wanda zai iya taimakawa dān-uwansa to ya ta aikata (hakan).**

Kunāma tā harbi shūgaban wassu mutāne, sai suka tambayi Sahabban da suka bākuncesu ko da wanda ya iya rukiyya? Sahabbai suka ce akwai...daga cikin sahabban dāya yayi masa tōfi da “Fatiha” har sai da ya dena jin zōgi kamar kunāma bata harbe shi ba. Aka bāsu lādan tumāki suka tafi. Da suka lābārta wa Manzon Allah (SWA) yadda akayi sai yace **“Me ya sanar daku cewa (ita Fatiha) tōfi (na kunāma) ne!!! ku sanya ni cikin rabonku”**

Mutum zai iya ma kansa tōfi, yayi tōfin Āyatul kursiyyu da Falaki da Nāsi ya shāfe jikinsa idan zai kwanta. Māta za ta iya yiwa mijinta da yāyānta tōfi! Nana Aisha (R.A) tana yin (tōfin) rukiyya a Manzo (SAW). Kuma Annabi (SAW) yana nemawa Hasan da Husaini (R.A) tsari daga Shaidānu kamar yadda zamu gani a gaba.

Sharadīn rukiyya, dōle ya kasance da harshen lārafci za a karanta ta, sannan kuma ya kasance cikinta āyoyin Alkurʼāni ne, ko sūnayen Allah (SWA) da siffōfinSa sanannu da, karshe a kudurta Allah (SWA) Shi ne TABBAS Zai bayar da sauki.

Rukiyya irin wacce in an karanta aljani yake bayāni ta bākin mara lafiya sananniya ce. Akwai abubuwan da ya dace a sani da wadānda za a kiyāye kafin a fara gudānar da irin wannan rukiyyar.

BĀBI NA UKU**BŌKANCI**

Bŏkanci sana'a ce da mai ilimin tsāfi (wani lŏkaci hadi da bŏri) kanyi da niyyar shiryar da mutāne zuwa ga sāmūn rība da tunkudē musu cūta (Ya kawar musu abūbūwan da basa so) sabōda su bashi abin sadaka.

Abin sadaka ya hadā da kudī, kāji, dabbōbi da sutura. Mai sana'ar bŏkanci shi ake kira **bŏka**. Bŏkanci da dūba suna tafiya ne hannu da hannu idan ba'a ce abu dāya bane. Misalin dūba shine *wani mālami* (da sunan istihāra) ya gaya maka cewa tafiyar da za kayi akwai hadāri a cikinta, don haka ka bari sai wani lŏkaci.

Bŏkanci kuma, bŏka zai gaya maka hatsarin da zai sameka sannan ya ce zai maka maganinsa (ya kawar maka dashi) ta hanyar māgani (asīri).

To, ba sai Nā yi rantsuwa da abin da kuke iya gani ba, Da abin da bā ku iya gani. Lalle ne, shi (Alkur'ani) tabbas maganar wani manzo (Jibirilu) mai daraja ne. Kuma shi ba maganar wani mawāki ba ne. Kadān kwarai zā ku gaskata.

“Kuma bā maganar bŏka ba ne.”

Kadān kwarai zā ku iya tunāwa. Abin saukarwā ne daga Ubangijin halitta duka.
(69:38-43)

Alkur'ani ba maganar bŏka bane (bai yi kama da sūrutan bŏka ba), kuma ba'a bŏkanci dashi! Ba'a istihāra da Alkur'āni a hango abun da zai fāru gobe! Allah (SWA) Yace da Annabi (SAW):

Ka ce: "Bā ni mallaka wa raina wani amfāni, kuma haka ban tunkudē wata cūta, fāce abin da Allah Ya so. Kuma dā na kasance inā sanin gaibi, dā lalle ne, nā yawaita daga alheri kuma cūta bā zā ta shāfe ni ba, nī ban zama ba face mai gargadi, kuma mai bāyar da bishāra ga mutāne wadānda suke yin īmāni." (7:188)

Annabi (SAW) bai zama ba face mai gargadi da bāyar da bishāra, bai yi bŏkanci ba, bai yi umarni da yin bŏkanci ba. Amma **yā ce:**

Duk wanda yaje wurin bŏka ko mai dūba sai ya gaskata shi, to hakika ya kāfirta da abin da Allah (SWA) Ya saukar wa Annabi Muhammadu (SAW).

Kuma yā ce: wanda yaje wurin bŏka ko mai dūba, sai ya tambayeshi wani abu kuma ya gaskata (bŏkan), to ba za'a karbi sallarsa ba har (tsawon) dare arba'in.

FASALI:

3.1 Ilimin bōkanci da dūba.

Ilimin bōkanci da dūba yana da fāḍin gaske, kuma ya rarrabu kashi-kashi. Ilimin ya sāmō tūshe ne daga ingantaccen tsarkakenken ilmi, amma sai wassu suke amfani dashi ta hanya mummuna wacce aka haɗata da karerayi.

A wannan zāmani da muke ciki, karni na ashirin da ɗaya milādiyya, mutāne (musulmai) da yawa suna kara karɓan halascin bōkanci da dūba cikin rashin sani. Wannan yasa na himmatu da rubuta wannan karamin littāfi domin na fayyace, na fito da bayanin ni’imar Ubangiji a garemu wacce ake amfani da ita tun farkon duniya. Wannan ni’ima, har yau itace kan gaba a fasahar duniya, kuma daga cikin iliminta ne wassu bōkaye suka canza ni’imar Ubangiji zuwa bōkanci. وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

وَكَذَلِكَ نَفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ

Ina gōdewa Allah (SWA) da Ya zābeni Ya bani damar fayyace bayanai uku da bābu wani (cikin mutānen karshen duniya) da ya samu damar fayyacesu a rubuce, kamar yadda na rubuta. Tabbas na fahimci wannan shine fassarar mafarkin rijiyōyin madara uku da na sha daga garesu.

1. Littafin bayanin sauƙar da Alkur’āni mai girma da harrufa bakwai. (Da harshen [Larabci](#) da [Turanci](#))
2. Littafin Yaumul Kiyama (da harshen [Hausa](#), [Turanci](#) da [Larabci](#))
3. Wannan littafi (da harshen Hausa, Turanci, da Larabi) In sha Allahu.

Allah (SWA) Ya kāra mana ilimi, Ya bamu damar aiki dashi. Allah (SWA) Ya gāfarta mana kurākuren mu (tuntuben alƙalami da sauransu), Āmin.

Kamar yadda na bada misālin aikin bōka da na malamin dūba, a gaskiyar magana (idan ba bōkanci ta haryar bōri ba) bōkanci baya cika sai da ilimin dūba, haka kuma mai dūba ba zai iya haƙura a iya dūba ba (duk da cewa itama ba kyau) sai ya faɗa cikin bōkanci.

3.1.1 ilimin dūba.

Idan malami mai dūba bai shahara sosai ba, mutāne kan ɗauke shi a malamin istihāra. A gaskiyar magana, bābu wani malami da zai iya yi maka istihara ya sanar da kai ākibar abinda kasa gaba (ya sanar da kai alherinsa ko sharrinsa) fāce ta hanyar dūba!

Istihārar da bā dūba ba, mutum shi yake wa kansa da kansa. Karantawa ake kamar yadda Annabi (SAW) ya koyar da Sahabbai (Allah Ya yarda da su). Istihara (ta sunnah) ta kasance kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَأَقْضِهِ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ، فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَأَقْضِ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي، وَيُسِّمِي حَاجَتَهُ

Allahumma inni as'ta-khī-ruKa bi ilmiKa wa as'tak-diruKa bi kud-ra-tiKa wa as'aluKa min fad-liKal azīm. Fa innaKa tak-diru walā ak'diru wa Ta'ā-lamu walā a'ālamu wa anTa allāmul guyub.

Allahumma in kunta ta'ālamu anna hāzal amra khairul liy fī dīniy wa ma'āshī wa ākibatu amriy fak-dirhu lī wa yas'sirhu lī summa bārik liy fīhi. Wa'in kunta ta'ālamu anna hazal amra sharrul-liy fī dīniy wa ma'āshiy wa ākibati amriy fas'rif-hu anniy was'rif-niy anhu, wak-dir liy al-khaira haisu kāna summa ardiy niy.

Sannan sai ya ambaci bukatarsa.

Ana yin wannan istihāra ne a bayan an sallaci (sallah) raka'oi biyu na nafila anyi sallama.

Istihārar masu dūba kuma, sukan yi ne ta hanyar bugun kasa da ake kira **Ramlu**. Shi ramlu yana daga cikin ilimin alkaluma.

FASALI:

Istihārar Ramlu (bugun kasa) da yadda ake yinta.

Bugun kasa da ake yi da sūnan istihāra don ayi kirdādon gaibu bai halatta ba. Masu būgun kasa sukan yi amfani da alkaluma ne su buge su akan kasa, karshe su fitar da wani alkalami da zai bayar da bayanin gaibu da ake sa ran fāruwar sa.

Ba irin alkaluma ne da ka sani (*Biro*) ko ice da ake fekewa asa cikin taddawa (tawada) ba. Alkaluman ramlu zāne ne guda goma sha shida; wato alkaluman guda goma sha shida ne, gasu a jere kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

No.	SIFFAR ALKALAMI	SŪNAN ALKALAMI
1		Ahyan (Rāhika)
2		Inkis
3		Humrah
4		Bayāra
5		Nasaratul khārija
6		Nasaratul Dākila
7		Itbatu Dākila (Rāyatul Far'hi)
8		Itbatu khārija
9		Jaudala (kausaji)
10		Nakayil kuddi
11		Kabrud Dākila
12		Kabrud khārija
13		Jamā'a
14		Al-Iklah (Shikaf)
15		Al-Ijma
16		Darīk

Alkaluman bugun kasa.

Wadannan sune alkaluman bugun kasa. Kamar yadda nayi bayāni, akan bugāsu ne da juna a samu alkalamin da zai bayar da bayanin lābārin gaibu. Shi ma alkalamin da zai bayar da lābārin gaibu yakan kasance mai siffar dāya daga cikin alkaluma na sama da na rubūta.

~~TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU~~

Yadda ake bugun kasa.

A lōkacin da mai bugun kasa ke son ya fitar da alƙaluma, zai samu rairayi (ƙasa mara duwātsu) ya gyara kanta yadda zai iya rubutu akai, sai ya fitar da alƙaluma guda huɗun farko (ba huɗu na sama da na rubuta ba).

Alƙaluma huɗun farko ana fitar da su ne ta hanyar zubi. Kafin mai bugun kasa ya zuba takti, zai yi niyyar Allah (SWA) Ya sa bugunsa ya bada sahihin lābāri, sannan:

1. Sai ya dangwala yatsansa akan ƙasar, ya daga ya sake dangwalawa a gefen na farko, yayi ta maimaitawa (da sauri ba tare da ƙidayawa ba) har sai ya samu dogon layi kamar haka:

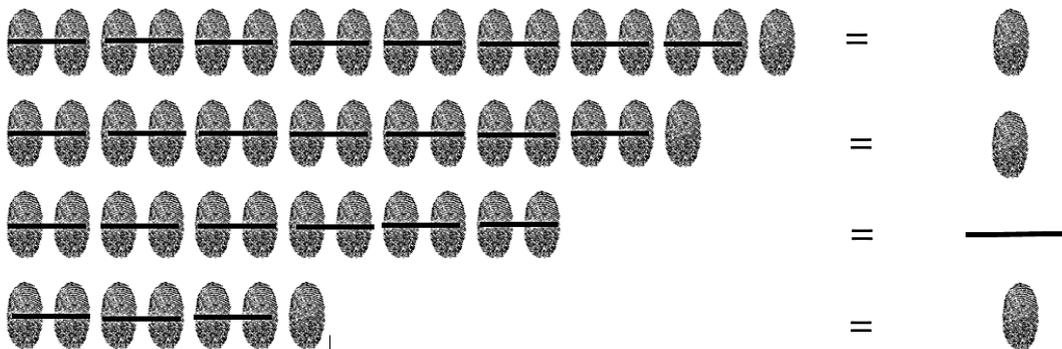

2. Zai maimaita irin dangwalawar da yayi ya samu lāyin farko, a kasan lāyi na farko amma kar yakai lāyin farko tsawo. Ya kuma zāna wani gajeren lāyin a ƙasa, ya kuma zāna lāyin ƙarshe. Zubin, (daga farko zuwa ƙarshe) zai zama kamar haka:

Wannan zubi ta hanyar dangwalawar lāyuka guda huɗu, idan an zubashi shi ake kira **takti**. Daga taktin da aka zuba ake fitar da alƙalamin farko.

Za a ƙidaya dangwalen lāyin farko, biyu-biyu, har zuwa abin da ya rage a ƙarshe. Idan ya rage dāya sai a ajiye dangwale dāya, idan yā rage biyu sai a ajiye dangwale biyu (ko lāyi). Haka za'a ƙidaya kowane lāyin a ajiye (dangwalen) abinda ya rage a ƙarshe. Ga misali:

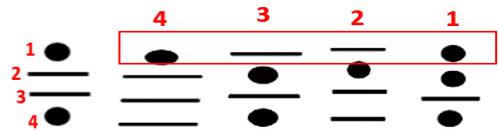

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

A wannan misāli na sama, taktinmu ya fitar da alƙalamin Jaudala (kausaji). Sai a ajiye shi a gefe, a sake zuba takti a fitar da alƙalami na biyu. A sake zuba *takti* a fitar da alƙalami na uku, a sake zubawa a fitar da alƙalami na huɗu sannan sai a jerasu kamar haka:

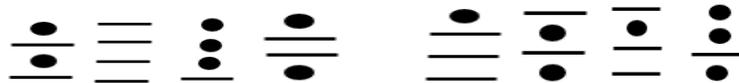

Wadānnan alƙaluma huɗun farko da aka samu kowannensu daga takti su ake kira IYAYE. Daga jikin iyaye za a haifar da *yāyā*. Za' a dāuki kāyin alƙalamin farko a ajiye a gefe, a dāuki kāyin alƙalami na biyu a ajiye a kasan wanda aka fara ajiyewa, da haka za' a fitar da alƙalami na biyar. Kamar haka:

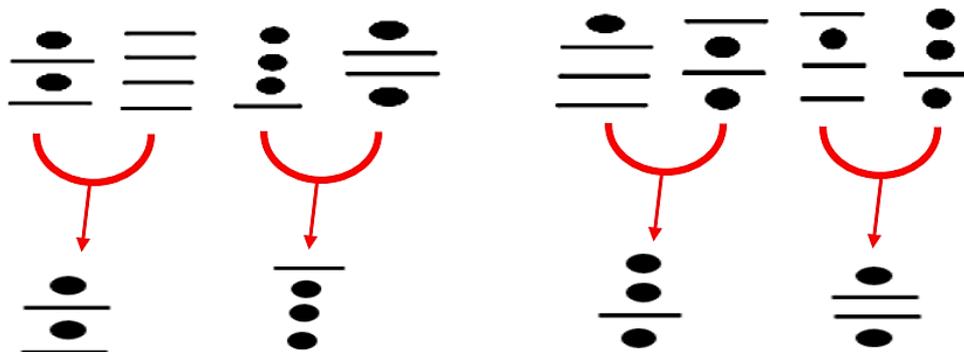

Alƙalami mai sūna Ikla ya fita daga kāyuwan iyāyen (alƙaluma) guda huɗu. Sai muje zuwa gida na shida.

Daga kirjin IYAYE sai a fitar da alƙalamin gida na shida. Daga cikunan iyaye sai a fitar da alƙalami na bakwai, sannan na takwas ya samu daga kafōfin iyāye. Gidajenmu guda takwas (a wannan misalin) za su zama suna da alƙaluma kamar haka:

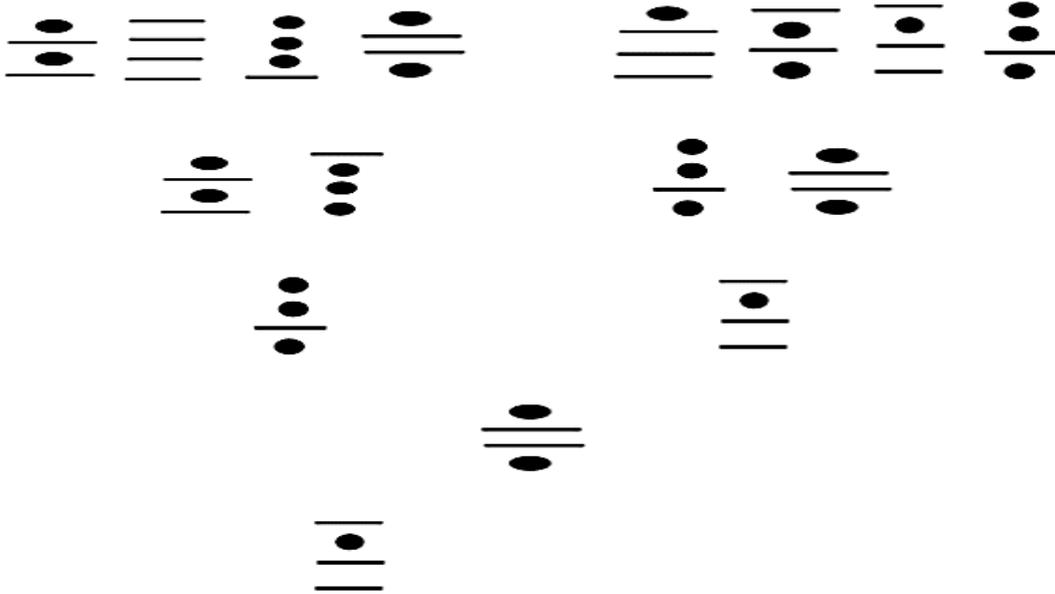

Alƙaluma takwas na farko (Iyāye da *yāyāyensu*) sun samu (a cikin gidāje takwas), sai a kōma ƙasan kōwane alƙaluma biyu a haɗe (haɗewar ake cewa bugu) su bayar da alƙalami na gaba. Kamar haka:

Alƙaluma huɗu da muka sāmu a ƙasan takwas, suma za a bugesu biyu-biyu sai su haifar da alƙaluma biyu a gidan 13 da 14. Gidan sha uku da sha huɗu (in an buge) za su haifi alƙalamin gidan 15. Ƙarshe sai a buga alƙalamin gida na 15 da alƙalamin gida na farko sai su haifar da alƙalamin ƙarshe. Misālinmu tun daga farkon takti, (idan an gama bugu) zai zama kamar haka:

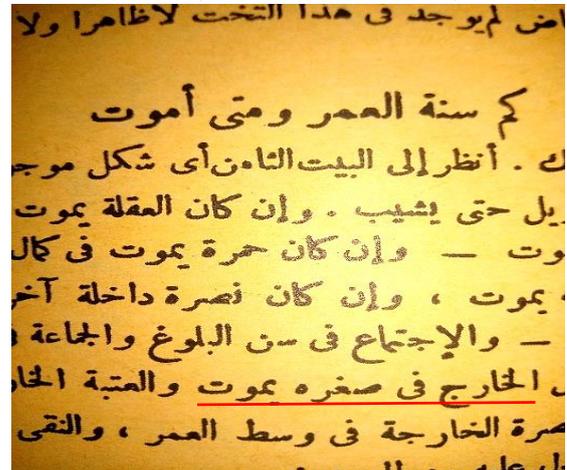
TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Shike nan an gama! Kowane gida (alkalamin) da yake wurin shi za a kalla ayi hukunci (da kyāwunsa ko mūninsa) wajen bayar da lābāri.

➤ Misali:

Gida na takwas shi ne gidan mutuwa, idan wannan bugu na sama mun bugashi ne da niyyar sanin bayanin rashin lafiyar wāne, sai mu dūba gida na takwas mu gani. Alkalamin “*Kabrul khārija*” Ya nuna cewa wāne (marar lafiya) zai mutu tun yana yāro (ba zai warke ba). Kai kasan wannan karya ne!

Idan (a misali) Alhaji Tarkiki ne aka dūba masa (wannan) game da jinyar dānsa kuma ya yarda da sakamakon (*result*), to hakika ya kafirta da wannan ayar da aka sauƙar ma Annabi Muhammadu (SAW):

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lalle, Allah a wurinsa kawai sanin sa' a yake (haka lōkacin mutuwar kowa), kuma Yanā saukar da girgije, kuma Yanā sanin abin da yake a cikin mahaifannai kuma wani rai bai san abin da yake aikatāwa a gōbe ba, kuma wani rai bai san a wace kasā yake mutuwa ba. Lalle Allah Masani ne Mai kididdigewa. (31:34)

Manzon Allah (SWA) yayi gaskiya da yace:

Duk wanda yaje wurin bōka ko mai dūba sai ya gaskata shi, to hakika ya kāfirta da abin da Allah (SWA) Ya saukar ga Annabi Muhammadu (SAW).

Ka lūra da wassu hanyoyi (masu sauki) na fitar da takti!

1. Sukan ba wanda za ayi masa duba carbi sai ya rufe idonsa ya kama kwayar carbi daya. Sai mai dūba ya kidaya (biyu-biyu) daga kwayar carbin da aka rife har zuwa karshe. Ta haka zai fitar da alkaluma hudun farko.
2. Sukan datsi shāfin Alkur'āni mai girma sai su dauki harrufa hudun farko, kōwane harafi akwai kwatankwacin alkalaminsa (a taskīnul huruf). kaga daga nan an samu alkaluma hudun farko.

Abin lūra anan:

- Akan fitar da taktin alkaluman bugun kasa ta hanyar mai rabō ka sāmu (*tossing*). Dā mutum zai sāmu dūtsin ludō (*dice*) ya kadā, idan ya nūna marra (1, 3, 5) mutum ya aje dangwale idan ya nuna tagwaye mutum ya aje lāyi, dā ta wannan hanyar mutum zai fitar da alkaluman bugun kasa. Ina fatan ka fahimci yadda tushen lābārin karyar yake!

LUDŌ

- Sharafi ne, kafin a buga kasa sai an kira sunan **Andabu** (sau biyu) **Dayādabu** (sau biyu)... kō sunan su waye? Tabbas wadannan ba sunayen Allah ba ne. Sunayen aljanu ne. Koma sunayen waye, Allah (SWA) Yā ce:

Kuma Allah Yanā da sūnāye māsu kyau. Sai ku rōke shi da su, kuma ku bar wadanda suke yin ilhādi a cikin sūnāyenSa: zā a sāka musu abin da suka kasance sunā aikatāwa. (7:180)

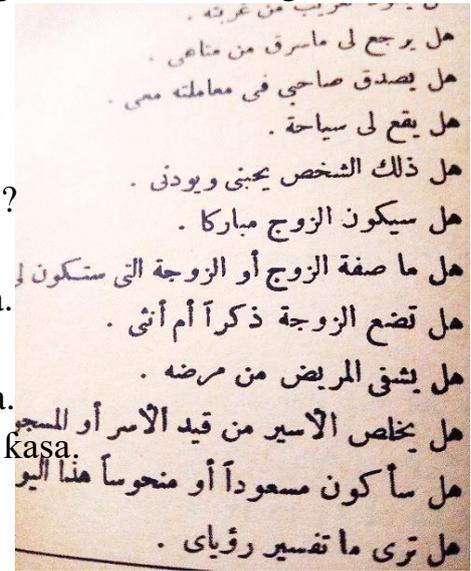
Allah Shi ne Masani.

- Ba a buga kasa lōkacin da ruwan sama yake sauka. Kō me yasa? Tsoron Arādu?
- Ba a buga kasa lōkacin iska mai (kamar iskan damina)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kamar haka ne mai bugun ƙasa zai ta dūba gidaje yana yin hukunci sannan ya bada lābārin gaibu. Akwai littafi da ya jera bayanai, idan kaga alƙalami kaza a gidan kaza:

1. *kaza-kaza* kaza ne zai faru,
2. *kaza-kaza* tafiya (karatu London) ba zai yiyu ba,
3. *kaza-kaza* aurensa zai yiwu da ita, amma...
4. *kaza-kaza* waccar mazinaciya ce, ko tana da ciki?
5. *kaza-kaza* wane shi zai zama gwamna, kuma...
6. *kaza-kaza* EFCC za su kāma ka gōbe da yamma.
7. *kaza-kaza* za ka samu ƙārin girma.
8. *kaza-kaza* mijinki zai mutu ki gāji duk dukiyarsa.
9. *kaza-kaza* yau mai dūba zai mutu! Banda karya ƙasa.

Haka za ka samu bayanai kala-kala, da yadda za kayi bugun neman labārai bila adadin, kai har yadda zaka fitar da sunan wanda zai gāji Sarkin garin waƙancan gidādawan!

Yadda bugun ƙasa ke gāno gaibun sāmūn alheri ko rashi.

Annabi (SAW) bai buga ƙasa ya gāno wani gaibu ba, bai san gaibu ba (fāce abinda Allah (SWA) Ya bashi lābarin zai fāru). Allah (SWA) Ya tabbatar da rashin sanin gaibun Annabi (SAW) kuma shi (Manzon) ya yarda da maganar tabbatarwan, bai bōye wahayin ba, da aka yi masa wahayi:

Ka ce: "Bā ni mallaka wa raina wani amfāni, kuma haka ban tunkude wata cūta, fāce abin da Allah Ya so. Kuma dā na kasance inā sanin gaibi, dā lalle ne, nā yawaita daga alheri kuma cūta bā zā ta shāfe ni ba, nī ban zama ba face mai gargafi, kuma mai bāyar da bishāra ga mutāne waƙanda suke yin īmāni." (7:188)

Duk da cewa masu bugun ƙasa sun san wannan, sun kāfirta dashi. Sun yi īmāni cewar ilimin bugun ƙasa yana iya sa a gāno gaibu. Sabōda haka (mafi yawan shehunnai) suke dāgewa akan mutāne su yarda cewar Annabi (SAW) ya san gaibu. Suna ganin cewar mai da'awar cewa Annabi (SAW) bai san gaibu ba, bashi da ilimi sōsai (bai kai ga ilimin taurāri ba).

Da ilimin taurāri ne masu bugun ƙasa suke hukunci wajen gāne kyāwu ko mūnin abinda zai fāru a gōbe. Kowane taurāro da Allah (SWA) Ya halitta an bashi alƙaluma dai-dai da dabi'arsa. Sabōda haka (a lissafinsu da lūra da dabi'un taurāri) za su iya ganin duk abinda zai iya fāruwa da mutum a lōkaci mai zuwa (gōbe, shekara, ds.)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kafin naci gaba, tun daga nan ya kamata ka iya banbancewa tsakanin **Bōka** da **Mai dūba**, duk da cewa ban iso ga bayanin bōkanci ba. Dūba ya takaita ga bāda lābarun gaibu, fakad (bā kāri). Idan wani *Shehin mālami* ya tsaya a iya dūba yana nuna karāma da ita, ba za ace masa bōka ba, shi yasa Annabi (SAW) ya banbance yace:

Duk wanda yaje wurin Bōka ko Mai-dūba, sai ya tambayeshi wani abu kuma ya gaskata (bōkan ko mai-dūban), to ba za'a karfi sallarsa ba har (tsawon) dare arba'in.

Bōkanci kāri ne akan dūba, kuma mai dūba bai cika tsayawa a wurin dūba kawai ba, sai yā karasa yanda bōkanci yake. Dalili, idan mai dūba ya bada lābārin (gaibun) abinda zai fāru marar dādi, sai wanda aka dūba masa ya bukaci ayi masa wata dabāra a tare masa wannan mummunan abun da zai fāru dashi. Ko ya nemi a kashe wannan (da aka bashi lābāri) zai kāwo masa cīkas a rāyuwa. To duk matakin da za dāuka kuma sai an karasa wajen bōkanci!

FASALI:

ILIMIN TAURĀRI

Ilimin taurāri sahihin ilimi ne da Allah (SWA) Ya sauƙar a bayinSa tun farkon dūniya, amma bōkaye ba sa yin amfani da shi ta hanyar da ya kamata. Shaidānun (aljanu) sun kautar dasu hanya, ta hanyar taimaka musu wajen cutar da mutāne da yin shirka.

Tun kāfin dūniya ta kammala, da Allah (SWA) Ya gina Sama, sai Ya halicci **Falaki** (hanya ce) wadda rāna da wata suke linkaya (irin tafiyarsu) a cikinta. A cikin Falaki, rāna bata karo da wata kuma dukkansu basa gajiya da iyo (linkāya).

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

Rānā bā ya kamāta a gare ta, ta riski watā. Kuma dare bā ya kamāta a gare shi ya zama mai tsere wa yini, kuma dukansu a cikin Falaki suke yin iyo (linkāya). (36:40)

A cikin Falaki, Allah (SWA) Yā kaddara ma Wata masauƙai wanda yake shiga ta ciki (tsawon kwana 29 ko 30) sannan ya fice:

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (38) وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kuma rānā tanā gudāna zuwa ga wani matabbaci nāta. Wannan kaddarāwar Mabuwāyi ne, Masani. Kuma da watā Mun kaddara masa manzilōli, har ya kōma kamar tsumagiyar murlin dabīno wadda ta tsūfa. (36:38-39)

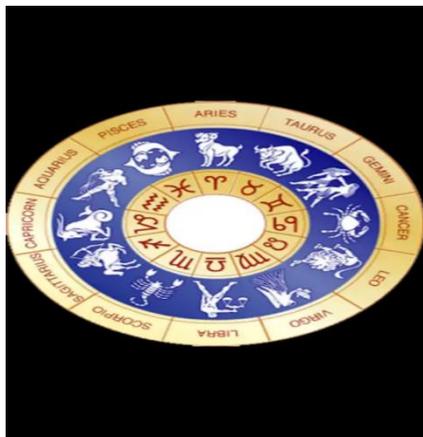
Su wadānnan manzilōli (masaukai na tafiyar wata), sune **Burujai** guda goma sha biyu.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ (16) وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ
(17) إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ (سورة الحجر)

Kuma lalle ne, hakīka Mun sanya wadansu **Burujai** a cikin sama, kuma Muka kawāta ta ga masu kallo. Kuma Muka kiyāye ta daga dukan Shaidani wanda ake jīfa. Fāce wanda ya sāci saurāre sai wutar yūlā bayyananniya ta bī shi. (15:16-18)

Burujan, guda goma sha biyu, sune:

Kidaya	SUNAN BURUJAI (DA LARABCI)	FASSARA (HAUSA)	SUNAN BURUJAI A WURIN TŪRĀWA (Zodiac Signs)
1.	Dalwu	Gūga (ta rījiya)	Aquarius
2	Hūtu	Kīfi	Pisces
3	Himlu	Rāgo (namijin tinkiya)	Aries
4	Sauru	Bijimi (Sa)	Taurus
5	Jauza'a	Maganādisu (tagwai)	Gemini
6	Surdan	kāguwā	Cancer
7	Asadun	Zāki	Leo
8.	Azra'a	Zā'ra (matar wata)	Virgo
9.	Al-Mizān	Sikeli (magwajin nauyi)	Libra
10	Akrabu	Kunāma	Scorpio
11.	kausu	Kwarī da baka	Sagittarius
12.	Jadyu	Barewa	Capricorn

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

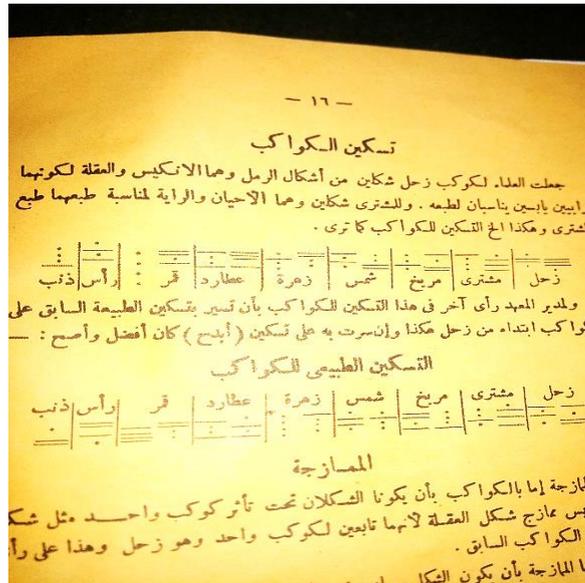
تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا (61) وَهُوَ الَّذِي
جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا (سورة الفرقان)

Albarka ta tabbata ga (Allah) Wanda Ya sanya **Burujai** (na tafiyar wata) a cikin sama kuma Ya sanya fitila da watā mai haskakewa a cikinta. (25:61)

Kuma Shī ne wanda Ya sanya dare da yini a kan mayewa, ga wanda yake son ya yi tunāni, kō kuwa ya yi nufin ya gōde. (25:62)

Bayan Burujai, akwai taurāri guda bakwai waɗanda dare da wuni ke shigansu. Kowace awa (masali ƙarfe 12:00 na rana) akwai taurāron da ake cikinsa. Wato zai zama kowace sa'a akwai taurāron da ake cikinsa, kowace rānā (daga cikin ranakun wata 29 ko 30) akwai burujin da ake cikinsa. Taurārin guda bakwai sune:

1. Zuhā
2. Mushtarī
3. Marikh
4. Shamsu
5. Zahra
6. Ufārid
7. ƙamar

Alhamdulillah! Bisa lurā da bincike akan waɗannan Burujai da taurāri, Aljanu suka shigo cikin harkar suka maida binciken sararin samāniya na Astrology (ilimin taurāri) ya koma harkar bōkanci. Shi kansa astrology (ilimin taurāri) na yanzu bōkanci ne!

Mun sani, su waɗannan Burujai (12) da taurāri (7) a cikinsu akwai kyāwawa da mūnānā (masu nahīsa) da matsakaita. Ko Ādāwa da Allah (SWA) Ya halakar dasu, Yā halakar dasu ne a rānaku masu nahīsa (masu shu'umci). Allah (SWA) Ya ce:

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لِنَدْرِقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلِعَذَابِ الْآخِرَةِ أَخْزَى وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ (سورة فصلت)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Sai Muka aika, a kansu, da iska mai tsananin sauti da sanyi, a cikin kwānuka na shu'umci (**masu nahīsa**), dōmin Mu dāndana musu azābar wulākanci, a cikin rāyuwar dūniya, kuma lalle azābar Lāhira ita ce mafi wulākantarwa, kuma sū bā zā a taimake su ba. (41:16)

1354 - حَدِيثٌ: يَوْمُ الْأَرْبَعَاءِ يَوْمٌ نَحْسٌ مُسْتَمِرٌّ، الطبراني في الأوسط عن جابر،
ويروى الأمر باجتناج الحجامه يوم الأربعاء، فإنه اليوم الذي أصيب فيه أيوب بالبلاء،
وما يبدأ جذام ولا برص إلا يوم الأربعاء، وليلة الأربعاء، أخرجه ابن ماجه والحاكم في
المستدرک من حديث ابن عمر بسند ضعيف

Kāfin cikakken bayāni ya zo, anan inaso ka fahimci cewa, gaskiya ne, akwai rānaku da suke masu nahīsa (shu'umai) faƙad!

Dukkan ƙarerayin bōkaye (na kōwane yāre) da masu dūba, sun rātaya ne ga amfani da nahīsā ko saīdar rānaku da lōkuta. Idan tafiya zaka yi, bōka zai dūba nahīsā ko saīdar rānar ne ya baka lābārin gaibu. Idan aikin sihiri na ƙeta za'a aikata, sai a rāna mai nahīsā. Idan sihirin mallakar miji ne, a taurāron mushtari mai saīda za su aikata... haka dai aljanu suke kōyar da su sihiri manya-manya masu yawa.

GARGADI:

Mu ji tsoron Allah! Mu kasance ba ruwanmu da nahīsā ko saīdar rānaku wajen ayyukanmu. Mu tsaya ga umarnin Allah (SWA) da ManzoSa (SAW), mu hantu da abūbuwan da suka hanamu.

علم النجوم على العقول وبال ... وطلاب شيء لا ينال ضلال
ماذا طلابك علم شيء غيبت ... من دونه الخضراء ليس ينال
هيئات ما أحد بغامض فطنة ... يدري كم الأرزاق والآجال
إلا الذي فوق السماء مكانه ... فلوجه الإكرام والإجلال

.....

الْقَالَ وَالزَّجْرُ وَالْكُفَّانُ كُلُّهُمْ ... مُضَلَّلُونَ وَدُونَ الْغَيْبِ أَقْفَالُ

FASALI:

3.1.2 ILIMIN BŌKANCI.

Ilimin bōkanci baya cika sai an haɗa da sanin istihārar ‘*bugun kasa*’ da ‘*ilimin taurāri*’. Da waɗannan ilimi guda biyu ne ake sanin rūhanai da hanyoyin kiransu da wakiltasu akan aikata wani aiki na sharri (ko mai kyawu –a wajensu). Ta waɗannan hanyōyi ake samun dāmar kiran ifritu da sarkin aljannu...

Bōri bōkancin kiran keɓantattun aljannu ne. Mai (bōkancin) bōri ya dōgara ne da bayānen (lābarin k̄arya) aljannun da yake harka dasu, kuma mai bōkancin bōri yāron aljannu ne sai abinda suka dōrashi akai.

Bōka (na gaske) mai ilimin taurāri, aljanu suna jin tsōronsa! Abōkansa, sarākunan aljanu ne da manya-manyansu (irinsu ifritu), Harka da manyan aljannu kuwa sai an kauce hanya!

Sū (Yahūdawa da bōkaye) suna kafa hujja da abin da shaidānu ke karantawa a kan mulkin Annabi Sulaimānu (A.S), sukace: Annabi Sulaimanu ya mallaki aljannu (yana saka su aiki) ta hanyar bōkanci. Allah (SWA) Yace:

...kuma Sulaimānu bai yi kāfirci (bōkanci) ba, kuma Shaidānun, sū ne suka yi kāfirci, suna karantar da mutāne sihiri. Kuma ba a sauƙar da shi ba a kan malā’iku biyu a Bābila, Harūta da Mārūta. Kuma ba su sanar da kōwa ba balle su ce: "Mū fitina kawai ne, sabōda haka kada ka kāfirta," balle har su yi ta neman ilimin abin da suke rarrabewa tsakānin mutum da mātarsa da shi daga gare su. Kuma su (māsu yin sihirin) ba su zama māsu cūtar da kōwa da shi (sihiri) ba, fāce da iznin Allah. Kuma suna neman ilimin abin da yake cūtar da su, kuma bā ya amfaninsu. Kuma lalle ne, hakika, sun sani, tabbas, wanda ya saye shi, bā ya da wani rabo a cikin Lāhira. Kuma tir da abin da suka sayar da rāyukansu da shi, dā sun kasance suna sani.

Yadda lābārin yake:

Lābārin mulkin Annabi Sulaimanu (A.S).

Annabi Sulaimānu (A.S) dān Annabi Dāwuda ne. Annabi Dāwud (A.S) shine wanda Allah (SWA) Ya sauƙar masa da Zabūra, Ya sanar da shi sana’ar k̄era tufa mai sulke (*bullet proof*). Allah (SWA) Yace:

Kuma Muka sanar da shi sana’ar wata tufa sabōda ku dōmin ya tsare ku daga makāminku. To, shin, ku māsu gōdewa ne? (21:80)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Annabi Dāwud (A.S) ya kasance mai kōkarin gaske –gā tsayuwar (sallar dare) gā azumi duk bayan kwāna guda – dādin sautin karātunsa (na Zabūra) sai wanda ya saurāra. Allah (SWA) Yace:

Kuma Muka bai wa Dāwūda Sulaimān. Mādalla da bāwanMu, shi. Lalle shi (Sulaimān) mai mayar da al'amari ne ga Allah. (38:30)

Annabi Dāwud (A.S) ya kasance yana tuntubar Annabi Sulaimanu game da wassu mas'alōli.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا حَكِيمِهِمْ شَاهِدِينَ

Ka ambata (Yā kai Manzo), Annabin Allah Dāwūda da dānsa (Annabi Sulaimanu) a lōkacin da (sū biyun) sukayi hukunci akan wani *case* na masu gōnar lambu. Masu rigimar, tumākin dāyansu ne sukayi barna (cikin dare) a gōnar dāyan. Sai Annabi Dāwud (A.S) yayi hukunci cewa za a biya barnar da aka yima mai gōna da tumākin da sukayi barnar (ya daidaita kīmar ta'adi da tumāki). **Kuma Mun kasance Māsu halarta ga hukuncinsu. Sai Muka fahimtar da ita (mas'alar) ga (Annabi) Sulaiman.** Sai Annabi Sulaiman yace (ba haka za'ayi ba) mai gōna ya karbi tumākin da sukayi masa barna (yana amfanuwa dasu) har sai an gyāra masa gōnar lambunsa. Allah (SWA) Yace:

Kuma dukansu (Annabi Dāwud da Sulaiman) Mun bā su hukunci da ilimi kuma Muka hōre duwatsu tāre da (Annabi) Dāwūda, sunā tasbīhi, da tsuntsāye. Kuma Mun kasance Māsu aikatāwa. (21:78-)

Annabi Sulaiman (A.S) yā gāji mulkin bābansa (bayan rasuwar bābansa) a lōkacin yana da shekaru goma sha uku (13), Kuma Allah (SWA) Ya kāra masa da Annabta.

Kuma sulaimān ya gāji Dāwūda ya ce: "Yā ku mutāne! An sanar da mu maganar tsuntsāye, kuma an bā mu daga kōwane abu. Lalle ne wannan hakīka shi ne falalar (Allah) bayyananna."

Kuma aka tattara, dōmin (Annabi) Sulaimān, rundunōninsa, daga aljannu da mutāne da tsuntsāye, to, sū anā kange su (ga tafiya).

Har (wata rāna) a lōkacin da suka je a kan rāfin turūruwa, wata turūruwa (tayi magana) ta ce, "Yā kū jama'ar turūruwa! Ku shiga gidājenku, kada Sulaimān da rundunōninsa su kakkarya ku (idan suka tattaka ku), alhāli kuwa sū, ba su sani ba." Sai (Annabi Sulaiman) ya yi murmushi yanā mai dāriya daga maganarta, kuma ya ce, "Yā Ubangijīna! Ka cūsa mini in gōde wa ni'imarKa wadda Ka ni'imta ta a gare ni da kuma

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

ga mahaifāna biyu, kuma in aikata aiki na fwarai, wanda Kake yarda da shi, kuma Ka shigar da ni, sabōda rahamarKa, a cikin bāyinKa sālilai." (27:16-19)

Annabi Sulaimanu (A.S) ya kasance gwarzon yāki. Idan ya shirya tafiya yāki, yakan sa a sākā kātuwar tabarma (mai fāfi). Tābarmar nan, a kanta ne dukkan sōjōji da kayan yākinsu da dabbōbinsu suke tārūwa, sai Annabi Sulaiman (A.S) ya umarci iska ta tattagi wannan tābarmar (da mayakan da suke kāyinta) ta lūla dasu sama, tayi tafiyar watanni dasu a cikin wuni guda, har sai tā kaisu filin dāgā.

Wata rāna Annabi Sulaiman (A.S) ya samu lābārin wani sarki a kan wani tsibirin. Sarkin ya kasance mai tsananin mulki da gallazawa mutāne. Annabi Sulaiman da rundunar yākinsa suka hau kan iska, ta kaisu wannan tsibirin suka yāki wannan sarki suka sāmo ganima mai yawa. Cikin ganimar da aka sāmo, akwai diyar sarkin mai kyawon da mutāne basu taḡa ganin irinta ba.

Bayan diyar sarki ta musulunta (tana mai karancin son musuluntar), sai Annabi Sulaiman (A.S) ya aure ta. Annabi Sulaiman yana matuƙar son diyar sarkin da ya aura, amma ita kullum bata rabuwa da kūkā da baƙin ciki idan ta tuna bābanta da mulkinsa. Annabi Sulaiman yace: Meƙe abin dāmuwa bayan Allah (SWA) Ya canza miki da mulki fiƙe da na bābanki kuma ya shiryar dake i'zuwa musulunci? Tace haka ne, wāto idan na tuna dashi ne sai kaga hawaye yana zuwa mini! Da ace zaka umurci shaidānu (aljanu) su zāna mini hōtonsa (a dāki na) ina gani safe da maraice, da ina sa ran (hoton) zai sa baƙin cikina ya tafi.

Annabi Sulaimanu ya sa aka zānawa amarya hōton babanta (*exactly*), ta girke a dākinta. Bai sani ba, idan ya fita a gidanta, sai ta risuna tayi sujjada ga wannan hoton da ta kāra saka masa tufāfi (ya zama kamar mutum-mutumī). kwana arba'in (ita da masu mata hidima) suna yin sujjada a wannan gunkin sāfe da maraice, Annabin Allah bai sani ba!

Āsifu dān Barkiyya, wani waliyyi ne da ba ya rabuwa da majalasin Annabi Sulaimanu dare da rāna, yā samu lābārin bautar gunkin da ake a gidan Annabi Sulaimanu (A.S). Cikin hikima Āsifu ya nemi Annabi Sulaimanu ya bashi damar yin wa'azi a mutāne ya yabi annabawa, Annabi Sulaiman ya yarda kuma ya tara masa mutāne.

Āsifu ya fara wa'azi yana yabon annabawa da suka gabāta har sai da ya gangaro kan Annabi Sulaimanu, ya yabi ƙuruciyarsa sannan ya tsaya daga nan. Annabi Sulaimanu ya fusāta, daga baya ya aika aka ƙira masa Āsifu ya tambayeshi ko me yasa ya yabi ƙuruciyarsa bai yabi lōkacin annabtarsa ba? Āsifu yace: Wanin Allah ne, yau kwana arba'in, ana bauta masa a gidanka a dalilin sōyayyarka ga Mace.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Yace: Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un! Nasan baka fadi kome ba sai abinda ya zo maka, ya shiga gida ya kakkarya hōton da ake bauta masa, ya hōra amarya da masu mata hidima sannan ya nemi kaya masu tsarki (wadānda yara-mata da basu fara Jini ba suka sāka, kuma wata ma'abociyar jinin al'āda bata taba ba), ya sanya.

Da Annabi Sulaiman (A.S) ya sanya kaya masu tsarki sai ya tafi can sahāra, yayi ta kūka yana tūba wuni guda, sannan ya dāwo gida.

Daman akwai Uwar 'yayansa da yake bata ajiyar zōbensa idan zai gewaya (biyan bukata). Mulkin Annabi Sulaiman ya kasance (Allah Ya kaddara) yana jikin zōbensa, wata rāna shaidani (mai sūna Sakrun) ya rikide siffar Annabi Sulaimanu, yazo ya karbi zōbe a hannun matar ya tafi kan kujerar mulkin Annabi Sulaiman ya zauna. Fitōwarsa daga bāyi, ya tambayi zōbensa, matar tace karya kake, Annabi Sulaimanu ya karbi zōbensa yana can a majalisa. Annabi Sulaimanu yayi nadama ya fita yana cewa Bani-isrā'ila nī ne Annabi Sulaimanu sai suna watsa masa kasa.

Annabi Sulaiman (A.S) ya kōma bakin kōgi yana taya masunta aiki suna bāshi kifi biyu a kullum, yaci dāya ya saida guda a bāshi alkubus. Mulki ya kubuce wa Annabi Sulaimanu tsawon kwanaki arba'in (kwatankwacin kwanakin da akayi bautar gunki a gidansa).

A lōkacin da kwanaki arba'in suka kusanto, sai shaidani Sakru yayi hukuncin da ba'a gamsu dashi ba. Waliy Āsifu yace da mutāne: Ya Bani-Isrā'ilā, shin kun tsinkayi banbancin hukunci (sābanin na Annabi Sulaimanu) kamar yadda na gani? Mutāne suka amsa: Na'am! Mun gani. Sai Āsifu yace ku jirāni in shiga wurin iyalensa in tambaya ko sūma basu yarda da abinda muka kiyā ba.

Da waliy Āsifu ya shiga gidan Annabi Sulaimanu, sai ya samu lābārin fiye da katōbarar da suka gani. Yace: Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un! Lalle wannan, tabbas, Jarrabawa ce bayyananniya. Ya fito majalīsa yayi bayani a Banī-Isrāila.

Da Shaidani ya saurāri bayanin waliy Āsifu, ya tabbata asīrinsa ya tōnu, sai yai fiffike daga wurin (ya tashi sama), ya gifta ta saman kōgi ya jefa zōben silar mulki (na Annabi Sulaimanu) a cikin kōgin. Allah da ikonSa, kifi ya hadiye zōben kuma masunta suka kāma (a kōmarsu) tare da wannan kīfin.

Ranar da kwanaki arba'in suke cika, aka sallami Annabi Sulaimānu da kīfaye biyu ladan aikinsa (a wata ruwaya an bashi kyautar kifayen ne bayan an dūkashi da yace shine Sulaimanu). A lōkacin da ya tsāga kifin da zai ci, kwatsam! Sai ga zōbensa. Ya sanya a hannunsa ya fādi kasa yayi sujjada (gōdiya ga Allah (SWA)) wanda Ya dāwo masa da mulkinsa. Ya kōma majalīsa, mutāne da aljanu da tsuntsāye sai murnar dawowarsa ake.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Annabi Sulaimanu ya bayyana tūbarsa kan kuskurensa, aljanu suka bazama neman (Shaidāni) Sakru (wannan da ya dāna mulkin kwānaki 40). Da aka kāmo Sakru, aka fāfuke dutse (ya zama kamar kabari) aka jefa shi ciki, aka tōshe bākin dūtsen da bakin karfe aka līke da dalma sannan aka jefa dūtsen cikin teku.

Dukkan wannan lābāri (cikin littāfin “*Kāmil fit Tārikh*”), karkashin faɗinSa Maɗaukakin Sarki:

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ

Kuma lalle hakīka, Mun fitini Sulaiman kuma Muka jefa wani jikin mutum a kan karagarsa (ta mulki). Sa’an nan ya mayar da al’amari zuwa gare Mu. (38:34)

Daga nan sai Annabi Sulaimanu ya rōki Allah (SWA) mulki da karfin iko akan mutāne, aljannu, dabbōbi da tsuntsaye.

Ya ce: "Ya Ubangijīna! Ka gāfarta mini, kuma Ka bāni mulki wanda bā ya kamāta da kōwa daga bāyāna. Lalle Kai, Kai ne Mai yawan kyauta. (38:35)

Sai Allah (SWA) Ya bāshi ikon mulkan mutāne, Aljanu, dabbobi da tsuntsaye, kuma Ya hōre masa iska –tanā gudu da umurninsa, tāna tāshi da sauƙi, inda ya nufa. **Da shaidānu dukkan mai gini, da mai nutsa (a cikin kōguna). Wadānsu (mūgwāyen shaidānu kuma), dādāure a cikin marūruwa. (38:36-38)**

Wannan addu’a (kamar yanda aka rawaito) Allah ne Ya kimsa masa ya rōka kamar haka. Kuma iska takan dāuko masa rahōtannin maganganu, kuma yana sã iska ayyuka:

Wata rāna Annabi Sulaimanu yana hīra tare da wani mutum, sai Malā’ikan mutuwa ya kawo masa ziyāra. A lōkacin da Malā’ikan mutuwa ya ga mutumin da yake wajen Annabi Sulaimanu (A.S) sai yayi murmushi. Bayan ya tafi, sai wannan mutumin yace: Ya annabin Allah! Ko waye ne wannan (da ya tafi)? Annabi Sulaiman yace Mala’ikan mutuwa ne. Mutumin yace naga yayi murmushi a lōkacin da ya kalle ni, ka umarci iska man ta kaini kasar Indiya. Annabi Sulaimanu (A.S) ya umarci iska ta kai wannan mutum kasar Indiya ta jefar dashi.

Jim kaɗan, sai Mala’ikan mutuwa ya dawo wurin Annabi Sulaimanu yace: An umarce ni na dāuki rāyin mutumin da naga (dāzu) a wurinka a can kasar Indiya, kuma sai na ganshi a nan!

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lābārin Annabi Sulaimanu da Sarauniya Balkīsu mai gadon zīnāri.

A can kasar Yaman, anyi wata sarauniya da ake kira Bilkīsu. Sarauniya, Balkīsu jīkar sarkin aljanu (Sarki Amru dan Umair), tana da gadō na mulki wanda aka kerashi da zīnāre (gwal).

Wata rāna Annabi Sulaiman (A.S) yā fita tāre da tawagarsa ana tafiya, sun iso wurin da ake son aikin Hud-huda (na *geophysicist*) na bincika gurbin da za a tōna rījiya marar zurfi, sai Annabi Sulaimanu ya tsinkayi wurin da (tsuntsu) Hud-huda ke tare rāna yaga Hud-huda bayan.

Kuma ya binciki tsuntsāye (ya leka duka bai ganeshi ba), sai ya ce: "Me ya kāre ni bā ni ganin hud-hudu, kō ya kasance daga māsū fakuwa ne (ya būya)?"

Annabi Sulaimanu yace:

"Lalle ne zā ni azabta shi azāba mai tsanani kō kuwa lalle in yanka shi, kō kuwa lalle ya zo mini da dalīli bayyananne."

A lōkacin da aka nemi tsuntsu Hud-huda bāya nan, bai dāwo ba, Sai ya zauna bā nesa ba (bai dāde ba a can wajen shāwāgi), sa'an nan (ya dāwo wurin Annabi Sulaimanu) ya ce: "Nā san abinda ba ka sani ba, kuma na zo maka daga (birnin) Saba'i, da wani lābāri tabbatacce." Ganin ido:

"Lalle ni nā sāmi wata mace wadda tanā mulkinsu kuma an bāta daga dukkan kōme (na mulkin dūniya), kuma tanā da gadon sarauta mai girma.

Gadon sarauta da take zama, a cikin wani katābāren gini, an kerashi da gwal, an rarrātaya masa kayan kyali masu tsāda –na Yākutu da dūtsin zabardaji da Lu'u-lu'u.

Hud-huda yace: "Na sāme ta ita da mutānenta, sunā yin sujjada ga rānā, baicin Allah, kuma Shaidan ya kawāce musu ayyukansu, sabōda haka ya karkatar da su daga hanya, sa'an nan sū, ba su shiryuwa."...

Annabi Sulaimanu Ya ce: "Za mu dūba (muga) shin kā yi gaskiya ne, kō kuwa kā kasance daga makaryata?" Zan aike ka "Ka tafi da takardata wannan, sa'an nan ka jefa ta zuwa gare su, sa'an nan kuma ka jūya daga barinsu, sa'an nan ka ga mene ne suke mayarwa (me zasu shawarta)."

A lōkacin da tsuntsu Hud-huda ya kōma Yaman –garin Saba'a, ya jefa takardar (wasikar) Annabi Sulaimanu (A.S) a kan Sarauniya Bilkisu, taga tsuntsu ya koma gefe yana jira sai Ta ce: "Yā kū mashawarta! Lalle ne, an jefo, zuwa garen, wata takarda mai girma." Ta karanta lāyin farko tace: "Lalle ita (wannan takarda) daga

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Sulaiman take, kuma lalle ita (**an fara rubūtawa a samanta**) da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai."

Sākon da takardar ke dāuke dashi shine: "Kada ku yi girman kai a gare ni, kuma ku zo mini kunā māsu sallamāwa."

Sarauniya Bilkisu (mai gadon zīnāre) Ta ce: "Yā ku mashawarta! Ku yi Mini fatawa ga al'amarīna, ban kasance mai yanke wani al'amari ba, sai kun halarta."

Suka ce: "Mū ma'abūta kārfi ne, kuma ma'abūta yāki mai tsanani ne, kuma al'amari yā kōma zuwa gare ki, sabōda haka ki dūba mene ne zā ki yi umurni (da shi)?"

Sarauniya ta ji tsōron kar ta fadī ba daidai ba, rundunar yaƙin Annabi Sulaiman ta shigo mata gari tayi fata-fata da garin, sai

Ta ce: "Lalle sarākuna idan sun shiga wata alƙarya (**da mayaƙansu**), sai su bāta ta (**suyi mata kaca-kaca**), kuma su sanya māsu darajar mutānenta kaskantattu. Kuma kamar wancan ne suke aikatāwa (**gālibi**)." Sarauniya tace gara mu nemi sulhu da zaman lafiya! "Kuma lalle nī mai aikāwa ce zuwa gare su da kyauta, sa'an nan mai dūbawa ce (**na ga**): Da me manzannin (**da zan aika**) zā su kōmo."

To, a lōkacin da (**kyautar sarauniya**) ya je wa Sulaiman ya ce: "Shin, za ku kāra ni da dūkiya ne? To, abin da Allah Ya bā ni, shi ne mafi alheri daga abin da Ya bā ku. A'a, kū ne kuke yin farin ciki da kyautarku." Kai dān aike! "Ka kōma zuwa gare su. Sa'an nan (**idan basu zo sun musulunta ba**) lalle munā je musu da rundunōni, bābu wata tābukawar (gwabza yāki) da zasu iya game da su (rundunōnin da za mu zo da su), kuma lalle (**idan suka yarda muka zo**) munā fitar da su daga gare ta, sunā mafi wulākantuwa, kuma sunā kaskantattu."

To a lōkacin da Annabi Sulaiman (A.S) ya gama gamsuwa cewar sarauniya za ta zo wurinsa ta musulunta (da jama'arta), sai yayi farin ciki ya tāra mutāne da aljanu da suke karkashinsa. Ya ce: "Yā ku mashāwarta! Wannenku zai zo (**ya dāuko**) mini da gadonta (**na mulki**), a gabānin (**kāfin**) su zo sunā māsu sallamāwa?" Sabōda su yarda da annabcina idan sun zo.

Wani mai kārfi (**If-Rītu**) daga aljannu ya ce: "Nī inā (**iya**) zo maka da shi a gabānin ka tāshi daga matsayinka (majalīsa). Kuma lalle nī a gare shi, haƙīka, mai kārfi ne amintacce (**ina da kārfin dāuko shi, kuma ba zan ciri kome a jikinsa ba**)."

Annabi Sulaiman (A.S) yace: ina son wanda zai iya dāuko gadon da sauri fiye da wannan! Sai **Wanda yake a wurinsa akwai wani ilimi (na Ismul-lāhi al-a'azam) daga Littafi ya ce: "Ni inā (iya) zō maka da shi a gabānin kyafāwar ganinka ta kōma gare ka" (kafin kyafatar ido).**

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Wasu suka ce ana nufin kamar kāfin ka waiga ka dāwo da kāyinka, ake nufi da kyafawa.

Da Āsifu (marubucin Annabi Sulaiman) ya ce zai iya kāwo gadon sarauniya Bilkisu kafin Annabi Sulaiman ya jūya ya dawo da ganinsa, sai Annabi Sulaiman (A.S) ya yarda. Āsifu yayi alwala yace da Annabi sulaiman ya kalli wajen kasar Yaman. Kafin Annabi Sulaiman ya jūyo, Āsifu yā rōki Allah (SWA) akan Ya kaddara (kun, fa yakun) gadon Sarauniya Bilkisu ya kasance a gaban Annabi Sulaiman (A.S).

Allah Maji rōkon bawa, Ya kaddara gadon Sarauniya Bilkisu da yake kasar Yaman ya nutse cikin kasā ya bullo a gaban Annabi Sulaiman (A.S) da ke Baitul-Mukaddas, sai kawai Annabi Sulaiman yaga gado a gabansa.

To, a lōkacin da ya gan shi matabbaci a wurinsa, (sai) ya ce: "Wannan daga falalar Ubangijīna yake, dōmin Ya jarraba ni: Shin, zan gōde ne, kō kuwa zan butulce! Kuma wanda ya gōde, to, yanā gōdewa ne dōmin kansa, kuma wanda ya kāfirta, to, lalle Ubangijina Wadātacce ne, Karīmi."

Annabi Sulaiman **Ya ce: "Ku canza kamar gadonta gare ta, mu gani, shin zā ta shiryu, kō kuwa tanā kasancewa daga waƙanda bā su shiryuwa."**

Sai aka cire bezar gadon da gwuiwar hannayensa, aka canza shimfidu (irinsu) –wurin shifida Ja aka mayar da shimfida rāwaya (yellow) da sunkuyen haka, wurin shimfida launin tsanwa (*Green*) aka mayar shimfida Ja, da sunkuyen haka– gado ya canza siffar launi kuma tufāfinsa suka dena jan kasa, ya zama kana iya ganin kafāfinsa na zīnaren gwal.

To a lōkacin da (Sarauniya Bilkisu) ta je (gaban fadar Annabi Sulaiman) aka ce (mata) "Shin, kamar wannan gadon sarautarki yake?" Ta ce: "Kamar dai shīne (wannan, kamarsu daya).

(Annabi Sulaiman yana bāda lābāri yace): **Kuma an bā mu ilimi (tauhidi da kudura) daga gabāninta kuma mun kasance māsu sallamāwar (al'amari ga Allah)." Kuma abin da ta kasance tanā bautāwa, baicin Allah, (shi) ya kange ta (tun farko ta fahimci gaskiya duk da kasancewarta mai kaifin hankali da basīra). Lalle ita, tā kasance (ta tāshi ne) daga mutāne kāfirai.**

To daman Annabi Sulaimanu ya samu lābārin Bilkisu tana da gāshi mai yawa a kwabrinta (wanda ya wuce misāli). Sabōda haka yasa aka shirya wata hanya zuwa cikin fāda (misalin Jan carpet da ake sanyawa shūgaban kasa). Hanyar wata dōguwar rumfa ce da akan iya dāuke ta, cikin rumfar aka sanya dandamalin gilāshi (*Marbles*) guda biyu ninke –kana ganin na cikin kamar ruwan teku da kifaye a cikinsa. Annabi Sulaiman

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

(A.S) yana cikin fāda (karshen hanyar shigōwa) yana kan kujera, yana kallon yadda Sarauniya Bilkisu zata tākā ta shigō, sai

Aka ce mata, "Ki shiga a gidan sarauta." To, a lōkacin da ta gan shi (dandamalin gilāshin), tā yi zatonsa wani gulbi ne, kuma ta kuranye daga kwaurinta (zata shiga). Sai Annabi Sulaiman ya kawar da kāyinsa, Ya ce: "Lalle ne shi, (ba ruwa ba ne) sōro ne mai santsi daga madūbai (na marbles)."

Tāke Sarauniya Bilkisu ta raina kanta, ta tabbatar da risālar Annabi Sulaimanu, tayi nadāmar bautar wanin Allah da sukayi **Ta ce: "Yā Ubangijīna! " Lalle nī, na zālunci kaina, kuma nā sallama al'amari tāre da Sulaiman ga Allah, Ubangijin halittu."**

Annabi Sulaiman (A.S) yasa aka kera masa abin aski (*clipper*), aka ba Bilkisu ta aske gāshin kwabrinta, Daga baya ya aureta (yana sonta kwarai), ya mayar da ita mulkinta na garin Saba'a. Kowane wata yakan je wurinta (sau daya) ya kwana uku sannan ya dāwo.

Wassu suka ce: Ba Annabi Sulaimanu ne ya auri Sarauniya Bilkisu ba, a lōkacin da ya nuna mata cewar baya dācewa a musulunci ta zauna haka bā miji, sai tace ya aurar da ita ga Sarki Hamdāna (na kabilar Tubba'i). Sai ya dāura musu aure, ya mayar da ita kasar (Yaman), ya wakilta mata mijinta a sarautar sannan ya tāra aljanun kasar Yaman ya umarcesu da yin biyayya a wakilin Sarauniya Bilkisu. Bayan rasuwar annabi Sulaimānu, aljanu suka yi tawāye a sarki Hamdāna, mulkinsa da na Sarauniya Bilkisu ya kāre (ta hanyar jūyin mulki).

Wafātin Annabi Sulaimanu (A.S)

Har a lōkacin da ajalin Annabi Sulaimanu ya gabāto, alhali ya kasance sau tārī idan yayi Sallah, bishiya takan tōfo (ta tsiro) a gabansa, sai ya tambayeta sūnanta da amfaninta. Idan ta kasance ta nōmawa ce sai a noma ta, idan ta kasance ta māgani ce sai ya rubuta sunanta da māganinta.

Wata rāna bayan Annabi Sulaimanu (A.S) yayi Sallah, wata bishiya ta tsiro a gabansa. Ya tambayi sunan bishiyar, tace: sūnanta "Kurnūbah", Ya tambaya: ga me kika fito? Tace: Ga rūsā wannan gida (Baitul Mukaddis). Sai Annabi Sulaiman yace: Allah (SWA) ba zai rūsā wannan birni ina cikinsa ba, ke ce dai akan idonki zan halaka sannan wannan birni ya rūshe. Sai ya cire ta, sannan yace:

اللَّهُمَّ عَمَّ عَلَى الْجِنِّ مَوْتِي حَتَّى يَعْلَمَ النَّاسُ أَنَّ الْجِنَّ لَا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ

Ya Ubangiji! Ka fōye ma aljannu mutuwata har mutāne su gāne (su sani) cewar Aljannu (makaryata ne) basu san gaibu ba.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

To a wani lōkaci da Annabi Sulaimanu (A.S) ya dōgara a jikin sandarsa (yana tsaye) ya tada kabbarar sallah, aljanu suna ta famar aikin wahala da ya saka su, sai Allah (SWA) Ya kaddara masa mutuwa. Allah (SWA) Yace:

Sa'an nan a lōkacin da Muka hukunta mutuwa a kansa (ta dauke ransa), bābu abinda ya ja hankalinsu (ya nūna musu), a kan mutuwarsa, fāce dabbar kasa (garā) wadda take cin sandarsa. To a lōkacin da (Annabi Sulaiman) ya fādi (kasa), sai aljannu (suka gāne mutuwarsa) suka bayyana (ga mutāne) cewa dā sun kasance sun san (sanin) gaibu, dā ba su zauna (sun dukufa da aiki) a cikin azāba mai wulākantarwa ba. (34:14)

Annabi Sulaimanu (A.S) yāyi wafāti yana da shekaru 53, yāyi mulki tsawon shekaru 40.

Bayan rasuwarsa, Bani-Isrā'ila suka so su san tsawon lōkacin rasuwarsa (aljanu nā aiki), sai suka sāmō sanda suka ba wa garā (*termites*) taci. Da garā ta cinye sandan a kwana guda da dare dāya, sai suka lissafa (*carbon dating*) suka sāmu ya rasu kimānin shekara dāya. Daga nan suka san cewa aljanu (shaidānu) makaryata ne basu san gaibu ba (sanin gaibu sai Allah). Dā shedānu sun san gaibu da basu shekara guda, cur, suna aiki a Annabi Sulaimanu bayan rasuwarsa ba.

(Ance) Da shaidānu suka so su sākawa garā sai suka ce: dā kina cin abinci dā mun kāwo miki mafi dādi, kuma bākya sha balle mu kāwo miki abin sha mafi dādi, Amma (munyi alkawari) zamu na cirō (mu samar) miki ruwa da lāka a duk yanda ki ke. Wannan shine dalilin da yasa kake ganin lāka a cikin tsakiyar itacen da garā ta kama, shine dalilin da yasa kake ganin shūri gininsa da lāka kuma siffar gininsa na shaidānu (gōdiyar aljanu ne ga garā).¹

SHŪRI KO GIDAN GARĀ (*ANT HILL*)

1. Tafsirin Ibn Kathir (ya danganta labarin da Malaman Ahlul Kitab).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Tō sai Yahūdawa da bōkaye suka yarda da jita-jitar shaidānu kan mulkin Annabi Sulaimānu (A.S), suka ce: Annabi Sulaimanu ya mallaki aljannu ta hanyar sihiri, su kayi makirci suka tōno abubuwan da suka binne a kasan karagarsa, suka ce wannan shine asirin da sarki Sulaimanu ya yi amfani dashi ya mallaki talakāwa. Allah (SWA) Yā barrantar da shi, Yace:

...kuma Sulaimānu bai yi kāfirci ba, kuma Shaidānun, sū ne suka yi kāfirci, suna karantar da mutāne sihiri...

Kuma shaidānu suka fitar da wata karya wai shi asiri (sihiri) an saukar dashi ne (tun farkon dūniya) akan waɗansu malā'iku a Bābīlan kasar iraki (sunansu Hārūta da Mārūta). Wai suka ce waɗannan malā'ikun, idan zā su kōyar da asīri (tsāfi) sai sunyi wa mutum kashedi cewa: Asīrin da zā mu kōya maka yanada haɗari! Yana iya haifar da fitina ya kai mutum ga kāfirci don haka ka kiyaye! Sannan (**Wai**) sai su kōyar da asirai harda wanda zā ayi a raba (auren) miji da mata...

Allah (SWA) Yace:

Kuma ba a saukar da shi (ilimin tsāfi) ba a kan malā'iku biyu a Bābila, Harūta da Mārūta. Kuma (Harūta da Mārūta) ba su sanar da kōwa ba balle su ce: "Mū (zamu baka asīri) fitina kawai ne (ka kiyaye), sabōda haka kada ka kāfirta," balle har su yi ta neman ilimin (asiri) abin da suke rarrabewa tsakānin mutum da mātarsa da shi daga gare su. Kuma su (māsu yin sihirin) ba su zama māsu cūtar da kōwa da shi (sihiri) ba, fāce da iznin Allah. Kuma suna neman ilimin abin da yake cūtar da su, kuma bā ya amfaninsu. Kuma lalle ne, hakika, sun sani, tabbas, wanda ya saye shi (ya bada abin sadaka (na gōro)), bā ya da wani rabo a cikin Lāhira. Kuma tir da abin da suka sayar da rāyukansu da shi, dā sun kasance suna sani. (2:102)

الْفَالُ وَالزَّجْرُ وَالْكُفَّانُ كُلُّهُمْ ... مُضَلَّلُونَ وَدُونَ الْعَيْبِ أَقْفَالُ

Cīgaba da bayānin ilimin bōkanci:

1. Daga cikin ilimin bōkanci, akwai masu amfani da **sihirin Kaldānin**. Su kaldānīna, mutāne ne da suka yi īmani da taurārin nan guda bakwai (Zuhal, Mushtariy, Zahra, Udārid, Marikh, Shamsu, da kamar) suna bauta musu, da cewa sune suke zāgāwa (tsawon shekara) sai su zo da alheri, wani lōkaci su zo da *bā yanda kasō ba!* Su ne (Kaldānīna) waɗanda aka aika musu Annabi Ibrāhim (A.S) yayi musu wa'azi cikin hikima kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

To, a lōkacin da dare ya rufe a kansa (shi Annabi Ibrāhim), ya ga wani taurāro (**Mush'tarī**), ya ce: "Wannan ne, ubangijina?" Sa'an nan a lōkacin da (**taurāron**) ya fadi, ya ce: "Ba ni son māsū fāduwa."

Sa'an nan a lōkacin da ya ga watā (**taurāron kamar**) yanā mai bayyana, ya ce: "Wannan ne Ubangijina?" Sa'an nan a lōkacin da ya fāfi, ya ce: "Lalle ne idan Ubangijina bai shiryar da ni ba, hakīka, inā kasancewa daga mutāne batattu."

Sa'an nan a lōkacin da ya ga rānā (**taurāron Shamsu**) tanā bayyana, ya ce: "Wannan shī ne Ubangijina, wannan ne mafi girma?" Sa'an nan a lōkacin da ta fāfi, ya ce: "Ya mutānena! Lalle ne ni barrantacce nake daga abin da kuke yi na shirki."

"Lalle ne nī, na fuskantar da fuskata ga wanda, Ya kāga halittar sammai da kasa, inā mai karkata zuwa ga gaskiya, kuma bā ni cikin māsū shirki."

Kuma mutānensa suka yi musu da shi (**suka bayyana masa shāci-fadī (illusion) game da alherin da taurāri kan zo dashi**). Ya ce: "Shin kunā musu da ni a cikin sha'anin Allah, alhāli kuwa Yā shiryar da ni? Kuma bā ni tsōron abin da kuke yin shirki da shi (**na nahīsa da sa'ida**), fāce idan Ubangijina Yā so wani abu (**sai ya same ni**). Ubangijina Ya yalwaci dukkan kōme da ilmi. Shin, ba zā ku yi tunāni ba?" "Kuma yāyā zan jin tsōron abinda kuka yi shirki da shi, kuma (**kū**) bā ku jin tsōron cewa lalle ne kū, kun yi shirki da Allah, abin da (Allah) bai saukar da wata hujja ba game da shi? To, wane bangare daga sāshen biyu (**nī ko kū**) ne mafi cancanta da aminci, idan kun kasance kunā sani?" (6:76-81)

Nayi bayanin yadda bōkaye suke amfani da istihārar bugun kasa su fitar da taurāro sannan suyi hukunci da kyāwu ko muninsa wajen bayar da lābarin sanin gaibu.

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ فِي الْحَدِيثِ فِي أَثَرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي، وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ، فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي "الصَّحِيحِ" عَنِ الْقَعْنَبِيِّ.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Manzo (SAW) yace: Shin kun san me (Allah) Ubangijinku yace? Sahabbai suka ce: Allah da ManzonSa sune mafi sani! Mai tsira da aminci yace: (Allah) Ya ce: Daga cikin bāyiNa wassu suna wayen gari suna mūminai, wasu kāfirai. Tō amma wanda yace an mana ruwa cikin ikon Allah –rahamarSa da FalalarSa, tō wancaninka shine yayi īmāni daNi ya kāfirta da taurāri. Kuma amma wanda yace an mana ruwa sabōda (anyi zāfi, ko taurāro) nau'in kaza da kaza, to wancaninka ya Kāfirce miNi yayi īmāni da taurāri.

Sabōda haka, duk malamin da ya yi *bugun Jumu'a* ya sanar da lōkacin kāmum Dāmina (lōkacin ruwan sama) ko fitar dāmina ya kafirce wa Allah (SWA) kuma ya yi bōkanci.

Har ila yau, bōkaye kanyi amfani da lōkutan hūdowar waɗannan taurāri (guda bakwai) wajen aikata sihiri. Misali, sihirin mallake budurwa (sōyayya) ana aikatāwa a lōkacin da taurāron Mushtari ya fito, a wannan lōkacin ne ake samun shaidānu (ruhānai) da suka kwarai wajen karɓan kwantirāgin haɗa sōyayya (ta hanyar shiga jikin mace).

2. Daga cikin ilimin bōkanci, akwai sanin hanyōyin kiran shaidānu (da ake musu laƙabi da rōhānai) da bāsu kwantirāgi. Rōhānai da ake basu aiki na alheri² (kamar haɗa sōyayya) su ake kira *uluwwiy* (rōhānai mūminai), dukkan sunayensu yana kārewa da *īlu* (misali: Mīkā'īlu da Jibrā-īlu). Rōhānai waɗanda ake bāsu aiki na keta (kamar haukatar da wani ko kisa) su ake kira *sufuliy* (rōhānai kāfirai), sunayensu yana kārewa da *-diyshu* (misali: Mīkā-dīshu da “Jibrā-dīshu”).

- Sama da shekaru goma sha biyar, nā saurāri wani mai māganin gargajiya yana bayani a gidan rediyo (yana ambatar rōhānai). Nayi tattaki zuwa shagonsa dake kwanar ɗan-marke (Kano). Da shike tambaya na je, ban yanki kati ba, na tambayeshi game da rōhāne. Ya ce (sū rōhanai) rūhi ne na sālīhan bāyi (waliyyai) da suke tāshi daga kaburbura suna taimakon mutānen dūniya!

Yā danganta da tābewar bōka, rōhānai suna fitōwa kiri-kiri a gaban bōka idan ya kirāyesu. Hanyōyin kiran rōhānai da basu kwantirāgi suna da yawa, amma kowace hanya ɗaya ne daga cikin waɗannan:

Hanyar rantsuwa: Hanyar rantsuwa itace wacce bōka zai zauna ya yi ta kiran sunayen rōhānai (kamar sau dubu), yana kiransu yana kōna turāre, yana cewa: Na rantse da sunanka (.....), ya kai sarkin Aljanu! Ku amsa mini sabōda “**Salamun kaulan min rabbir rahīm**”, kuyi tawakkali yā kū masu hidima a

---

2. Aikin alheri a wurinsu saboda za su samu rība daga gareshi (zasu amfana duk da cewa wanda aka yi wa asirin zai cūtu). Amma aikin da ba na alheri ba, ba su da wata rība daga gareshi sai dai su cutar da wanda akayi wa asirin saboda wata hassada kawai.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

wadannan sūnaye da wannan āya mai tsarki, ku sanya soyayyar wāne a cikin zūciyar wance har ya kasance ba ta iya barci sai ta ganshi...kaza, kaza, kaza!

Hanyar karātun addu’ar kiransu: Hanyar karātun addu’ar kiran rōhānai kārī ne akan hanyar rantsuwa. Bōka zai nemo turāre irin na rōhānan da yake son kira (uluwwiy ko sufuliy). Turāren kiran rōhāne sun haɗa da Masɗaki, libānuz zakari, Jāwiyy, kasbara, duwāwul jinni da sauransu.

Misālin addu’ar (kiran) rōhāne masu hidima a sūratul Jinni, ana karanta suratul Jinni ne, duk bayan āya ɗaya sai a kira sūnayen rōhāne ayi rantsuwa dasu, ana cī gaba da kōna turāre har sai anga cinyar mutum tā fāɗo daga saman ɗāki! Idan mutum ya tsōrata ya haukace! Idan yaci gaba (da addu’a) sai wata cinyar ta fāɗo, da haka sai sassan mutum sun gama kammala sai ya tāshi ya tambayi mai addu’ar bukatarsa...

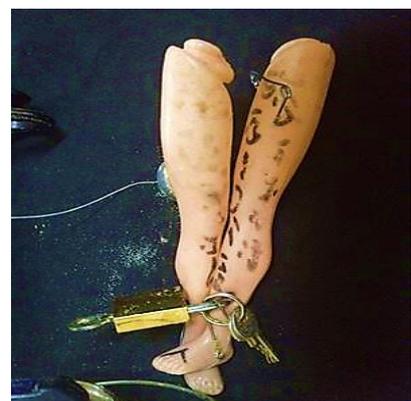
Mai sauƙinta shine aga ɗākin ya game da haske, a lōkacin da rōhānen suka iso, daga nan sai bōka ya rōki (taimakon) abinda yake so rōhānen suyi masa.

Irin wannan hanyar bōkanci, sai wanda ya kāfirta kwarai. Irin waɗannan bōkaye sū ke bugan kirji suce yanzu-yanzu za su kai mutum lāhira!

- (Ance) Wani bōka, idan anje wurinsa, sai ya yi gōri a mutāne yace: Allan nāku Yā kāsa kenan kun zō wurinmu... (Na’ūzu billāh, wa nastagfiruh!)

Duk wanda yaje wurin bōka ko mai dūba sai ya gaskata shi, to hakika ya kāfirta da abin da Allah (SWA) Ya sauƙar ga Annabi Muhammadu (SAW).

Hanyar ajiye kulle-kulle: hanya ce da ake rubūtawa rōhāne (da rubūtunsu) kwantirāgin da ake so su aikata. Wani lōkaci akan zāna hoton saurayi da budurwa sun haɗa hannu sabōda rōhāne su gāne kwantirāgin sōyayyane. Bayan an rubuta bayanen kwantirāgi, sai a haɗa da wassu kulle-kulle a kulle aje wurin zaman aljanu a ajiye.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

(القلم الروحاني)

العرف	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥
للأعداد	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥
ربط القلم	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥

العرف	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥
للأعداد	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥
ربط القلم	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥

١٦٠

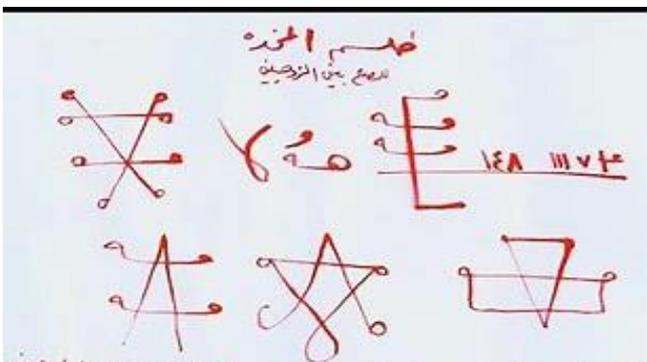
RUBŪTUN RŌHĀNE
(Da wannan rubūtu ake rubūta musu su shiga jikin mutum)

- Wata rāna mun tāru a lāyin dīban ruwa (a makarantar GSS Azare), rigimar wassu dālibai ta kai ga tōno wassu kōyāyen kāza (farāre guda biyu) a cikin wani shūri (gidan garā). A jikin kōyāyen, an rubūta āyōyin Alkurʼāni, an budā kōwace minjāye an rubuta sunan wani da wata.

Tun *students* suna tsōro ana guduwa, karshe, har aka fasa waɗannan kōyāyen. Allah (SWA) Yā kaddara warwarewar wannan sihirin kenan. Alhamdu lillāhi.

Hanyar rubutun dālsami da Hātimi: Dālsami wani rubutu ne marar maʼana da ban san me aljanu suke nufi da shi ba. Akan sāmu dālsami ne daga wurin bōka zuwa bōka (*passing* dīnsa ake). Cikin kundin māluman zaure da yawa akan sāmu asirai waɗanda rubūtunsu dālsami ne bayan hātimai.

Rubūtun dālsami a tafin hannu kawai (suka ce) yana iya sauƙar wa mace jini idan ta gane shi! Ba māmākin tāsirinsa idan an tūra mata ta wayar GSM. Innā lillāhi wa innā ilaihi rājiʼun! Allah Ya kiyaye mu da tsāfi da masu yinsa.

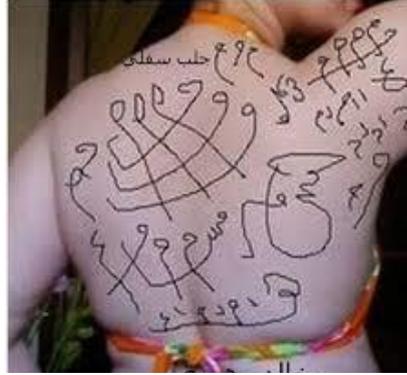
dālsami

Sihirin hada sōyayya a jikin kwan kāza.

TSĀFI. BŌKANCĪ DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

- Kīmānin shekaru ashirin da dōriya da suka wuce, wani abōkina malamin zaure ya fito daga gidan uwar dākinsa. Yana bā ni lābari, diyarta keson a mata wani taimako na farin jini da mallake samāri..., kuma tā bāshi lābārin wani malami a garin Zāriya wanda yake musu rubūtu a jikinsu sabōda...

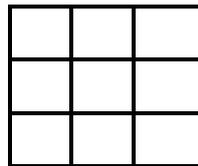

Rubūtuṅ ḍālsami a jikin wata mata

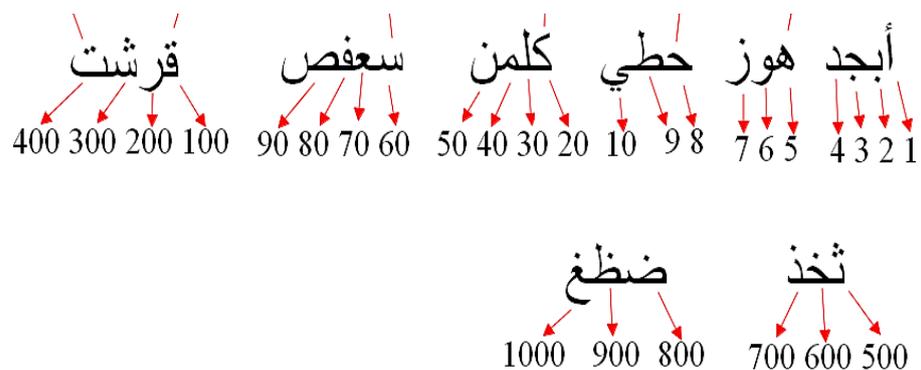
- Na taɓa sāmuni lābārin wani mālamī da wata māta taje neman asiri wurinsa akan mijinta ya saya mata mōta. Matar kyakkyawa ce kwarai, malamin yace sai an rubuta (ḍālsami) an sādu da ita! Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un. Bayan mijinta ya saya mata mōta sai ta kāwo masa abōkiyarta akan itama ya tāra da ita sabōda mijinta ya saya mata mōta.

Hātimi:

Ban sani ba ko da hanyar da ake kōyon rubūtuṅ isar da sāko ta hanyar ḍālsami, amma shi **Hātimi** ana rubuta shi ne ta hanyar bugu (*calculations*). Hātimi yana farawa ne daga mai gidan dara uku-uku (uku sau uku).

Idan ana so a sanya rubūtuṅ Bismillah (ko wata sūra guda ta Alkur'āni mai girma) a cikin hātimi, sai a dūba daga adadin harrufa, a tara harrufanta (misāli harrufa biyun farko na bismillah: Ba'un = 2, Sīnun = 60, 2+60 = 62).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bayan an t̄ara adadin harrufa an karasa lŏgŏgin lissafi, kowace darar hātumi (*each box*) za ta samu adadi/alkalami (*number*).

Idan aka gama zuba hātumi, kowane (lāyin) gidaje uku (daga sama zuwa kasa (*columns*)), idan ka t̄ara za ka samu 15. Haka kowane gidaje daga gefen hagu ko dama zuwa d̄aya gefen (*Rows*), Jimillar alƙalumansu zai kasance 15. Daga kusurwa zuwa kusurwa (dungu zuwa dungu (*along diagonals*)) idan ka t̄ara zaka samu goma sha biyar (15), haka daga d̄aya dungun zuwa d̄ayan!

٤	٩	٢
٣	٥	٧
٨	١	٦

=

4	9	2
3	5	7
8	1	6

=

د	ظ	ب
ج	ه	ز
ح	ا	و

Iya wannan kawai, ana rubuta shi a jikin zŏbe a gayawa mutum s̄ur̄utun da zai yi (idan ya shiga wani hali) don ya samu taimakon aljanu (rŏhāne).

Zŏben azurfa an rubuta masa hātumi

خاتم روحاني

Dā za ka s̄amu hātumi mai zubin gidāje huƒu-huƒu, s̄uma adadin lāyi zuwa lāyi (*independent rows and columns*), kusurwa zuwa kusurwa (*independent diagonals*) dŏle su baka jimillar alƙaluma dai-dai. Yi amfani da wannan hātumi na kasa ka gani, jimillar da za ka samu a kowane lāyi shine 34.

٨	١١	١٤	١
١٣	٢	٧	١٢
٣	١٦	٩	٦
١٠	٥	٤	١٥

=

8	11	14	1
13	2	7	12
3	16	9	6
10	5	4	15

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bayan an gama fitar da hātimi, sai a kawo sunāyen rōhane da ake son ba kwantirāge, (ko ake son su taimaka lōkacin da abu ya bāci) a rubuta sunāyensu ta kowane gefe (gefe huđu da dungu huđu). Ga misalin wani hādādden hātimi da na dauko online:

د ع	ط ا	ب ي
دھیال	طفیال	بطریال
ح ی	ه و	ز ل
حلیش	حطوش	زقطا
ح ط	ا ا	و ی
حدیه	ایه	وھیم

Ka k̄āre masa kallo! A wannan hadādden hātumi na sama, za mu ga mai gidan darā uku sau uku ne. irin alkaluma (*numbers*) da muka zuba (a misalin da ya gabata) sūne a cikin wannan hātumin, kawai an fassara alkaluman ne (a gefensu) da rubutun aljanu (kalamur rōhāniy), an kuma rubuta sunayen rōhānen da ake so su taimaka (a kasan alkaluman). Kōwane gefe da dungu (kusurwa ko angle) za ka ga sunan aljani (rōhāni uluwwiy). Lāyukan dara-darar kuma, a wannan hatimin, rubutun “Bismilla” ne -(lāyukan bayan hatumin, daga sama sai ka zāga anticlockwise). Sai “**kauluhu wa lahul mulkul hakku**”.

Idan dā hātimin asirin sharri ne (na k̄eta), za a rubūta sunāyen rōhāne sufuliy ne kuma a kewayaya da Bismillar wānin hanun agōgō (clockwise).

Bayan hātimi ya hađu, sai a hadāshi da abin da za’ a hadā (sau tāri najasa) sannan a rufa da fātar wata dabba (har Jāba ko bōdari ana rufawa da fatarsu) ya zama lāya ko gūru. Ko akai hātimin wani wuri a binne (ko a jefa cikin shadda (masai-toilet) ko a binne a cikin kabari) ko magudānar ruwa da dai sauransu.

Hadāddiyar Lāya

Irin wannan lāya (da sauransu) ita ake k̄ira **tamīmatan**. Annabi (SAW) ya ce:

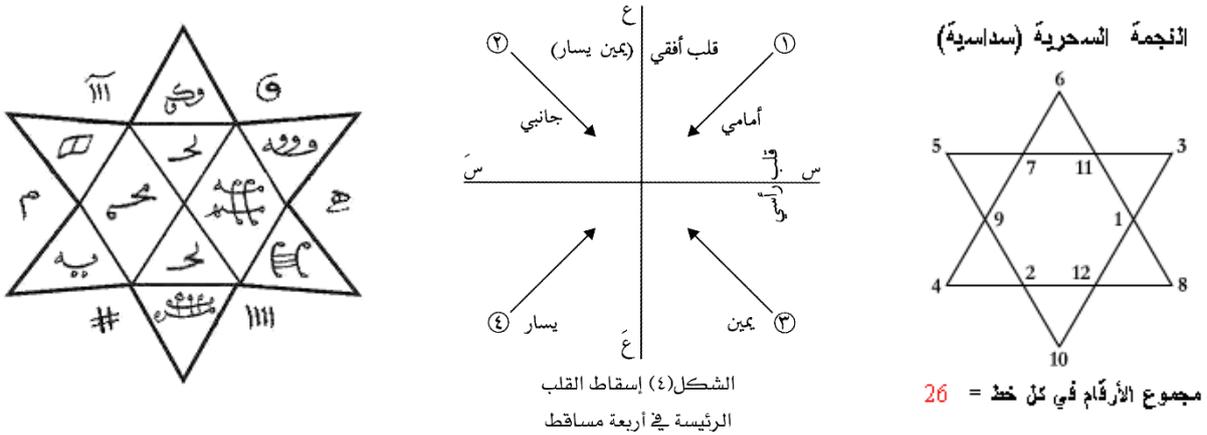
من تعلق تيممة فقد أشرك

Duk wanda ya rataya tamīmatan (lāya) to yā yi shirka (Shī Mushirikī ne)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Wannan bayanai (na dalsami da hātimi) ba karamin ilimi ne da bōka yake himmatuwa da saninsa ba.

Bayan irin wannan hātimi, akwai **hātimi irin na shaidānun Yahūdāwa (Jews)** mai tārīn sirri. Shī ma wannan hātimin buga lissafīnsa ake a fitar da tsāfi mai girman gaske.

Hātimin Yahūdāwa da yadda suke fitar dashi

Shī ma irin wannan hātimi ana rubuta shi a jikin zōbe da kāyan adon mātā (*jewellery*), agōgo, carbi da sauransu, duk don sabōda shaidān ya kasance yana tāre da mutum yana taimaka masa.

Kwādon Sarkar wuya

Shi irin wannan hātimi na Yahūdāwa, da sirrinsa suke ganin ake iya mallakan dūniya gaba dayanta. Sabōda haka suka sanya shi a jikin tūtarsu da kuɗinsu da sauran abūbuwan da bamu sani ba. Ka dūba:

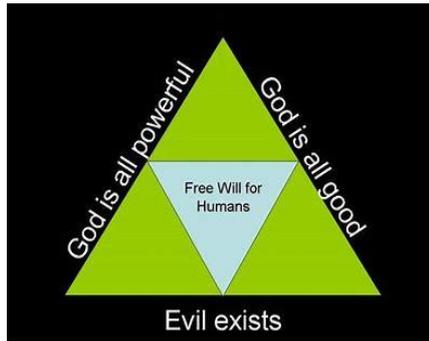

Tūtār Isrā'ila (Yahūdāwa)

Dalar Amurka

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

ANNUIT COEPTIS 'announcing conception'	Illuminated eye Great architect 'Lucifer'	NOVUS ORDO SECLORUM 'Secular New Order'	13 letters in motto E PLURIBUS UNUM 'One of Many'	13 illuminated Stars - 13 enlightened Colonies
--	--	---	---	--

13 Layers of Brick - 13 Original collonies 72 Bricks - 72 Powers of the name of God in Qabbalah	MDCCLXXVI - 1776 Date 'illuminati' formed mDCcLX.vi = 666	13 Arrows, 13 leaves 13 Berries - Different powers possessed by the 13 colonies	Phoenix not an eagle rising from the ashes, or ignorant world
---	--	---	--

9 Tail feathers - 9 spheres risen
through to return to heavenly state

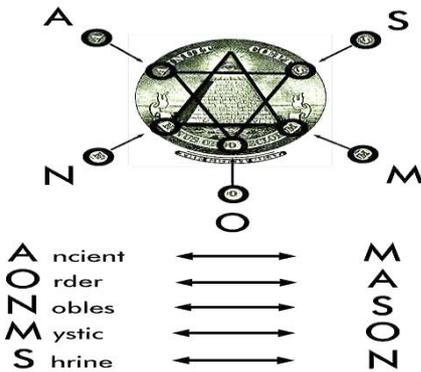
To kō Amurkawa suna tsammānin wannan tsāfin (na jikin kudīnsu) ya sanya kudīnsu yake jāgōrantar kudāfen dūniya?

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bermuda Triangle (Dālar Bāmuda da ke cikin ruwa) matattarar Shaidanun dūniya ne da bā su barin ko tsuntsu ya gifta ta samansu. Nan ne Hedikwatar majalīsar dinkin dūniya ta shaidānu (MASON United Nation Headquaters).

MASON yana nufin **Mystic Ancient Shrine Order Nobles** wai Tsangayar Rōhānai na ainihi (na dā) masu tankwasa kōwa (yabi dōka). Allah (SWA) Shi ne Masani.

Who owns the Federal Reserve

Kuma kamar wannan ne Muke bayyana āyōyi, daki-daki, kuma dōmin hanyar māsu laifi ta bayyana. (6:55)

Kānun Shaidānu رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ

Wadānnan hātumai na Yahūdawa sun maida shi stamp (kan-sarki) da suke sanyawa akan kāyansu. Idan ka kwatanta kan-sarki (stamp) biyu na sama, ka mayar dasu 3-dimensional (3D Pictures) zā ka ga sunyi kama da wannan dān-itaciya na gefe.

Kan-sarki ko kan shaidan?

طَلَعَهَا كَأَنَّهُ رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ

(itāciyar zakkūm) Gundarta, kamar dai shi kānun Shaidan ne.

Lalle itāciyar zakkūm, Ita ce abincin mai laifi. (idan an ci) Kamar narkakken kwalta yanā tafasa a cikin cikunna. Kamar tafasar ruwan zāfi. (44:43-46)

Allah (SWA) Shi ne Masani.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Hanyar kulle-kulle tafi yawa a dukkan ayyukan sihirin cutar da mutāne. Sihirin da tsīnannen Bayahūde Labīdu dān A'asami ya yi wa Manzon Allah (SWA) ya kasance kulle-kulle ne. Gālībi ana haɗa sihirin kulle-kulle da wani abinda ya taɓa jikin mutum (kamar tsumman rigarsa) wani lōkaci ma kasar da mutum ya tāka ake dēbowa. Sabōda haka ne ake son māta suna tānada gāshinsu da tsummansu na gōge-gōge su kōna kāfin a kai bōla.

kulle-kulle

شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ

3. Yana daga ilimin bōkanci, sanin kimiyyar tāsirin yanayi a jikin dān-adam lōkacin haihuwarsa (ilimin [Astrology](#)). Kamar yadda suka ce, waɗannan Burujai 12 (masaukan rāna da wata), dābi'arsu tana shāfar mutum idan an haifeshi lōkacin da rāna ke ciki. Misāli, idan an haifi Jāriri a lōkacin da rāna take cikin Burujin kunāma to jariri zai tashi da dābi'ar Burujin kunāma! [Shaidān zai yāfici jāriri](#) ya masa shaida. Sū ko dābi'un Burujai guda huɗu ne (kōwane burujai uku suna da dābi'a guda). dābi'un sune:

- Nāriy (dābi'ar wutā)
- Mā'iy (dābi'ar Ruwa)
- Hawā'iy (dābi'ar Iska)
- Turābiy (dābi'ar Turbāyā)

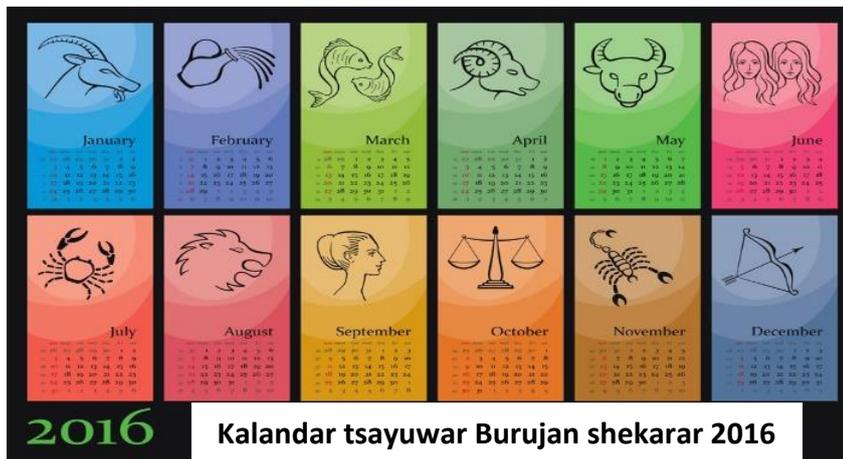
TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bōkāye da *Astrologers* suka ce:

- Mutāne masu dābī'ar wuta (mace ko namiji) sun kasance masu saurin tafasa (saurin fushi), masu kīshi, marasa alkibla amma basu da riƙo (na laifin da aka musu) da sauransu.
- Mutāne masu dābī'ar Ruwa (mace ko namiji), yadda kaga tekun haka suke –gā haƙuri amma in ransu ya faɗi sai sunci mutum! Suna da nūna sōyayya, suna da taimako, kuma bā'a sanin cikinsu. Da sauransu.
- Mutāne masu dābī'ar Iska (mace ko namiji), suna kasancewa kamar masu iska (iska-iska), suna da zumūdi da son shiga siyāsa, suna da rākādi wani lōkaci da suna da hālin shirga ƙarya.
- Mutāne masu dābī'ar turbāya (mace ko namiji), idan ka samu dāyansu ka sāmū sakwatōtō, marar kuzāri, mai saukin jūyawa sabōda ƙaranci tunāni.

Ta hanyar sanin waɗannan dābī'u, bōka yana kāfircinsa yadda yake so! Da zarar bōka yana so ya san dābī'ar mutum (wanda ake so a cutar da shi), zai tambayi sunansa da sunan mahaifinsa da mahaifiyarsa, shikenan an gama! Tuni lissāfin alƙaluma zai fitar da dābī'arsa (Nāri, Ma'iy, Hawā'iy ko turābiy).

A wannan zāmani da muke ciki (*21st century*), Yahūdawa suna da bōkaye (*Astrologers*) a yawancin ma'aikatu. Duk *form* da za ka cike sai an buƙaci sunan mahaifiyarka (*mothers name, maiden name*) da sauransu. Ta haka ne suke sāmū saukin binciken dābī'ar mutum (da yi masa tsāfi in ta kāma).

Har ila yau, masu binciken dābī'un dān-adam sunā nan da yawa a filin sāda zumunta (Mūsamman facebook). Da zārar ka yarda, sai su dēbi bayanenka (sūna, shekarar haihuwa ds.) su buga lissāfin alƙaluma su fitar maka da bayāne (misali) cewa za ka zauna da mace dāya ne a rāyuwarka, Za ka rāyu tsawon shekarū kaza, gasunan dai muna ganin irinsu ko da yausha.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Dalilin irin wannan hanyar binciken dābī'a masu sana'a (Mūsamman masu dōrin karaya) kan tambayi sunan wanda ya karye da sunan iyāyensa, sai su tūra aljanu suje su dōrashi (alhāli yana wani garin)!

Ta irin wannan (sanin dābī'ū) bōka ke sanin yanda zai binne sihirin da ya yi wa mutum. Mutum mai dābī'ar ruwā akan kai tsāfin da aka yi masa magudanar ruwa. Manzon Allah (SAW) yāfi kōwa hakuri, sai aka jefa kulle-kullen da aka yi masa cikin rījiya, Hasbunallāhu wa ni'imāl Wakīl!

Kuma kamar wannan ne Muke bayyana āyōyi, daki-daki, kuma dōmin hanyar māsū laifi ta bayyana. (6:55)

Wani lōkaci mutum Nāriy (ga dābī'a) akan kōna sihiri da aka yi masa bayan an rubūta akan allon kārfe. Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un!

ALLON KĀRFE

4. Yana daga cikin ilimin bōkanci, sanin yaudara da annamīmanci. Bōkaye suna yaudarar masu zuwa wurinsu da cewa sun san “**Ismul lāhil-A'azam**”, Shaidānu suna jin tsōronsu, kuma da shi suke rōkon Allah.

Yāwo da annamīmanci yana daga cikin sihiri! Bōkaye sukan kware wajen annamimanci, suna da mataimaka da ake kira yān-kōro masu taimaka musu wajen yāwo da annamimanci da haifar da gāba a tsakanin al'umma.

- (Ance) Wani bōka ya zo wajen wani mutum (da ya sani) yace: matarka tā zo ayi mata aiki ka mutu. Sabōda amānarmu da kai, nā dai bā ta kasa ta zuba maka kaḍān a cikin abinci, amma kar ka faḍa mata. Karshen lābārin, ashe Allah (SWA) Ya hukunta kārewar ajalīn mijin kwana kaḍān bayan annamīmancin bōka a tsakaninsa da matarsa.

Kaḍān daga cikin (ilimin) abubuwa da bōka ke amfani da su kenan wajen tafiyar da sanā'arsa. Ina ganin waḍānnan kaḍai yā isa yasa mai karātu ya fahimci nau'ikan sihiri kamar haka:

FASALI:

3.2 NAU'IKAN SIHIRIN DA BŌKA KAN YI:

1. **Sihiru Tafrik:** Sihirin shiga tsakānin mutāne (a raba su) a haifar musu da kiyayya. Misali: Raba mata da miji.
2. **Sihiru Muhibba:** Sihirin sōyayya, sanya wani (ko wata) sōyayyar dōle.
3. **Sihiru Takyil:** Sihirin rufa'ido –mutum yana ganin abu a sābānin hakikanin yanda ya sanshi. Misali: Sanya kwallin tsāfi (na idonki idōna) wanda zai sa aga wanda ya sanya ya zama kyaykyawa.
4. **Sihiru Junun:** Sihirin haukatarwa. A fitar da mutum a hankalinsa na wani lōkaci ko na din-din-din. Kō ayi masa kurciya ya shiga dāji ko ya bar garin cikin hauka.
5. **Sihiru Khumul:** Sihirin dāure mutum ya kasa zuwa kō'ina, ya kōma baya iya magana da kōwa kamar taḅaḅbe, kullum yana cikin cīwon gabḅai. Ana yin irin wannan sihirin a mahaukaci mai dūka wai don a dāure masa hannaye ya dena dūka. Ko misālin kafe matar aure mayāwaciya. Da sauransu.
6. **Sihiru Hawātif:** Sihirin da za a shagaltar da mutum, a sã shi rashin nutsuwa da tsōro, ya rinka jin kamar wani yana kiransa, ya rinka mafarkan dōdanni da sauransu. Wani lōkaci har mai wannan rashin lāfiyar kanga abin tsoro ido da ido.
7. **Sihiru Marad:** Likitanci da Sihiri, mai amfani da sihiri wajen yin maganin wata cūta (a kansa ko a mutāne). Misāli: kāciyar sã wando, dōrin nesa, da sauransu.

وإنك لاتبالي بعد نحول ... أسحر كان طبك أم جنونا

8. **Sihiru Nazif kō istihāda:** Sihirin da zai sa mace tanā wuce al'adarta.
9. **Sihiru Ta'adil:** Sihirin sanya mace son namiji dāya tak, sauran maza (har) mahaifinta su zama bā ta kaunarsu. Ko mallake miji da sanya shi jin haushin mātan dūniya gaba dāya (har mahaifiyarsa).
10. **Sihiru Rabad:** Sihirin saukarwa mace jini (a lōkacin da rānakun al'ada basu zo ba) don kar mijinta ya sāmu dāmar sāduwa da ita.

Bā sai bōka ba! Duk wanda ya aikata dāyan wadannan ko yasa aka aikata masa to ya yi tsāfi kenan kuma ya zama mushiriki sannan idan ya mutu bai tuba ba za ya shiga wuta. Allah (SWA) Ya shiryar da mu i zuwa hanyar tsīrā.

"من تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَمَّ لِلَّهِ لَهُ، وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَةً؛ فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ"

Duk wanda ya rātaya lāya, Allah ba Zai cika masa (būrinsa) ba. Duk wanda ya rātaya konso (*shell*), Allah ba Zai dūbe shi ba. (Hadisi rawaitowar Ahmad da Hākim)

3.2.1 Hanyar gāne wanda aka yi masa sihiri da nau'insa.

Akwai abūbuwan da za'a lūra da su a gāne cewa mutum yana dāuke da sihiri. Wani lōkaci shi kansa mutum kan iya gānewa yana dāuke da sihiri.

1. Hanya mafi sauƙi da za'a iya fahimtar mai dāuke da sihiri sai in ya kasance mai kōƙarin addini kuma sai aka lūra yana yawan wasi-wasi a cikin sha'anin ibadar tasa (ba kamar yanda aka san shi ba), ya zama kamar mai tabin hankali. Duk da haka ba za a tabbatar da cewa sihiri bane, sai a gwada rukiyya. Fahimtar sihiri a tare da mai shan kŵāya ba abu ne mai sauƙi ba.
2. Malamai sunce mutum na iya fahimtar mātarsa tayi masa sihiri a lōkacin da ya ga baya iya tsallaka karā idan tā ajiye, kuma ya fahimci tana cika bāki (da alfahari) a game da īkonta a kansa.
3. Yawan mafarkai māsū ban tsōro, da jin kiran suna ba tare da sanin ta ina ne ba, yana sa mutum ya fahimci cewa yana tare da wani aljani da aka tūrō masa.
4. Tabbas jinin Istihādha kam, idan bā a dalilin tsinkewar wata jijiya ba, akwai tāsirin shaidān a tattare da zuwansa. Mun samu wannan bayani daga Manzon Allah (SWA), yā ce:

فَإِنَّمَا هُوَ دَاءٌ عَرَضَ أَوْ رَكْضَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ أَوْ عِرْقٌ انْقَطَعَ

Sabōda haka daga mace tā ga jinin istihādha, yana da kyau ta fāra neman tsari daga shaidānu bayan ta karanta Innā lillāhi wa innā ilaihi rāji'un.

Bayānin warware sihiri ta hanyōyin rukiyya (tōfi) a rūwan magarya da sauransu ya gabāta a bābi na biyu. Allah (SWA) Ya taimaka.

... قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

"Ashe, to, kun gani abin da kuke kira, waƙanda suke wanin Allah ne, idan Allah Ya nufe ni da wata cūta, shin sū abūbuwan nan māsū kuranye, cutarsa ne? Kō kuma Ya nufe ni da wata rahama, shin, su abūbuwan nan māsū kāme rahamarSa ne?" Ka ce: "Mai isāta Allah ne, gare Shi māsū tawakkali ke dōgara."

BĀBI NA HUḌU

MAITA.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

Malamai suna cewa ba bu wani abu da aka sani maita a musulunci, fāce kambun baka (makamancin maita). Idan munyi la'akari da abubuwan da ake dangantāsu da maita, zā mu iya kasa Maita gida uku:

1. **Maitar cin wani abu da bā'a cinsa (ko sha):** A wurin bahaushe, ainihin māye shi ne mai kāma kurwar mutum (ta hanyar tsāfi) ya cinye sai mutum ya mutu. Wannan bābu tabbacin hakan na iya fāruwa, amma sananne ne ana kisan mutāne ta hanyar tsāfi (idan an dāce da kaddara).

Ba sābon abu bane a wannan zāmani, ana sāmum mutāne masu cin naman mutāne. Masu shan jinin mutāne ko cin namansu dānye ko gasasse (a zāhiri ba ta hanyar tsāfi ba) sū bahaushe yake nufi da māyu (na asali). Hakan yana fāruwa (gālībi) a garūrūwan arnan da ke cikin duwātsu da birāne masu yawan kungiyōyin asīri.

Ko a zāmanin māguzancin hausāwa, ance, mutānen fāda kanyi ferfesun kutāre su cinye sabōda su zamō masu taurin rāyi. Ka mā ajiye bayanin fatalwun *Vampires*,

“A yawancin manyan birānen dūniya akwai wasu mutāne da suka kunshi ma'aikata a kusan kowane fanni kāmā daga asibiti da kamfanōni da otal-otal, waɗanda suke shan jinin mutāne akai akai. Me ya sa suke sha?”

BBC ta bincika, ta wallafa ran 29 Junairu 2016. Zaka iya dūbāwa idan ka lātsa [wannan akalar](#) (*hyperlink*).

A al'ādar bahaushe, wanda ke iya cin kōwane irin nāma dānyensa, ko wani abu da hausawa basa ci, ana misaltāshi da māye (a ce “*sai ka ce māye!*”)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

- 2. Maitar Jāruntaka:** Maitar jāruntaka ana danganta ta ne ga duk wanda ya yi fice ko yake da kwāzo akan wani al'amari. Ko wajen ilimi bahaushe kance wāne māye ne. Da yawan mutāne sukan yi tsāfi a kansu don su kasance hatsabibai (māyu) anā jin tsōronsu.

Tsananin sōyayya ma, bahaushe kan dangantata da maita, sai kaji yā ce: wāne māyen mātā ne! (wato yana bukātār aure ko ana son danganta shi da neman mātā). Wāne māyen shan kunu ne yana nuna yawan shansa ga kunu (ko rashin sake fuska).

- 3. Maitar Idō ko Bāki:** Irin wannan maita ita ake kira “**Ainun**” ma’ana: Idānu. Irin wannan maita ba luggar (nahawun) bahaushe ba ce, ba kuma ta hanyar tsāfi ake sāmunta ba. Maitar idānu baiwa ce (ta kaddara) da wassu ke dāuke da ita. Idan mai maitar ido yaga wani abu da ya (bāshi sha’awa) sai ya yaba kyawun wannan abun, to (da ikon Allah) sai wannan abun ya lālāce. Idan kyawun mutum ya yaba to (da ikon Allah) sai wannan mutumin ya kamu da rashin lāfiya. Sabōda yabawan bākinsa ne ke haifar da cūtarwa (in Allah Ya so), hausawa kan ce masa mai *kambun baka*.

Dukkan masu cūtarwa da kambun baka mahassada ne, sūne marasa taya (mutum) murna da kalamai irin “Kai! Allah Yayi albarka, Bārakallāhu fih!” da sauransu. Amma ba dukkan mahassada ne māyū (masu maitar ido) ba.

Maita irin ta mahassada gaskiya ce (akwai ta), Manzon Allah (SAW) Ya tabbatar da kwai, yace: Maitar ido gakiya ce! Shaidān da hassadar dān-Adam suke bijirō da ita. kuma ya ce: **Dā akwai wani abu da zai gabāci kaddara, dā maita ta gabāta.**

وأخرج مسلم وأحمد والترمذي وصححه عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: العين حق ولو كان شيء سابق القدر لسبقته العين، وإذا استغسلتم فاغسلوا

Dā maita na iya kashe mutum kafin kwanansa ya käre dā tā kashe! Manzon Allah (SAW) ya ce: **Mafi yawan mutānen al’ummata da suke mutuwa –idan Allah Ya kaddara karar kwanansu– (suna mutuwa ne) da (jinyar) kurwa –sanadiyyar māyu.**

وأما الحديث الذي ذكرته " ثلث ما في القبور من العين " : فلا نعلم صحته ، ولكن ذكر صاحب " نيل الأوطار " أن البزار أخرج بسند حسن عن جابر رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : " أكثر من يموت من أمتي بعد قضاء الله وقدره بالأنفس - يعني : بالعين - " .

Shi mai hassada wanda yake da maita, maitarsa kamar wassu kibiyōyi ne da suke fita daga zūcciyarsa (a lōkacin da hassadarsa ta mōtsa), sai su nufi wajen wanda ake masa hassada. Idan Allah Ya kaddara kibiyōyin (maitar) mai hassada ba su kai ga mutum ba, to ya yi sa’a. Idan ko suka kai gareshi, wannan sai yanda Ubangiji (Allah (SWA)) Ya hukunta.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

- Tafsirin kurdabī ya kawo (a tafsirin 68:51), an ce cikin Banū Asad akwai masu maitar idanu. Ya kasance māyun Banū Asad suna ji da maita, har idan suka ga wata kosassar Sāniya ko Rākuma ta gifta ta gabansu sukan kura mata ido sannan su kira baiwarsu (macen bāwa) suce: ga dirhami ki dāuko masaki ki bibiyi wannan sāniyar (ko rākumar), idan tā fādi (an yanka) sai ki siyō mana nāmanta! Da ikon Allah sai aga wannan saniyar tā tuntsire (ta fādi) tana neman mutuwa har sai an yanka ta.

Kalbiyyu ya ce: akwai wani mutum daga cikin lārabawa da yake kāmewa daga cin abinci tsawon kwana biyu ko uku, sai maitar bākinsa ta cika da guba. Idan rākumi ko tunkiya azō giftawa sai yace: Kai! Yau kam ban gani ba a kyāwu kamar irin wannan rākumi (ko tunkiya), sai kaga dabbōbi kaḍan ne (da ikon Allah) suke tsīra.

Sai kafiran Makka suka nemi wannan mutumi akan ya yi amfani da maitar bākinsa ya kashe Manzon Allah (SAW)! A lōkacin da Annabi (SAW) ya zo wucewa, sai wannan mutumin ya rera wāka kamar haka:

قَدْ كَانَ قَوْمُكَ يَحْسِبُونَكَ سَيِّدًا ... وَإِخَالُ أَنَّكَ سَيِّدٌ مَعِينٌ

**Hakika ya kasance mutānenka nā tsammaninka Shūgaba,
Dībā (a yau) Shūgaba kake kamamme (da māitar idaniya).**

Sai Allah (SWA), da kiyayewarSa, ya kāre ManzonSa (SAW), kuma Ya saukar da lābārin:

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزَلُّونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ

Kuma lalle, ne waḍanda suka kāfirta sunā yin kamar su kāyar da kai sabōda kallonsu (na maitar idānu), a lōkacin da suke jin karātun Alkur'āni, kuma sunā cewa, "Lalle ne shi mahaukaci ne!" (68:51)

- **Sahalu bn Hanif (R.A)** kyakkyawan balārabe ne –fari mai kyan fasali! Wata rāna sun fita zuwa mikātin Juh'fa, sai ya shiga wanka. Yana cikin wanka sai *Āmir dan Rabī'ah* ya hango jikinsa (Jājur), sai yace: (kai!) ban gani ba kamar wannan rāna... jiki irin wannan? Shi kenan sai Sahalu yai farfādiya ya fādi. Sai (sahabbai) suka zo ga Manzon Allah (SAW) suka ce: Yā Rasūlullāh! Shin kana da wani abu ga Sahal, wallāhi ko kāyinsa ba ya iya dāgawa (sabōda jinya). Manzon Allah (SAW) yace: Shin akwai wani da kuke zargi (da hannu) a kansa? Sahabbai suka ce: *Āmir dan Rabī'atu* ya gane shi (a lōkacin yana wanka)! Sai Manzon Allah (SWA) ya kira *Āmir*, ya nuna masa rashin jin dādinsa, yace:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Akan me ɗayanku zai kashe ɗan'uwansa? Idan kaga abinda ya bāka māmāki ka (kasa) yi masa san-barka?

Sannan sai Manzon Allah (SAW) yace masa: Wanke masa (sabōda ya samu māgani). Sai (Āmir) ya wanke:

1. fuskarsa, da
2. Hannāyensa, da
3. Gwuiwar hannunsa (guda biyu), da
4. Gwuiwar kafarsa (biyu), da
5. Gefen (tāfin) kafōfinsa, da
6. Yankin tufarsa ta wurin da take shafar jikinsa.

Dukkansu ya wanke a cikin wata ƙwarya (*container*), sannan sai aka kwāra wannan ruwan a kāyin Sahalu –wani mutum yana kwara masa a kāyinsa da gadon bayansa– sannan aka jūya ta gabansa,... sai gā Sahal, a cikin mutāne, yana fara'a bābu wata sauran cūta a tare da shi.

- **Sa'adu bn Abiy Wakkas (R.A)** ya fita a cikin sutura biyu, a lōkacin yana gwamnan Irāki, sai wata mātā ta ƙura masa idānu tace: Lalle wannan gwamna nāku... kaza kaza, ta yabeshi.

A lōkacin da ya kōma masaukinsa sai ya fādi (ba lafiya). Sai maganar wannan matar ya fādō masa a zūciya. Nan da nan ya aika, matar tazo ta wanke masa gabban da ake wankewa yayi wanka da ruwan, sai Allah (SWA) Ya bashi lafiya.

sabōda haka malamai suka ce idan an san cewar mutum yā kāmū da cūta ta dalilin mai maitar ido kuma an san mutumin (ko ana zarginsa) to, sai a nemi mutumin (mai maitar idon) ya taimaka ya wanke ma marar lafiyan. A kāwo masa ruwa a masaki (likidiri), ya tsōma hannayensa, ya kurkure bākinsa ya zuba a cikin ƙwaryar, sannan ya wanke fuskarsa. Ya sanya tāfinsa na hagu ya kamfato ruwa ya wanke gwuiwar hannunsa na dama, ya maimaita haka da ɗaya hannun ya wanke gwuiwar hannun hagu, sannan ya wanke tufarsa duka da ruwan masakin, ƙarshe sai a yi amfani da ruwan a kwara wa marar lafiyan a kāyinsa da bāyansa sau ɗaya, zai samu sauki da iznin Ubangiji.

Wassu suka ce anā karanta masa ayar da ta gabata (ayar 68:51) a matsayin rukiyya.

4.1 Rigākafi don kubuta daga kāmūn māyu.

Anan, rigakafi yana nufin hanyoyin da za'a bi, ba ta hanyar shan wani magani ba, a nemi tsarin Allah (SWA) daga sharrin Māyu (mahassada). Hanyoyin sun rabu zuwa gida uku; Hanyar kiyayewar ma'āmala da kuma hanyar karātun addu'oi da lūra da yara.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

1. Kiyayewar mu'āmala domin neman tsari daga māyu.

Mai karatu zai yi māmākin kasancewar yayi mu'amala da māyu, amma hakan ba zai bāshi māmāki ba idan ya yarda cewa yana mu'āmala da mahassada.

A cikin mahassada ne ake samun māyu amma ba dukkan mai hassada ne māye ba!

Tabbas cikin waɗanda muke mu'āmala dasu a kasuwa, siyasa, aikin gwamnati, makarantu da sauransu akwai mahassada da bā za mu iya saninsu ba. Ya kamata mu kiyaye mu'āmalarmu dasu sabōda Allah Ya kiyayemu daga hassadarsu da maitar wassun su. Za mu kiyaye kamar haka:

a. Sanya tufāfi na mutunci tāre da shigar musulunci: Ya kamata mu kiyaye irin kayan da za muke shiga cikin jama'a dasu. Kayan su kasance waɗanda za su rufe mana jiki Mūsamman daga cibiyar zuwa gwuiwōyi. Jikin mutum ta ciki (daga kirji zuwa gwuiwōyi) yāfi launin fāta mai kyau da kyāwun gani (Mūsamman jikin mace)! Mun dai ji lābārin Sahabin nan Sahalu (R.A).

A ɗaya hanun, kōda gāwa ce ba'a son aga wani aibi a jikinta a bayyana lābārin, to menene tsammaninka idan mai hassada (māye wanda baya sonka) ya hangi wani aibi daga jikinka? Ai dole sai yayi magana!

Sabōda haka, māta ku kiyāye! Ko gidan biki, ko makarantu, ko kasuwanni, kai harma cikin samāri ana iya sāmum mai maitar ido (ba lalle a gāne tāsirin maitarsa ba).

Kuma ka ce wa mūminai māta su runtse daga gannansu, kuma su tsare farjōjinsu kuma kada su bayyana kawarsu (kwalliyarsu) fāce abin da ya bayyana daga gare ta, kuma su dōka da mayāfansu a kan wuyan rigunansu, kuma kada su nūna kawarsu (kwalliyarsu) fāce ga mazansu ko ubanninsu ko ubannin mazansu, ko ɗiyansu, ko ɗiyan mazansu, ko 'yan 'uwansu, ko ɗiyan 'yan 'uwansu mātā, kō mātān kungiyarsu, ko abin da hannāyensu na dāma suka mallaka, ko mabiya wasun māsu bukātā mātā daga maza, kō jārirai waɗanda bā su tsinkāya a kan al'aurar mātā. Kuma kada su yi dūka da kafāfunsu dōmin a san abin da suke bōyewa daga kawarsu. Kuma ku tūba zuwa ga Allah gabā ɗaya, yā ku mūminai! Tsammāninku, ku sāmi babban rabo. (24:31)

Dukkan waɗannan idan an kiyayesu, za a kubuta daga barazanar māyu in Allah (SWA) Ya yarda.

➤ Daga Anas bn Malik (R.A): Annabi Yāfūbu (A.S) ya yi tunānin sharrin kallo irin na mahassada (māyu) idan ya kasance yāyānsa za su shiga garin Misra ta kōfa guda (tāre) sai yace musu:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

... "Yā dīyana! Kada ku shiga ta kōfa guda, ku shiga ta kōfōfi dabam-dabam, kuma bā na wadātar muku kōme daga Allah. Bābu hukunci fāce daga Allah, a gareShi na dōgara, kuma a gareShi māsu dōgara sai su dōgara." (suratu Yusuf)

- b. Takaita wāsanni masu jiyar da mutum girman kai.** Ta hanyar wasanni, mutāne suna samun dāmar yabawa mutum da zugashi yadda suke so. Idan wanda ake kambamāwa da yaba kwalliyarsa bai dace ba, kibiyōyin hassada (maita) dake fitōwa daga bākin masōyin nasa (da ikon Allah) sai su kaishi ga wahala.
- c. Kiyāyewa a lōkacin cin abinci:** Yana da kyāwu mutum ya kiyaye a lōkacin da yake cin abinci, idan yaga wani ya fura masa ido (kō da almājiri ne) tō yasan cewa wassu maganganu kan iya biyo baya.
- Bai kamata mutum ya rika yāgan naman kāza yana ci a gaban almājiran da suka kwāna uku da yunwa ba. Yana da kyau mutum ya shiga daga ciki idan zai ci abinci.

2. Addu'oin neman tsari daga maitar Māyu (Mahassada).

Duk wanda ya nemi tsari da mahassada to ya nemi tsari da māyu gaba dāyansu! Cikin addu'ar da Mala'ika Jibrīlu ke yiwa Annabi (SAW), idan ya sāmu rashin kuzāri, har da nema masa tsari da mahassada da māyu. Yakan ce:

بِسْمِ اللَّهِ اَبْرِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يَشْفِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِي عَيْنٍ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

Da sūnan Allah ina barrantar da kai daga dukkan cūta. (Allah) Yana kiyayeka (Ya warkar da kai) daga sharrin dukkan mai maitar ido, kuma daga sharrin dukkan mai hassada idan yā yi hassada.

3. Lūra da yāra: Lūra da yara shi ne yi musu rigākafi daga sharrin mahassada da māyu. Annabi (SAW) ya kasance yana yima Hassan da Hussaini (R.A) addu'ar rigākafin masu cutarwa.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَوِّذُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَعِيدُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمَنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ ثُمَّ يَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَانَ أَبُوكُمْ يُعَوِّذُ بِهِمَا إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Da cikakkun kalmōmin Allah, Ina nema muku tsari daga dukkan shaidani da mūgu kuma daga dukkan maitar ido –mūgun gani.

A lōkacin da yāro zai tafi makaranta, yana da kyau a karanta masa irin wannan addu'a:

أَعِيدُكَ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمَنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

Ko a karanta masa wata addu'a da ta sauwaka, kō dā da hausa ne: Allah (SWA) Ya dawō da kai lāfiya ya rabaka da sharrin mahassada da yān sã ido (sã'idāwa). Kar kiyi māmāki, yaron da zai tafi makaranta yāfi bukaratar addu'a fiye da mijin da zai tafi kasuwa! Ance sabōda:

- a. Rashin wāyon yāro da sanin yanda zai kiyaye kansa ta hanyar addu'a.
- b. Kūtsawarsu cikin kowane irin mutāne ba tare da jin tsōro ko addu'a ba.
- c. Ana musu fada da munānan kalāmai kamar ace: shakiyyi, dōlo, mai kiriniya, mai k̄āton kai, Jāki, wāwā, da sauransu.
- d. Malamai kan yabesu; Akwai kōkari, *Good boy*, *gentle*, *fine boy* da sauransu.
- e. Tsāwa da malamai kanyi wa yāra har su fita a cikin hayyacinsu.

Dukkan wadannan, idan kaddara ta riga fātā, suna sa yāro ya kamu da sharrin mai maitar ido (mai kambun baka) kasancewar ba lalle mutum ya sani yana da maitar ido ba. Za a iya fahimtar yāro ya samu matsala (an cūtar dashi da maita) idan an lura:

- a. Dā yana da kōkari kuma daga baya ya zama jāki (marar kōkari)!
- b. Yāro yana tsōron zuwa makaranta ainun da gaske, alhāli dā yana zumūdin tafiya.
- c. Wani laulayi da yāro kan dawo dashi daga makaranta, da sauransu.

4.2 Kubuta daga sharrin māyu.

Idan Allah (SWA) Ya sa wani tsāfin māyu (yān kungiyar asiri (*cultism*)) bai yi tāsiri akan mutum ba, zai iya kubuta daga sharrinsu (in sha Allahu):

1. Ta hanyar karatun addu'oin neman tsari (safe da maraice).
2. Kuma mutum ya kasance ya nesanta kansa da shiga wani kāsuwanci na sirri da ake tsammanin samun arziki cikin gaggawa.
3. Idan har (yā kasance) an sāmū wani māye (matsāfi) yā mayar da wani mutum dōya ko an sāmēshi yana farfadiya, rukeyya ce abin da ya dace.
4. Mutumin da aka tabbatar rashin lafiyarsa ta dalilin kamun mai kambun baka ce (maitar ido), za a wanke masa gabban māyen sabōda ya samu māgani.
5. Idan mutum yaji dugu-dugu, kamar wani abu yana yāwo a cikin jikinsa, sai ya maida hankali wajen yima kansa rukeyya.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

ويجب على المسلم أن يحصن نفسه من الشياطين من مردة الجن والإنس بقوة الإيمان بالله واعتماده وتوكله عليه ولجئه وضارته إليه ، والتعوذات النبوية وكثرة قراءة المعوذتين وسورة الإخلاص وفاتحة الكتاب وآية الكرسي ، ومن التعوذات : " أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق " و " أعوذ بكلمات الله التامة من غضبه وعقابه ، ومن شر عباده ومن همزات الشياطين وأن يحضرون " ، وقوله تعالى { حسبي الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم }

6. Idan yāro ya kamu da cutarwan mai maitar ido (gālibi kō magana baya iya yi), kuma ba a san māyen ba, Annabi (SAW) ya ce sai a sāmu (daga yān gidansu) wanda yafi son yāron ya wanke masa gaɓɓai a wankeshi. (haka nan babba ma idan ba'a san mayen ba!).
7. Sai a karanta Suratul Fātiha, Āyatul kursiyyu, Falaki da Nāsi, dukkansu kafa bakwai-bakwai, ana karantawa ana tōfa masa a jikinsa har sai Allah (SWA) Ya bāshi lafiya. Idan jikinsa akwai zazzabi mai zāfi a yawaita wankansa da ruwan sanyi (wanda idan an zuba masa ba zai zābura ba). Wanka sau uku, biyar, bakwai! Allah (SWA) Ya sauwaka.
8. Ana yima mutumin da ya kāmū da cūtarwar mai maitar ido addu'a da dayan:

١. اللهم ولي الكلمات والدعات المستجبات عافه أعين الإنس وأنفس الجن

٢. أعيدك بكلمات الله التمامة من كل شيطان وهمة وكل عين لامة

٣. أعيدك بكلمات الله التمامة التي لا يجاوزهن بر ولا فاجر من شر ما خلق وبر أوذر ومن

شر ما ينزل من السماء ومن شر ما يعرج فيها ومن شر ما يخرج من الأرض ومن شر ما

يكمن فيها ومن شر فتن الليل والنهار ومن شر كل طارق إلا طارق يطرق بخير يا رحمان

٤. بسم الله أرقيك من كل شر يؤذيك ومن كل نفس وعين كل حاسد الله يشفيك

٥. اللهم رب الناس البأس واشف أنت الشافي لاشفاء لإشفاؤك لا يغادر سقما

٦. اللهم اذهب حر العين وبردها ووصبها

Kowacce aka zāba zā a karanta sau bakwai (7). Yāro ana karantawa a tofa a tāfukan hannu sai a shāfe masa jiki.

9. Mutumin da ya kāmū da cūtarwar mai maitar ido, ana iya shāfe jikinsa da “man-zaitun” wanda aka tōfa a cikinsa addu'oin (ɗaya daga waɗannan na sama) rukiyya da Fātiha, Kursiyyu, Falaki da Nāsi.

BĀBI NA BIYAR.**HALASTACCEN SIHIRI, BŌKANCI DA MAITA.****5.1 Halastacciyar maita.**

A wannan karon bari mu fāra da maita. Duk irin nau'ikan maitar da mukayi bayani, guda dāya ta halasta a taḅa, amma sai a lōkacin da aka shiga wani hali na kaḅa-nikayi. Allah (SWA) Yace:

Kawai abin da Ya haramta a kanku, mūshe da Jini da nāman alade da abin da aka kurūrūta game da shi ga wanin Allah. To, wanda aka matsā, wanin ḅan tāwāye, kuma banda mai zālunci, to bābu laifi a kansa. Lalle ne Allah Mai gāfara ne, Mai jin kai. (2:173)

Kā ga anan mūshe da shan jini da naman alade harāmūn ne. Amma idan mutum ya kasance yā shiga wani mawuyacin hāli...

Allah (SWA) Yace:

...To, wanda aka sanya wa larūra a cikin yunwa mai tsanani, bā yana mai karkata zuwa ga wani zunubi ba, to, lalle ne Allah Mai gāfara ne, Mai jin kai.

Kā ga anan maitar cin mūshe da shan jini ya halasta, matuḅar an shiga larūra mai tsananin gaske. Amma shan jini (Mūsamman na mutum) sabōda neman māgani ba ya daga cikin larūra sabōda bai halasta ayi māgani da najasa ba.

Sannan cin mūshe biyu da cin daskararren jini guda biyu ba laifi bane ko da ba wata larūra! Annabi (SAW) yace: **An halasta mana Matattu biyu da Jinnai biyu. Amma matattu biyu sune Fārā (*grasshopper*) da kīfi. Kuma amma jinnai biyu sune Hanta (*liver*) da Saifa (*spleen*). (Hadisi Da'īfi)**

- A lōkacin da muke yāra, idan ance ana cin fāri a garin Haḅeja sai muce musu māyu! Ban san yaya akai ba cikin yān shekarunnan sai gāshi, a garin Azare, ana yāwo da fāri na sayarwa bāro-bāro. Fārin daga Maiduguri ne, ko daga Haḅeja? Allah Shi ne Masani! Ni dai ba zanci fāra ba!

Amma kā ga taran jinin rāgon da aka yanka, ko cin nāman ḅera da gafiya da duk wani mai fīka, da tsuntsaye masu kōfato irin su mikiya da angulu..., cinsu sai māyen asali (na kwarai).

5.2 Halastaccen sihiri.

Halastaccen sihiri ba ana yinsa don a cutar da wani bane. An ambace shi da sunan sihiri ne sabōda yadda yake karkato da mutum (ko mutāne), ya mantar dasu baḅin ciki, ya sanya musu farin ciki har su aikata wani abu ba tare da ainihin suna sani ba.

Annabi (SAW) yace:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا، أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ

Lalle cikin iya magana akwai sihiri! Ko lalle sāshen bayāni tabbas nā da sihiri (na dāukar hankali).

Bayāni anan shi ne fasāhar zance da isar da shi. Wannan ko yana daga ni'imomin Ubangiji akan mutāne: **(Allah) Mai rahama..., Yā halitta mutum. Yā sanar da shi bayāni (magana).**

Bayāni, da shi ne ake jāwowa (mutum ya yarda) kuma da shi ne ake kōrewa. Sasata dān Sauhan yace: Annabin Allah yayi gaskiya (SAW), Lalle mutum ya kan kasance yana da gaskiya –da tarin hujjōji– yana daga cikin masu gaskiya sai kaga wasu mutāne sun sihirce bayāninsa (sabōda iya maganarsu) su tafi da gaskiyarsa (sai a ganshi makaryaci).

Kuma Umar dān Abdul-Aziz yace da wani mutum da ya tambayeshi game da wata bukatarsa, sai ya kyautata lafazin tambayar har ya ba Umar māmāki: (Umar yace) Wannan (magana taka) wallāhi, tabbas tana daga halastaccen sihiri.

Mace tā sāmu (halal ne) ta rinka yin amfani da sihirin magana wajen farantawa mijinta rāyi da bashi shāwarwari, sābanin wajen janye hankalinsa da karkatar dashi ya zuwa sabon Allah (SWA) –kamar mace tayi amfani da sihirin bayāni har mijinta ya yarda ya bar dīyarsa ta shirya Party na gwangwajewa a ranar bikinta (harāmun ne).

Namiji, yā sāmu ya sihirce matarsa da kalāmai da zāsu kāwo musu zaman lāfiya, harma zai iya hadāwa da karya yār kaḍan, duk don a zauna lāfiya!

A bābin da ya gabāta, mun gani, yana daga cikin ilimin bōkanci sanin yaudara da annamimanci. Wannan sihiri na annamimanci yana halasta wajen sulhunta mutānen da suka sāmu sābāni, sai ya zama bā annamimanci ba kenan! Manzon Allah (SAW) yayi rukusa cikin karerayi guda uku:

- Karya a fagen yāki.
- Karya a cikin zantukan mutum ga mātarsa (Iyālin),
- Karya a cikin sulhu tsakanin mutāne.

Anas (R.A) yace: Duk wanda ya sulhunta a tsakānin mutum biyu, Allah Zai bāshi lāda –ga kōwace kalma da yayi amfani da ita, lādan yānta baiwa.

Sulhu bashi da iyaka, Manzon Allah (SAW) ya ce: **Sulhu jā'izi ne (ya halasta) a tsakānin musulmai, fāce sulhun (daidaituwa akan) haramta halal ko halasta haram. Kuma Musulmi suna kan sharrudānsu, fāce sharadīn da zai haramta halāli ko ya halasta harāmun.**

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Allah (SWA) Ya ce:

Bābu wani alheri a cikin māsu yawa daga gānawarsu fāce wanda ya yi umurni da wata sadaka kō kuwa wani alheri kō kuwa gyāra (sulhu) a tsakānin mutāne. Wanda ya aikata haka dōmin neman yardōdin Allah to zā Mu bā shi lāda mai girma. (4:114)

Kwalliya tana daga cikin halastaccen sihiri da mātā kan iya yi su jāwo hankullan mazājensu har su daina tunānin ta waje. Ita kō kwalliya ta haɗa da kyali da gyaran jiki (taushinsa da kārīn ni'ima da kula da gāshi da kirjī), amma banda canza halitta (*Bleaching*, kārīn gāshi da sauran laifuka)

Shi kō halastaccen ilimin dūba da bōkanci, bayaninsa yana da matuƙar yawa kuma a cikinsa akwai buƙatar tantancewa. Yana da kyāwu bayaninsa ya kasance a sabon bābi.

BĀBI NA SHIDA.

ILIMIN ALKALUMA A FARKON DŪNIYA DA KARSHENTA.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾ أَقْرَأَ
وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

Ilimin alƙaluma yana daga cikin ni'imōmi manya da Allah (SWA) Ya sanar da ɗan-Adam a dōron ƙasā. Ilimi ne da yake dūniya (ake amfāni dashi) tun lōkacin da Annabi Ādamu (A.S) yake rāye har ya zuwa wannan lōkaci.

Annabi Idris yāyi zāmani da Annabi Ādamu–kākan tālikai–(A.S) sun rāyu tāre tsawon shekaru ɗari uku da takwas (308). Shī ne Annabī (ɗiyan Ādamu) na farko bayan annabcin Ādamu da Shīsu (Alaihimus Salam).

A lōkacin Annabi Idris ne Allah (SWA) Ya sauƙar da ilimin alƙaluma! Kuma an fāra yin lissafin (hisābi) ne a kan ƙasā.

Amfani da ilimin alƙaluma (ainihinsa) mu'ujiza ne ta Annabi Idris (A.S). Tun daga lōkacinsa ake amfani da wannan ilimin (wanda ya kōyar) har ya zuwa wannan lōkaci. Kōyarwansa ilimin alƙaluma kamar misālin ɗibbun nabawiy ne da muka samu daga Annabi Muhammadu (SAW).

Yā zo a cikin sahihin hadisi a littafai da yawa, har da Sahihul Muslim:

عن مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِالْجَاهِلِيَّةِ، وَقَدْ جَاءَ اللَّهُ تَعَالَى بِالْإِسْلَامِ، وَإِنَّ مِنَّا رِجَالًا يَأْتُونَ الْكُفَّانَ قَالَ: «فَلَا تَأْتِهِمْ» قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ؟ قَالَ: «ذَلِكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ فِي صُدُورِهِمْ، فَلَا يَصُدُّهُمْ» قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يُخْطُونَ؟ قَالَ: «كَانَ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ يُخْطُ، فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ، فَذَلِكَ».

رواه مسلم.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Mu'awiya bn Hakam (R.A) yace: Ya Rasulullah! Ina magana (game da) zāmanin jāhiliyya, Gāshi yanzu Allah Ta'ala Ya kāwo musulunci: (A lōkacin) daga cikinmu akwai mutāne da suke zuwa wajen bōka. (Annabi SAW) ya ce: (yanzu) kada kuje wajensu.

Mu'awiya bn Hakam yace: (a lōkacin) daga cikinmu akwai mutāne masu yin Istihārar jefa tsuntsu sama (Tadayyar), Annabi (SAW) yace: Wannan wani abu ne suke sāmunsu a cikin zukātansu (zuciya kan raya musu), kada su tareku (daga gaskiya).

Mu'awiya bn Hakam yace: (kuma a lōkacin) daga cikinmu akwai mutāne suna buga (lissafin) alkaluma, Annabi (SAW) yace: Ya kasance Annabin Allah daga cikin Annabāwa (a lōkacinsa) yana bugāwa (lissafin), duk wanda ya dāce da bugunsa to wancan (yā sāmu yayi ta bugāwa).

Malamai da yawa sunyi bayāni game da faɗinsa (SAW): **duk wanda ya dāce da bugunsa to wancan (yā sāmu yayi ta bugāwa).** Wasu malamai sukace a yanzu babu yanda mutum zai gane cewa bugunsa ya dāce da irin wanda Annabi Idris (A.S) ya koyar sabōda haka babu wani sauran halastaccen bugu! Wassu ko, ce sukayi ai irin maganar nan ne ta hikima wanda take nufin: idan mutum zai iya gānowa halastaccen bugun Annabi Idrīsa bā sai yayi ba!

Kīmānin shekaru biyar ina binciken neman kārīn haske game da wannan hadisi, kafin na samu bayanen malamai da na rubata a sama. A cikin shekarar 2006/2007 na fāra fahimtar yanda wannan hadisi ya dōsa **a zāhiri** (da ikon Allah (SWA), a lōkacin ina Level 500 (*Electrical Engineering*)). Cikin yān shekarun nan, Allah da ikonSa, Yā bani dāmar fayyace bayānai uku da mutānen karni (aƙalla) gōma ke neman sanin haƙiƙanin bayānansu. Alhamdulillah! Ba tare da nā kasance mai wani zurfin ilimi ba, Allah (SWA) Ya karramani da fayyacewar:

1. **Ahrufus Sab'a** –logar karatun Alkur'ani bakwai
2. **Ayyamullah** –Rānakun **Yaumul kyama**, da
3. **ILmul kalam** –Ilimin hisābi (Lissāfi) da aka sauƙar wa Annabi Idris (A.S).

Shi ilimin hisābi babu wata hanyar lissafi da takai shi sauri. Ana amfani dashi ta hanyōyi da yawa, Mūsamman a wannan karni, duk da cewa mutāne basu fahimci ilimin ne suke amfani dashi ba.

A cikin wannan littāfin, lōkacin da nake bayani game da Istiharar Ramlu (bugun kasa) na kāwo alkaluma (tare da siffarsu) guda gōma sha shida, kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

SIFFAR ALKALAMI	SŪNAN ALKALAMI
⋮	Darīk
⋮ 	Itbatu Dākila (Rāyatul Far'hi),
⋮ 	Nakayil kuddi,
 ⋮	Nasaratul Dākila,
⋮ 	Jaudala (kausaji),
⋮ 	Ƙabrud Dākila
⋮ 	Al-Iklah (Shikaf)
 ⋮	Inkis
⋮ 	Itbatu khārija
⋮ 	Al-Ijma
⋮ 	Ƙabrud khārija
 ⋮	Bayāra
⋮ 	Nasaratul khārija
⋮ 	Humrah
⋮ 	Ahyan (Rāhika)
    	Jamā'a

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Idan kã lūra da siffar waɗannan alkaluma, bari mu jūya kowane alkalami samansa ya kalli gefen dāma. Su zama kamar haka:

SIFFAR ALKALAMI	SŪNAN ALKALAMI
••••	Darīk
•••	Itbatu Dākila (Rāyatul Far'hi),
•• •	Naḳayil kuddi,
••	Nasaratul Dākila,
• ••	Jaudala (kausaji),
• •	Ƙabrud Dākila
• •	Al-Iklah (Shikaf)
•	Inkis
•••	Itbatu khārija
••	Al-Ijma
• •	Ƙabrud khārija
•	Bayāra
••	Nasaratul khārija
•	Humrah
•	Ahyan (Rāhika)
	Jamā'a

Yanzu bari mu sake kwafan (*copy*) waɗannan alkaluma (waɗanda muka jūya), amma wajen lāyi mu rubuta ɗaya, wajen ɗugō (*dot*) mu rubuta sufuli (*zero*).

Idan mun kwafa (tare da maye gurbin lāyi da ɗaya, ɗugō da sufuli), alkalumanmu zasu kasance kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

SIFFAR ALKALAMI	SŪNAN ALKALAMI
0000	Darīk
0001	Itbatu Dākila (Rāyatul Far'hi),
0010	Nakayil kuddi,
0011	Nasaratul Dākila,
0100	Jaudala (kausaji),
0101	Ƙabrud Dākila
0110	Al-Ik̄lah (Shikaf)
0111	Inkis
1000	Itbatu khārija
1001	Al-Ijma
1010	Ƙabrud khārija
1011	Bayāra
1100	Nasaratul khārija
1101	Humrah
1110	Ahyan (Rāhika)
1111	Jamā'a

Wai ko ka fahimci me alƙaluman suka koma? Allahu Akbar! Wadānnan alƙaluma sun kōma “*Binary numbers*” –magana (*yāre*) da *computer* ta ke fahimta! Da wadānnan alƙaluma ne dukkan fasāhar zāmani ta *digital* take aiki. Kāma daga calculator, agōgo, wayar hannu (*GSM*), *HD satellite reciever*, *Radio*, TV, da sauran dukkan abubuwa da suke amfāni da “alluna masu dāuke da kāyan bugun alƙaluma” (*electronics circuits boards*).

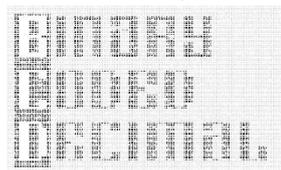
Wani abun māmāki, kayan cikin computer na IC-IC (*integrated circuit*) duka an kerasu ne da taccacciyar kasa (*silicon*). Akan wannan kasar ne, mai amfani da nā'ūrar computer ko wayar hannu (*GSM*) yake bugun alƙaluma.

6.1 ALKALUMAN DĀ, DA NA YANZU.

Allah (SWA) Shi ne Mafi sani kō dā can anyi amfani da alƙaluma sabbi irin na Amurkāwa. Amurka ta cinma matsaya akan alƙaluman da kamfanōni masu ƙera *digital* abubuwa za su riƙa amfani da su wajen bugu waƙanda ake ce dasu: *American Standard Code for Information Interchange (ASCII)*. Sun sanya alƙalami biyu ga kowane harafin *keybord*.

ASCII Table					
Character	Decimal Number	Binary Number	Character	Decimal Number	Binary Number
blank space	32	0010 0000	^	94	0101 1110
!	33	0010 0001	-	95	0101 1111
"	34	0010 0010	`	96	0110 0000
#	35	0010 0011	a	97	0110 0001
\$	36	0010 0100	b	98	0110 0010
A	65	0100 0001	c	99	0110 0011
B	66	0100 0010	d	100	0110 0100
C	67	0100 0011	e	101	0110 0101
D	68	0100 0100	f	102	0110 0110
E	69	0100 0101	g	103	0110 0111
F	70	0100 0110	h	104	0110 1000
G	71	0100 0111	i	105	0110 1001
H	72	0100 1000	j	106	0110 1010
I	73	0100 1001	k	107	0110 1011
J	74	0100 1010	l	108	0110 1100
K	75	0100 1011	m	109	0110 1101
L	76	0100 1100	n	110	0110 1110
M	77	0100 1101	o	111	0110 1111
N	78	0100 1110	p	112	0111 0000
O	79	0100 1111	q	113	0111 0001
P	80	0101 0000	r	114	0111 0010
Q	81	0101 0001	s	115	0111 0011
R	82	0101 0010	t	116	0111 0100
S	83	0101 0011	u	117	0111 0101
T	84	0101 0100	v	118	0111 0110
U	85	0101 0101	w	119	0111 0111
V	86	0101 0110	x	120	0111 1000
W	87	0101 0111	y	121	0111 1001
X	88	0101 1000	z	122	0111 1010

Amma irin jerin alƙaluman dā taskin-taskin ne: taskīnul huruf, Taskīnul kawākib, taskīnul dā'irati da sauransu, Waƙanda a yanzu sune *Weighted* and *un-weighted codes*: 8421 codes, 7421 codes, 5421 codes, 6311 codes, 5311 codes, 3321 codes, gasunan da yawa. Ka bincika [Binary Coded Decimal](#) (BCD).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

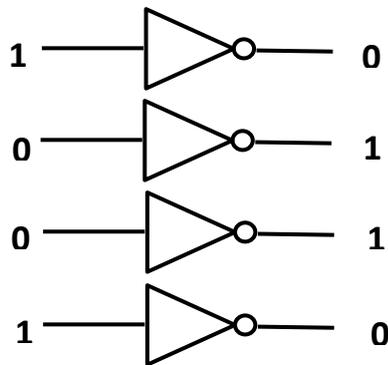
Decimal digit	BCD Code			Table 1.6.3
	8 4 2 1	4 2 2 1	5 4 2 1	
0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0000 0000 0000 0000 0011
1	0 0 0 1	0 0 0 1	0 0 0 1	1 0001 0001 0010 0001 0010 0100
2	0 0 1 0	0 0 1 0	0 0 1 0	2 0010 0010 0011 0010 0010 0101
3	0 0 1 1	0 0 1 1	0 0 1 1	3 0011 0011 0101 0011 0011 0110
4	0 1 0 0	1 0 0 0	0 1 0 0	4 0100 0100 0111 0100 0111 0111
5	0 1 0 1	0 0 1 1	1 0 0 1	5 0101 1000 1000 1011 1000 1000
6	0 1 1 0	1 1 0 0	1 0 1 0	6 0110 1001 1010 1100 1001 1001
7	0 1 1 1	1 1 0 1	1 0 1 1	7 1000 1010 1100 1101 1010 1010
8	1 0 0 0	1 1 1 0	1 0 1 1	8 1001 1011 1101 1110 1011 1011
9	1 0 0 1	1 1 1 1	1 1 0 0	9 1010 1100 1111 1111 1100 1100

Taskīnin Alkaluma (Binary Coded Decimal)

6.2 YADDA COMPUTER DA DANGINTA SUKE SARRAFA ALKALUMA.

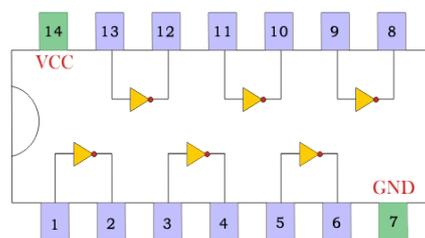
Ba wani abu ne a cikin computer da wayōyin salūla ba wanda da ya wuce killacecciyar kasa –*Semiconductors*. Kasa ce aka sarrafa aka dunkule gurbi-gurbi (IC-IC), kowane dunkulen (IC) yana irin bugun alkalami da aka ajiyeshi dōminsa. Misali:

IC na cikin *computer* da suka shahara da sarrafa alkaluma ana ce musu LOGIC GATES. Mafi karantar IC mai juya kan alkalami (bit) shi ne NOT GATE. Sai an sāmu NOT GATE guda huɗu su juya alkalami dāya (ya zama kishiyar wanda aka juya), ga misalin su.

NOT GATE huɗu sun juya alkalamin Ijma $\bar{1}$ zuwa alkalamin Ikla $\bar{0}$ (1001 zuwa 0110)

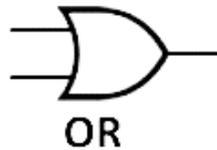
IC dāya (mai lamba **7404**) zai iya maka wannan bugun!

7404 Hex Inverter

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

A fasalin da nayi bayanin Ramlu (bugun kasa), nã fitar da alkaluma daga kãyin iyãye, kirjinsu da sauransu, sai muka buga sauran gidãje kŏwane gida biyu (alkaluma biyu) suka fitar da wani alkalamin daban. Wannan bugun zã mu ga OR GATE ne yake yin sa! Shĩ OR Gate, IC ne mai kafa uku (kafa biyu mashiga, ðaya mafita) hotonsa kamar haka:

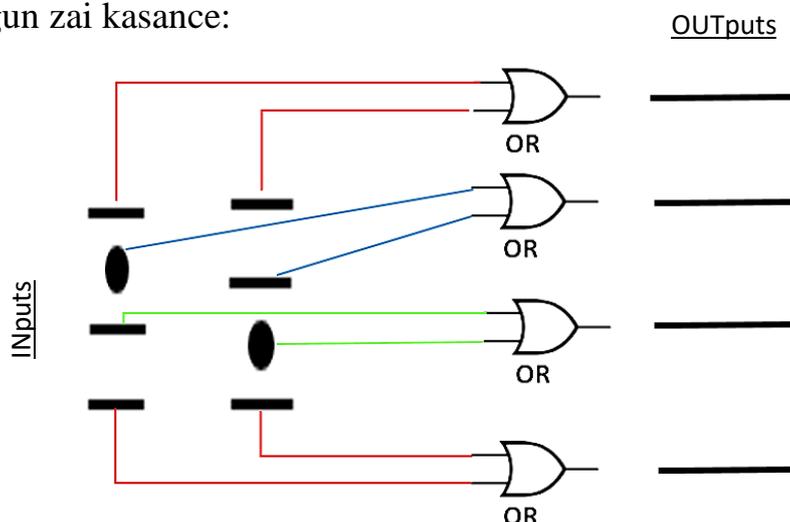

OR Gate yana haɗa kan alkalami da alkalami ne ya fitar da kãyin wani alkalamin. Ko kirji da kirji ya fitar da wani kirjin alkalamin,... haka nan dai! Lŏgar da OR gate yake bi (ya buga kãyi da kãyi) ya fitar kãyi na uku shine: idan kãyuwan alkaluma biyu suka shiga OR Gate, to abin da zai fitar shi ne (1 = true) idan ðayan alkaluman da suka shiga ya kasance (1) ne!

Wannan lŏgŏgin bugu na LOGIC GATES ana rubũtãsu a teburi da ake kira TRUTH TABLE. Truth table na OR Gate ya kasance kamar haka:

The OR Gate		
<ul style="list-style-type: none"> • The OR gate has two inputs and one output. • Output is true if one of the inputs is true. 		
Input		Output
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

OR GATE guda huɗu ne za su iya buga alkaluma biyu su fitar da na ukunsa! Gã misãlin yadda bugun zai kasance:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Kā ga a wannan misālin OR Gates guda huɗu sun buga alkaluman Bayāra da Humra sun fitar da alkalami mai sūna Jamā'a. A bōkonce:

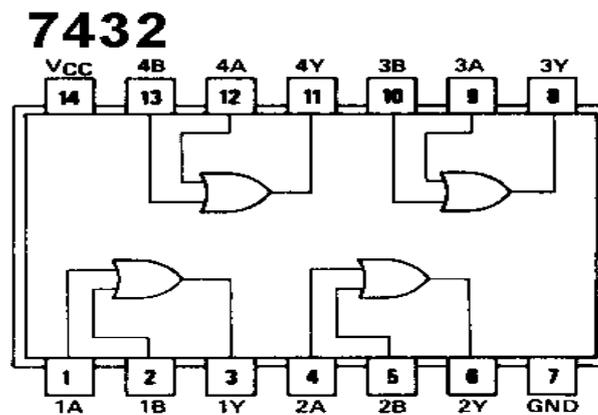
$$1 \text{ OR } 1 = 1$$

$$0 \text{ OR } 1 = 1$$

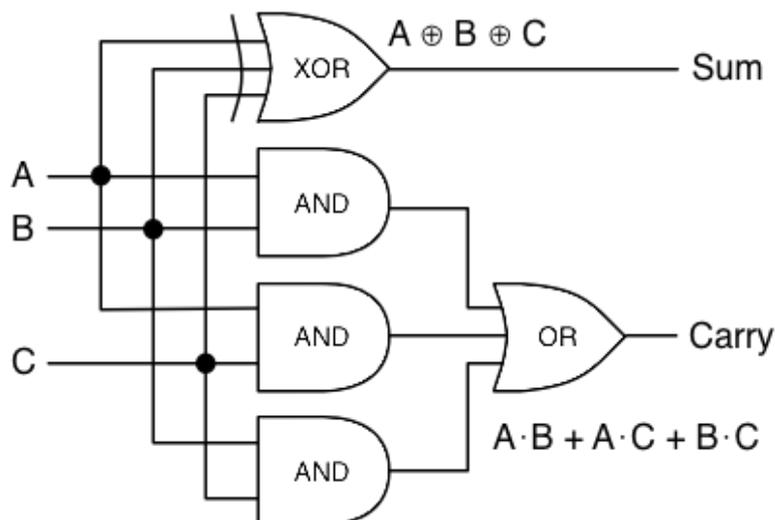
$$1 \text{ OR } 0 = 1$$

$$1 \text{ OR } 1 = 1$$

(Kar ka manta $0 \text{ OR } 0 = 0$)! IC guda ɗaya mai lamba **7432** yana ɗauke da OR Gates guda huɗu, yana dai-dai da ya buga alkaluma.

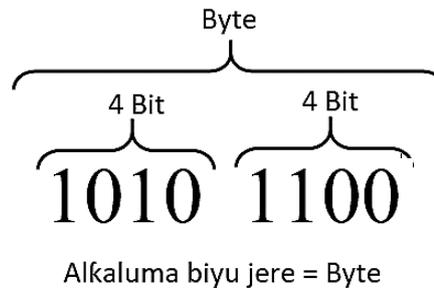
Sauran LOGIC GATES da suka haɗu sukayi kwakwalwar computer sun haɗa da: NOR, NAND, AND, XOR, XNOR. Da waɗannan IC kana iya gina komputer kanka da kanka!

Full-adder (kwakwalwar lissāfin tara Kudi ko wani abu)

6.3 Yadda Computer da danginta suke ajiye alkaluma a rumbu.

Kamar yadda nayi bayāni a bāya, alkalami yana da kāyi, kirji, cikī da kafa. Tunda mun jūya alkaluman mu (sun kōma dāma zuwa hagu), sai mu kira kōwane dāya (kāyi ko kirji ko ciki ko kafa) **BIT**. Cikekken alkalami yana da BIT guda huɗu, BIT guda takwas (alkaluma biyu jere) ana ce musu BYTE.

Idan alkaluma biyu-biyu jere (byte) suka kai dubu sai ace musu KILO-BYTE. Alkaluma byte miliyan dāya sune MEGA-BYTE. Alkaluma byte miliyan dubu su ake cewa GIGA-BYTE. Na karshensu TERA-BYTE.

Memory (rumbu) da zai iya ajiye alkaluma byte miliyan dubu, idan kaje sayensa a kasuwa sai kace a baka memory gigabyte dāya (1 Gigabyte), yanzu nakan ji mutāne suna cewa 1-Gig, 2-Gig, 4-Gig, da sauransu. Ba'a kera 3-Gig! 5, 6, 7 Gigs!

Ana kera memory ne bayan an lissafa 2 power n. (2^n) kaga idan ka lissafa da $n = 10, 11, 12...$

$$2^{10} = 1024 \text{ byte} = 1 \text{ kilobyte}$$

$$2^{11} = 2048 \text{ byte} = 2 \text{ Kilobyte}$$

$$2^{12} = 4096 \text{ byte} = 4 \text{ kilobyte}$$

$$2^{13} = 8192 \text{ byte} = 8 \text{ kilobyte.}$$

Idan da Gigabyte muke lissāfi kāga zaka samu 1 Gigabyte, 2 Gigabyte, 4 Gigabyte sai 8 Gigabyte, 16, 32 da sauransu. Haka dai lissafin tāron alkaluma yake kasancewa a duk fāɗin dūniya.

Kowane harafi na keybord da ka sani, alkalami guda ne. Idan ka lātsa harafin **A**, computer zata maida shi alkalami (binary) sannan ta ajiye shi a memory. Dubban memory a cikin computer sune REGISTERS. Bangaren da computer ke yin bugu kuwa shi ake kira ARITHMETIC & LOGIC UNIT (A.L.U). Dukkan nā'ūra masu tuna abu (masu kwakwalwa) sunada wannan tsāri na memory, A.L.U da sauransu, wato suna da CPU (Central Processing Unit). Bayanen ne... computer engineers zā sufi gānewa.

Computer da danginta, suna sarrafa alkaluman da suka ajiye ne ta hanyōyi kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

1. Hanyar bugu da jujjuya alkaluma: Duk abin da ka sani –hoto, sautin MP3, Video– sai computer ta mayar dashi alkaluma kafin ta ajiye shi. Duk editing (na sarrafa hōto ko Video) da ka sani computer tana yinsu ne ta hanyar bugun alkaluma da jujjuyasu (logic gates conversion). Tsāfin computer na cire kan mutum da dōra shi akan wani hōton duk sarrafāwar alkaluma ne. A video editing, akwai wani tsāfin computer na boye duk abinda aka rufe shi da kōren kyalle (kyalle tsanwa) ko shūdi. Misali: idan aka dāuki hotonka da video camera kana sanye da shuɗɗan kāya, a wajen editing idan akayi CROMA KEYING na hotonka sai computer tayi tsāfin rufa-ido a shuɗɗan kayanka, sai aga kāyinka shi kaɗai yana tafiya yana magana. Ta irin wannan hanyōyi ne masu shirya fina-finai suke irin dabon da suka ga dāma! Allah (SWA) Yana cewa:

Kuma akwai daga cikin mutāne wanda ke sayen tātsumiyōyi (fina-finai**) dōmin ya batar da mutāne daga hanyar Allah, bā da wani ilmi ba, kuma ya riƙe ta abin izgili! Wadancan sunā da wata azāba mai wulākantāwa.**

Kuma idan an karanta āyōyinMu a gare shi, (a kace masa kallon fina-finai ba kyau) sai ya jūya bāya, yanā mai girman kai, kamar dai bai saurāre su ba kamar dai akwai wanī danni a kan kunnuwansa! To, ka yi masa bushāra da azāba mai radadi (da zai shiga a rānar Lāhira). (31:6-7)

An sauƙar da wannan aya ne a dalilin Nadri ɗan Hāris, Yā sayi wata baiwa mawākiya (kamar yar film). Ya kasance daga yā ji wani yana niyyar zuwa karban musulunci sai ya kirashi zuwa wurin wannan mawakiyar ya ce da ita: (ga baƙōna) ki ciyar dashi, ki shāyar dashi, ki rera masa wāka. Wannan yafi (masa) alheri daga abinda Muhammadu yake kira zuwa gareshi (na musulunci).

Wannan dai-dai yake da (hālin) mutumin da zai hana mutāne saurāron karatun Alkur’āni ya saka musu wākōkin drama...

2. Hanyar bin umarni (programming): Wancan bayani na bugu da computer take yi da sarrafa alkaluma duka bayani ne da ya shafi computer hardware.

Tārin umarni da suke gayama computer irin bugun da akeso tayi shi ake kira software. Software na farko da ake saka ma computer ita ce ta rūhin ta (ana kiranta system software), misālin su Windows 7 na kamfanin Microsoft da Ubuntu.

Da system software ne computer take gāne keybord, mouse da sauran jikkunanta.

Software na biyu da ake sakawa computer itace Application software. Application software tārin umarni ne dake sa computer tayi duk irin abinda ake so. Application software guda ɗaya ana kiransa program. Zaka fi saurin ganewa idan

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

nace maka Apps! WhatsApps, Facebook Apps, Twitter Apps, gāsunan tuli a google play duk *application software* ne na wayar Android.

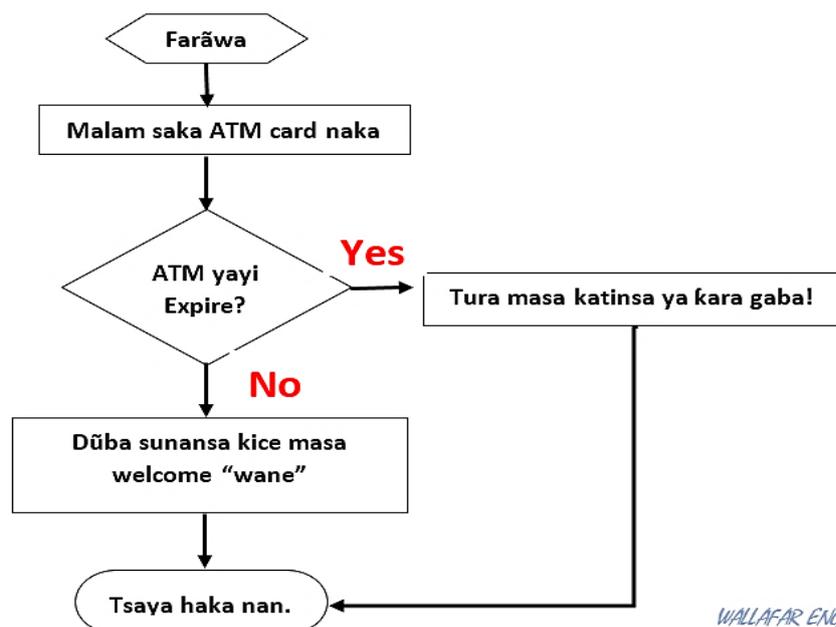
Rubuta wa computer *application* (tārin ūmarni–idan an taɓa can ki būde shafi...) shi ake kira *programming*. Kowane program da aka saka a cikin computer, yana shiga ne da tāfinta (*Interpreter ko compiler*) wanda zai na fassara wa computer yaren *program* zuwa nata yaren na alƙaluma. Misali idan ka danna karɓan ₦10,000 a ATM, tāfintar dake cikin computer zai mayar mata da yaren alƙaluma. Da ilimin alƙaluma ne computer zata ƙidaya kuɗin da ka buƙata (bayan ta dūba yawansu a asūsunka) sannan ta miƙo maka dai-dai yawan kuɗin da ka tambaya.

Hanyar programming yā bunkasa hanyōyin amfanuwa da computer kwari, halastattun hanyōyi da haramtattu. Kāmā daga program na rubūtu, program na saurāron karatun Alkurʼāni (Quran player), program na karta (*card*), da sauransu. Robot (mutum-mutumi), nāʼura ne mai siffar mutum da ake sanya mata *programs* (tārin umarni), sai kawai kaga gunki yana aikata aikin da aka bashi umarni!

6.4 YADDA AKE RUBUTA COMPUTER PROGRAMMING:

Ba sai mutum ya iya bugun alƙaluma zai iya rubuta *computer program* ba. Akwai mutāne da suka ƙirƙiri yārai da yawa (*programming languages*) da mutum kan iya kōya ya rubuta wa computer tarin umarni. Misalin *programming languages* sun haɗa da *JAVA, FORTRAN, C++, Visual Basic, Android Programing* da wanda yake tāshe yanzu–*python programming*.

Kafin ka yanke shawarar yāren da za kayi amfani dashi wajen rubuta program, akan zāna wani abu da akece masa *flowchart*. A takaice misalinsa kamar haka:

WALLAFAR ENGR. BABA MAGANI

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

A wannan karamin misalin (na ATM machine), idan *program* ya fāra, computer zata rubūto maka: “Malam saka katinka”. Idan ka saka kāti an umarceta da ta fāra dūba shekarar da katin zai kare sai ta tambayi kanta da kanta: ATM yayi *expire*? Kuma sai ta bāyar wa kanta amsa.

Idan amsar **Yes** ne (yayi *expire*), sai tabi umarnin hannun dāma ta tūro maka da kātinka ka kāra gaba. Sannan ta tsaya haka nan (kar ta shiga abinda ba’ a sata ba).

Idan amsar **No** ne (katin baiyi *expire* ba) sai ta bi umarni (na kasa) ta dūba sunan jikin katin ta rubuto “Welcome wane” ta ambaci sunan jikin katin. Daga nan sai ta wuce umarni na gaba (a misalinmu shine ta tsaya haka nan), idan kuwa ta tsaya hakanan ba yadda za ayi katinka ya fito! Sabōda ba a bāta umarnin fitar maka da kāti ba. Sabōda haka *programming* yana buƙatar tunāni (sāke-sāke) mai yawa.

Idan zā muyi amfani da wannan *flowchart* (na sama) mu rubuta program kwatankwacinsa wanda za’ayi *installing* a computer yayi aiki, sai mu rubuta **codes** kamar haka:

```

dim ATM_name = n, ATM_expiry = x, todays_date = y
Msg (“Malam saka ATM naka”)
ATM_name = n
ATM_expiry = x
Todays_date = y
If x = y then
    Remove the card
Else
    Msg (“Welcome & n”)
End.
```

Duk waƙannan binciken, computer tana yinsu ne ta hanyar bugun alƙaluma a cikin *ARITHMETIC AND LOGIC UNIT (ALU)* –cikin tārīn *LOGIC GATES*.

Tun kafin a haife wacce tūrawa suke ganin ita af farkon *programmer* a dūniya ([Ada Lovelace](#)), Imam [Shādfibiy](#) (Rahimahullah) ya rubuta program –waƙar sanin kirā’oin Alkur’āni mai girma da ruwāyōyinsa.

Littafin na Imam Shādfibiy, mai sūna “*Hirzul amāniy...*” (mai laƙabin Shādfibiyya), ya samu karbuwa kwarai da gaske. Duk wanda ya saurāri shādfibiyya zai yi māmākin fasāhar wannan bāwan Allah. Farkon wāƙar ma ce yayi:

**Na fāra *coding* (wannan program) da sunan Allah,
Tabāraka, Rahmānan, Rahīman wa Mau’ilā (Mai kiyāyewa).**

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bayan ya bŭde (wāke) da Basmalah, yā yi salāti da yabō ga fiyayyen halitta (SAW), ya gōdewa Allah (SWA) sannan ya zayyana falalar Alkur’āni da makarancinsa sai ya zarce da ambatō sunayen Imāmai māsu kirā’oi da ruwāyōyinsu, Ya ce:

فأما الكريم السر في الطيب نافع ... فذاك الذي اختار المدينة منزلا

*Amma (kāga) mai girman sirri na kamshin (jiki) Nāfiu...,
To, wannan shi ne ya zābi (garin) Madina Wurin zama.*

Ya zayyana Imāmai (kirā’oinsu) bakwai da ruwāyōyinsu sannan ya fara coding!

وها أنا ذا أسعى لعل حروفهم ... يطوع بها نظم القوافي مسهلا

جعلت أبا جاد على كل قارئ ... دليلا على المنظوم أول أولا

Tō yanzu zan jarraba, la’alla harrufansu (da zan bāsu wajen coding),
Suyi dacewar (bibiyar) zubin kāfiya sake ba kaidi.

Na sanya (lissāfin) **A-ba-ja-din** akan kōwane (Imam) Mai kirā’a,
(Ya zamto) Dalili (da za’a gāne shi) akan kōwane lāyi na code dāya bayan dāya.

A taƙaice Imam Shāfībiy yāyi declaration na Imāmai da harrufa (A, B, J, D...) kamar haka:

Dimension (Dim):

Nafi’u = **A**, Kalun = **B**, Warshu = **J**,
Ibn Kasir = **D**, Bazzi = **H**, Kumbul = **Z**
Abu Amr = **h**, Duuriy = **T**, Sūsiy = **Y**
Ibn Āmir = **K**, Hisham = **L**, Ibn Zak’wan = **M**
Āsim = **N**, Shu’uba = **S**, Hafsu = **AIN**
Hamza = **F**, Kalaf = **Dh**, Kallad = **Q**
Kisā’iy = **R**, Abul Hāris = **S**, Duuriy = **T**

Akwai wassu declarations da ya kāra sannan ya fāra rubūta codes lāyi-lāyi a kowane fasali. Ka dāu misālin baitin farko na fasalin Sūratu ummul kur’an:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

ومالك يوم الدين راويه ناصر ... وعند سراط والسراط ل قبلًا

(Karatun) Māliki yaumid diyni waɗanda suka rawaito (karantashi da alif) sune Nāsirun, Kuma amma wurin (karātun Siradāf...) sirāda ne da sirādi a (karatun ruwayar) kumbul.

Bayani:

Gabar wākar ta farko, tana umurnin *computer* cewa karātun “**Māliki yaumid diyn**” ta sanya shi ga Imam da aka yi *declaring* dinsa da **N** (**N** = Āsim (ruwayat Hafs da Shu’uba)) sabōda shi kaɗai ne cikin masu kira’a bakwai yake karantawa hakanan. Sauran Imāmai kuma suna karantawa “**Maliki Yaumid din**” ba tare da alif akan mīmun ba.

Gabar wāka ta biyu kuma yana nuna cewar karātun:

اهدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (٦) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

Imam kumbul yana karantāwa ne da harafin *Sīnun* a maimakon harafin *Ṣodun* kamar yadda kaga kalmomin a gabar baitin. Yanayin wāka yasa ya fāra ambatar Siradā ta biyu kafin ta farko.

Haka Imam Shāḍibi yayi ta jera lāyukan *programming codes* har lāyuka dubu da ɗari da saba’in da uku (1173). Allah (SWA) Ya kai haske cikin kabarin waliy na kwarai.

Ibn Jazari shi ne yabi sahan Imam Shāḍibī, ya cika bayanin kirā’oin sauran Imāmai uku da ruwāyōyinsu ta hanyar *coding*. Littafinsa mai sūna **Ad-Durra** ya shahara kwarai a fannin kimiyyar Alkur’āni mai girma.

Kada na jā ka da nisa, in taƙaita maka bayani, hanyar *computer programing* (in sha Allahu) itace da Annabi (SAW) yace: **Ya kasance Annabin Allah daga cikin Annabāwa (a lōkacinsa) yana bugawa, duk wanda ya dāce da bugunsa to wancan (yā sāmu yayi ta bugāwa).** Mutum ya sāmu ya rubuta *codes* sannan yayi *running*!

Duk da cewa *programming* ya halasta, akwai hanyōyin da basu halasta ba. Mun ga wassu kafin wannan bayānin. *Programing* (mutum ya kirƙiri *program*) na wasanni (*games*) na karta ko wāsannin bātsa ko waɗanda zā su shagaltar da mutum daga addinin musulunci duka harāmun ne kuma suna kōmawa ne ga irin bugun ƙasa na ramɓu (na kirdādon gaibu).

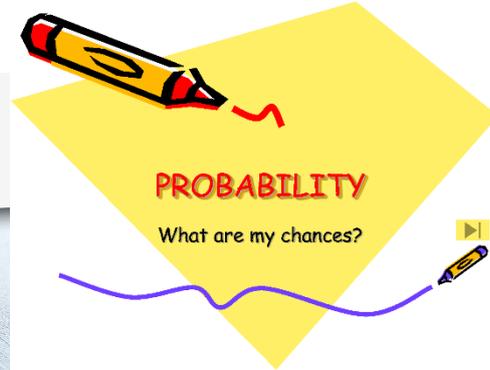
Sabōda kasancewar rubuta program yana tattare da tsammani (sāke-sāke na zāto), ya kamata mu san wane zāto ne yake halal a musulunci. Yanzu ga bayanai a kan ilimin zato:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

6.5 PROBABILITY:

Probability lissafin fāruwar wani abu ne ta hanyar alƙaluma (*numbers*). Lissafi iya gāya (matuƙa) da wani marar tauhidi kan iya cewa tabbas abin zai faru!

Za mu iya cewa akwai *probability* na rashin tabbas da tsammani, da *probability* na mūgun zato da *probability* na kaɗin ludo.

- 1. Probability na rashin tabbas da tsammanin kaddarar Ubangiji:** Irin wannan probability, masu lissāfā shi aikin banza ne. Ko ba'a lissāfā shi ba, mutum bashi da tabbasin faruwar abun, Amma dole yana tãre da tsammanin fãruwar wani abu a zūciyarsa.

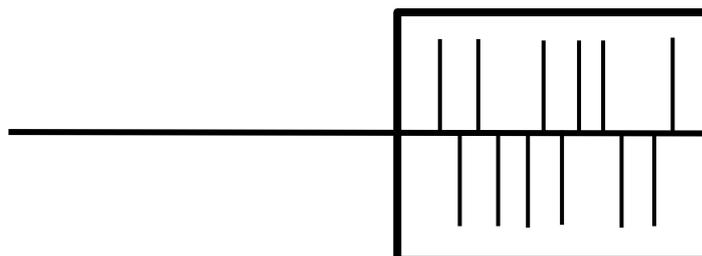
Misãlin probability akan marar lafiya rabi da rabi ne! Rabin tsammani warkewa, ɗaya rabin kuma mutuwa. Sabõda haka ne probability in an tãrashi duka sai ya zama ɗaya (ko $50\% + 50\% = 100\%$).

To amma idan aka sãmu marar lafiyar wani ne ya fasa masa ciki (har hanjinsa ya fito), tsammanin mutuwa sai yafi na rayuwa, misãli tsammanin mutuwa ya kasance kashi saba'in (70%) na rãyuwa ya kasance sauran kashi talatin (30%).

Dukkan rãyuwar ɗan-Adam tana cike da tsammani ne, abubuwan da zã su sãmeshi. Wani lōkaci alheri yayi ta bijirõwa fiye da tsammanin mutum kãfin jarrabawa ɗaya ta zo, wani lōkaci kuma jarrabawar takan fi yawa. Alhamdulillah a kōwane hãli.

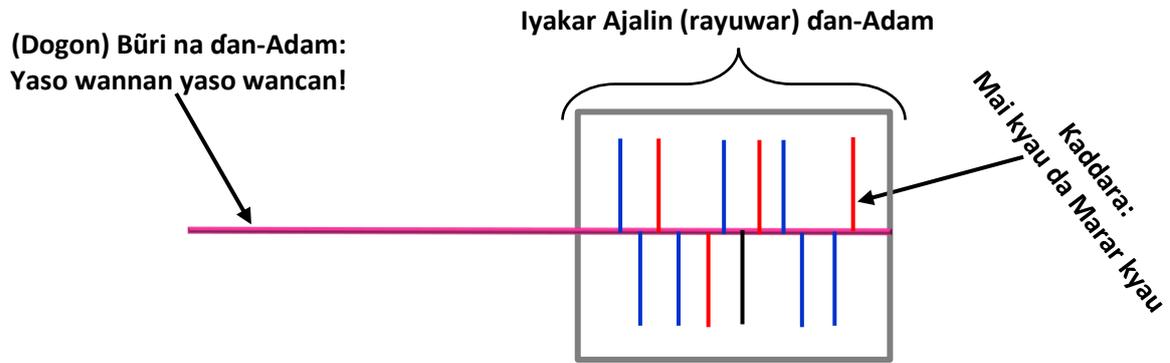
Dan Mas'ud (R.A) yace: Annabi (SAW) ya yi mana wani zãne mai gefe huɗu, sannan ya ja wani dogon layi daga tsakiya har sai da ya fita waje. Kuma ya zana wassu kanaan layuka daga layin tsakiya...,

kamar haka:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Sai Annabi (SAW) yace: Wannan, (kamar) shi ne (misālin) mutum! Wannan (zāne mai gefe hudun) ajalinsa ne da ya kewayeshi. Wannan (dōgon lāyi) da ya fita, būrinsa ne. wadannan kanānan zānen kuma (**kaddara**) masu bijirōwa ne. Idan wannan (**alherin**) ya kubuce masa sai wannan ya cimmasa, idan wannan (**jarrabawar cūta**) ta kubuce masa sai wannan ta cimmasa. (Bukhari ya rawaito)

Siffar dābī'ar dan-Adam: Būrinsa ya fice ajalinsa!

Zanen (ginin blocks) na jikin dākin Ka'aba zai tuna maka da wannan hadisin a kowane lōkaci, In shā Allahu!

Rāyuwa tsammanin 50-50 ne, **idan ka wayi gari kar kayi tsammanin jiran yammaci. Idan ka kai yamma (a rāye) kar kayi tsammanin jiran zaka wayi gari.** Kayi imāni da kaddara:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (162) لَا شَرِيكَ لَهُ...

Ka ce: "Lalle ne sallāta, da baikōna, da rāyuwāta, da mutuwāta, na Allah ne Ubangijin tālikai." "Bābu abōkin tārāyya a gare Shi. (6:162)

Shī *probability* na rashin tabbas da tsammanin kaddara, mumina suna mayar da al'amarinsu ne ga Allah–Ubangijin halittu. (ba sa lissāfāshi ko su sa a lissāfa musu ta hanyar bugun kasa da sauransu).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Irin wannan tsammāni na maida al'amari ga Allah (SWA) shi ne wanda Annabi Yusuf (A.S) yayi game da abōkan zāmansa na kurkuku bisā lūra da la'akari da mafarkin da yayi. Mafarkin Annabawa kuma tabbaci ne! Amma dai Ya maida al'amari zuwa ga Allah (SWA).

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

Kuma ya ce da wanda ya tabbatar da (tsammānin) cewa shi mai kubuta ne daga gare su, "Ka ambace ni a wurin uban gidanka." Sai Shaidan ya mantar da shi tunāwar Ubangijinsa, sabōda haka (Annabi Yusuf) ya zauna a cikin kurkuku 'yan shekaru. (12:42)

Irin wannan probability na tsammani halal ne, kai wajibi ne kōwane mūmini ya yishi da tabbaci:

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيهِ

"Lalle ne ni, nā tabbata cewa ni mai haduwa da hisābina ne." (69:20)

Kamfanunnuwa da yawa suna amfani da probability na tsammāni ta hanyar computer (division of sales figures) wajen kirdādon cinikin da akan iya sāmu a kōwane watan shekara, Program na Microsoft Excel ya shahara da irin wannan aikin! Sai dai su kamfanunnuwa suna forecasting sales ne sabōda su tānadi kayan ayyukan da zai ishe su aikin shekara. Allah Shi ne Masani.

2. Probability na tsammani game da ɗan-uwa: Dan-uwa anan, musulmi namiji ko mace, sabōda **Annabi (SAW) yace: Musulmi ɗan-uwan musulmi ne!**

Addinin musulunci addini ne da yake kira zuwa ga kyautata zato (na tsammani) ga mutāne, sabōda Allah (SWA) Kadai ya san abubuwan da suke ga zuciyar mutāne. Aliyu bn Abiy dālib (R.A) ya ce: Wanda ya zaceka da alheri ka gaskata zatonsa.

Kada kayi (mummunan) zato (game) da wata kalma (mummuna) wacce ta fita daga (bākin) wani, alhāli kai zaka iya fassara mummunar kalmar (da ya faɗa) da kyakkyawa.

A lōkacin da aka yi kiren karya (yarfe) ga Nana Aisha (Matar Manzon Allah (SAW) Allah Ya yarda da ita) mutāne da yawa ba suyi zatō na kyautata tsammāni game da

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

dan-uwa ba, sai suka kŭtsa cikin gari suna yāfā zance irin na *propaganda*. Allah (SWA) Ya ce:

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ

Don me a lōkacin da kuka ji shi (**lābarin**) mūminai maza da mūminai mātā ba su yi zaton alheri (**na kyautata tsammani**) game da kansu ba (**su canza maganar da suka ji da mai kyau kamar yadda Abu Ayuba da matarsa sukayi**) kuma su ce: "Wannan kiren karya ne bayyananne?" (24:12)`

Lalle ne waƙanda suka zo da kiren karya (**game da lābārin Nana Aisha**) waƙansu jama'a ne daga gare ku, kada (**mūminai**) ku yi zatonsa sharri ne a gare ku. Ā'a, alheri ne gare ku. Kōwane mutum daga gare su na da sakamakon abin da ya sanā'anta na zunubi, kuma wanda ya jibinci girmansa, daga gare su, yanā da azāba mai girma. (24:11)

3. Probability na mummunan zatō: Amma kā ga *probability* (zatō) na hassada da mugunta ya kasance wanda yake hālayen kāfirai da munafukai ne kuma irinsa ne bahaushe kan ce: "Zatō zunubi ne kōda yā zama gaskiya":

Ā'a kun yi zaton Annabi da mūminai, bā za su kōmo zuwa ga iyālansu ba, har abada (**a lōkacin da suka tafi yāki**). Kuma an kawāta wannan (tunāni) a cikin zukātanku, kuma kun yi zato, zaton mugunta, kuma kun kasance mutāne halakakku. (48:12)

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ

Kuma Ya yi azāba ga munāfikai maza da munāfikai mātā da mushirikai maza da mushirikai mātā, māsu zato mugun zato game da Allah,... (48:6)

Kolōluwar mūgun zatō game da Allah shi ne mutum ya dōra zaton Allah ba zāYa tāshi matattu ba –domin rānar sakamakō.

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ

(**Dōmin shi**) Lalle ne yā yi zaton bā zai kōmo ba (**zuwa ga Allah**). (84:14)

Kā ga irin wannan zaton ai na kafirai ne –marasa addini (*pagans*). Tun dā ma, sū da shaidanu suna yin mūnānan zato:

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

وَأَتَّهُمْ ظُنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

"Kuma lalle ne mū, mun yi zaton mutum da aljani bā zā su iya faɗar karya ba ga Allah." "Kuma lalle ne shi wasu maza daga cikin mutāne, sun kasance sunā neman tsari da wasu maza daga cikin aljannu, sabōda haka suka kāra musu girman kai." "Kuma lalle ne sū, sun yi zato, kamar yadda kuka yi zato, cewa Allah bā zai aiko kowa (**da manzanci**) ba." (72:5-7)

Kamar yadda ya gabāta, masu bugun kasa suna amfani da ilimin *probability* ta hanyar dūba allon rāyuwa ko mutuwa su bāda lābarin (zaton) akibar marar lafiya. Kamar haka ne ake amfani da ilimin (a zāmanance) a bāyar da lābārin yiwuwar sāmuwar rūwan sama da makamancin su (*weather forecast*). Īmāni da gaskata *probability* wajen samun ruwan sama kamar Īmāni da sāmunsu don tsayuwar wani taurāro ne, hakan kuwa kāfirce wa addinin da Manzon Allah (SAW) yazo dashi ne!

4. Probability na kaɗin ludo (*dice*): Lissāfi irin wanda da shine ake fitar da rabon gādo da zakka shekaru aru-aru da suka gabāta, lissāfinsa ya taƙaita ne ga tārawa, dēbewa da sarayarwa (*basic arithmetics*).

Hanyar kaɗin ludō (*sampling of data*) yanki ne na ilimin *probability* na zāmani! Masana *statistics* sun shahara wajen amfani da ilimin kaɗa ludō wajen kiɗiddigewar lissafi. Akwai *computer programs* masu yawa da ake amfani dasu wajen *data analysis*.

Ta hanyar kaɗin ludo (*mean, median, mode*), bayan lissāfin kera matsakaicin kujerun zama na kaɓilōli da sauransu, akan lissafa zaton shekaru (*life span*) da ɗan wata kasa (kamar china) zai rāyu a duniya!

Bayani yā gabata, yadda masu bugun kasa kan aikata (tun dā can) su fitar da lābārin gaibu ta hanyar kaɗin ludō.

LUDŌ

To sai dai Agōgo mai nūna lambōbi (*digital clock*), na cikin *applications programs*, ana yinsa ne da bada umarnin *random*. Umarnin *random* (na wā-taganganō) yanki ne daga kaɗin ludō, kuma da shi ne ake sanya *player* ta riƙa zāben wākōki a birƙice (idan an lātsa *shuffle* ko *Random*).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ...

Yā kū waɗanda suka yi īmāni! Ku nīsanci abu mai yāwa na zato. Lalle sāshen (wani yankin) zato laifi ne... (49:12)

6.6 ALKALUMA UKU NA CIKIN ALKUR'ĀNI MAI GIRMA.

Allah (SWA) Ya yi magana game da alkaluma nau'i uku a cikin Alkur'āni mai girma.

1. **Alkalami na farko:** Yana daga cikin Alkaluman da Allah (SWA) Ya ambata a cikin Alkur'āni mai girma, alkalamin da aka fara halitta kāfin komai. Allah (SWA) Yace:

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ (1) مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ

Ñ. Na rantse da alkalami da abin da (marubūta) suke rubūtāwa. Kai (Annabi Muhammadu), sabōda ni'imar Ubangijinka, bā mahaukaci kake ba. [68.2]

وَجَاءَ فِي الْحَدِيثِ الشَّرِيفِ: "إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ اكْتُبْ. فَقَالَ: يَا رَبِّ وَمَا أَكْتُبُ. قَالَ: اكْتُبِ الْقَدَرَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى الْأَبَدِ". (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو أَحْمَدَ)

2. **Alkalami na biyu:** Alkalami da Allah (SWA) Ya sanar mutāne game da su ta hanyar mu'ujizar Annabi Idris (A.S), waɗanda ake bugu dasu kuma suka gangaro zuwa ga wannan al'umma ake amfanuwa da iliminsu ta hanyar computer da sauran *digital devices* suna daga cikin manya-manyan ni'imōmin Ubangiji da Ya ambata a cikin Alkur'āni mai girma. Allah (SWA) Yace:

اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (3) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (4) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

Ka yi karatu, kuma Ubangijinka shi ne Mafi karimci. Wanda Ya sanar (da mutum) game da alkalami. Ya sanar da mutum abin da bai sani ba. (96:3-5)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

3. **Alkalami na uku:** Allah (SWA) Ya ambata, a cikin Alkur'āni, alkalami da muke sanyawa a cikin tawada muƴi rubutu dashi. A yanzu, duk da cewa akwai alkalamin rubutun allo na almājiranci, alkalamin zāmani shi ne *biro*. Allah (SWA) Yace:

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

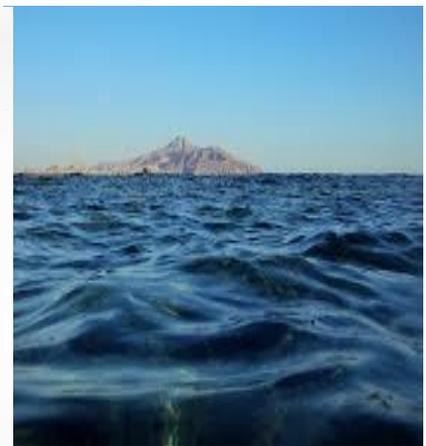
Kuma dā dai abin da ke a cikin kasa duka, na itāce, ya zama alkalumma, kuma teku tanā yi masa tawada, a bayansa (**tekun, a zō**) da waɗansu tekuna bakwai (**ayi ta rubūta kalmōmin Allah**), kalmōmin Allah ba zā su kāre ba. Lalle, Allah Mabuwāyi ne, Mai hikima. (31:27)

TAWADA (INK)

Alkaluma

TEKU

4. **Alkalami na huɗu:** Alkalami na huɗu da Allah (SWA) Ya ambata mana a cikin Alkur'āni mai girma alkalami ne (kuri'a) da aka kāɗa zābe da shi. Wannan alkalami ɗayan biyu ne da muke amfani da shi a wannan dūniyar; ko dai irin alkalami mai amfani da tawada, ko alkalamin bugun lissafi, Allah (SWA) Shi ne Masani.

Wannan yana daga lābarun gaibi, Munā yin wahayinsa zuwa gare ka (**Ya Muhammadu (SAW)**). Ba ka kasance ba a wurinsu a lōkacin da suke jefa alkalumansu (domin kuri'a) wāne ne zai yi renon Maryam. Kuma ba ka kasance a wurinsu ba a lōkacin da suke ta yin husūma. (3:44)

A Lōkacin da mahaifiyar Nana Maryamu ta tafi da ita zuwa ga masu kula da (masallacin) Baitul Mukaddas don a sāmu mai renonta, husūma tā ɓarke a tsakanin waɗanda suka cancanci renonta, kōwa yana so ya samu ladan renonta!

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Annabi Zakariyya (A.S) yace nafi cancanta da renonta sabōda *Auntyn* ta (Ashya'u wacce suke uba dāya da Hannatu–umman Maryam) tana wurīna, sai Banī Isrā'īla suka ce mū ma mun dāce mu reni diyar mālamīnu. Da aka kāsa cimma matsaya, karshe sai aka yanke shawarar kāda kuri'a sabōda aga wanda Allah (SWA) Zai bāshi nasarar zama mai renonta.

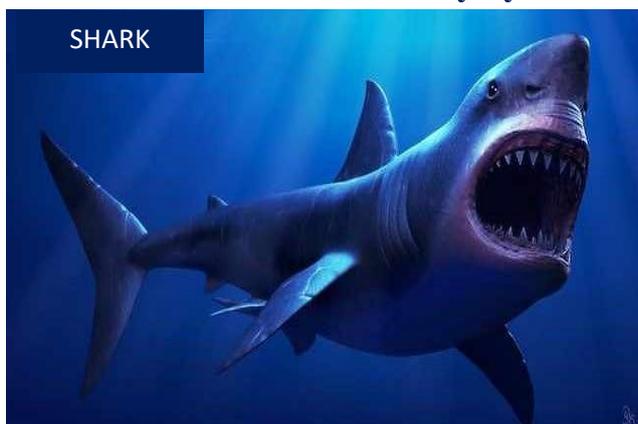
Gudanar da zāben shi ne kowa ya zō da alƙalamīnsa a jefa a cikin kōgi (ruwa) mai gudāna, wanda ruwa bai tafi da alƙalamīnsa ba shi ne ya lāshe zabe! Annabi Zakariyya (A.S) shi ne Allah (SWA) Ya zāba ya reni Nana Maryamu (A.S).

Shi irin wannan zābe (na kuri'a) da aka gudanar, shekaru masu yawa kafin Annabi Zakariyya, an gudānar da irīnsa:

Kuma lalle (Annabi) Yūnusa, haƙīka, yanā daga Manzanni. A lōkacin da ya gudu zuwa ga jirgin ruwa wanda aka yi wa lōdi. Sā'an nan ya yi kuri'a, sai ya kasance a cikin waƙanda aka rinjaya. (37:141-)

A lōkacin da Annabi Yunus (A.S) ya kira mutānensa (da wa'azi) suka ki amsawa har azāba tayi kusan sauka a garin sai ya fita (ya kaura). Yana cikin tafiya, har a a lōkacin da ya shiga jirgin ruwa tare da wassu mutāne domin ya ketara teku, sai jirgi ya samu matsala a tsakiyar teku.

Ya zama dōle a rage lōdi (nauyi) ko a fitar da mai laifin kuskure (tsakaninsa da Allah) kafin jirgi da mutānen cikinsa su tsira, sabōda haka kowa ya amince da yin kuri'a. Da aka kāda kuri'a sai ta fāda kan Annabi Yunus (A.S), aka je zāgaye na biyu, uku duk tana faɗuwa akan Annabi Yunus (A.S). Shi ke nan, dole aka haƙura aka jefa Annabi Yunusa cikin teku, a wani zancen ya jefa kansa. Yana fāɗawa cikin teku, **Sai kīfi ya yi lōma da shi, alhāli kuwa yanā wanda ake zargi.**

Allah (SWA) Ya hana kifi karya fashin Annabi Yūnusa da cin naman jikinsa. Haka Annabi Yunusa (A.S) ya zauna a cikin duffai uku (dufun dare, teku, da cikin kīfi) har tsawon kwana arba'in. **Sai ya yi kira a cikin duffai, cewa (yayi): "Lā ilāha illā anta subhānaka inni kuntu minaz zālimin"** (21:87).

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Allah (SWA) Ya ce:

Sai Muka karɓa masa (addu'arsa) kuma Muka tserar da shi daga bakin ciki. Kamar haka ne Muke tserar da masu ĩmāni. (21:88).

Allah (SWA) Ya ce:

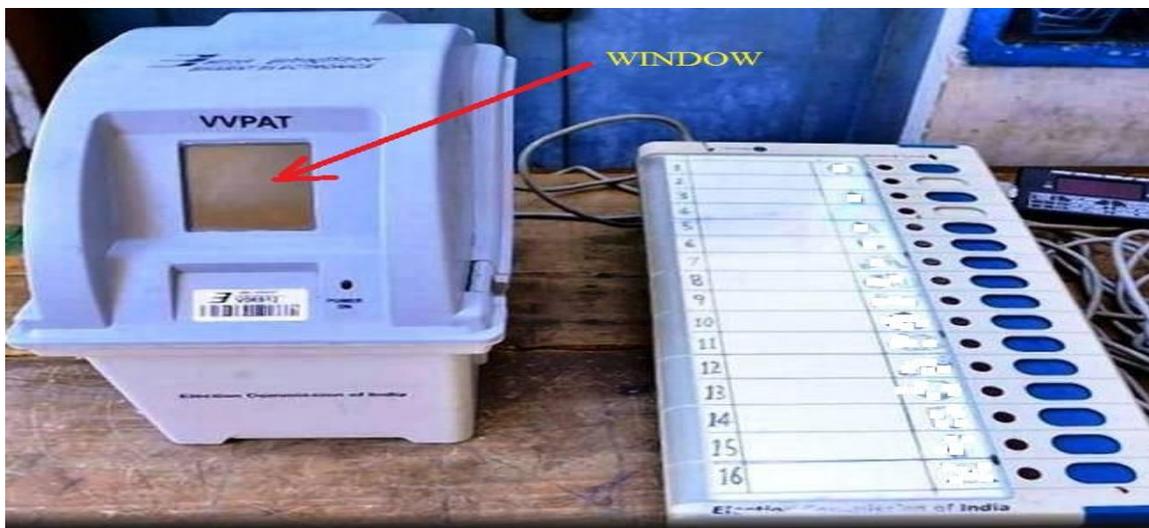
To, ba dŏmin lalle shi ya kasance daga māsū tasbīhi ba, Lalle dā ya zauna a cikin cikinsa (ya zama kabarinsa) har ya zuwa rānar da zā a tāyar da su (a lāhira).

Tŏ a lŏkacin da ya cika kwana arba'in (wasu suka ce ba biyu), Allah (SWA) Yace:

Sai Muka jefa shi ga wani fili alhāli kuwa yanā mai raunin rashin lāfiya. –Duk jikinsa yā dafu. (sai) Kuma Muka tsirar da wata itāciya ta kankana a kusa da shi.

(Suratus Saffat: 141-148)

A zāmanin yanzu Allah (SWA) Ya sanar da dān-Adam hanyŏyi masu yawa na kādā kuri'u da lissāfāsū ta hanyar amfāni da *digital devices* irinsu *Card reader* da sauransu. Alhamdulillah Rabbil Ālamin!

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

BĀBI NA BAKWAI.

BINCIKEN SARARIN SAMĀNIYA.

Ba ko ina bane sararin samāniya illa sama mai dāuke da **burujai** ! Allah (SWA) Yace:

Inā rantsuwa da sama mai dāuke da Burujai (guda goma sha biyu). (85:1)

Ita ce dai sama, wacce Allah (SWA) Ya k̄awata da fitulū da tartatsin wutar lantarki (Yūla). Allah (SWA) Yace:

Kuma lalle Mun kawāta saman dūniya da fitillu, kuma Muka sanya su (masu fitar da tartatsi) abin jifa ga shaidānu, kuma Muka yi musu tattalin azābar Sa'īr (a sū shaidānun). (67:5)

Tun tuntuni ma shaidānun aljanu suna zuwa sararin samāniya satar saurāren maganganun malā'iku. Idan shaidānu suka sāto maganar Malā'iku sai suje wurin bōkaye su gaya musu abubuwan gaibu da zasu faru (bayan sun kara karerayi). Allah (SWA) Yā sanya fitulun sama suna jefo tartatsin wuta a shedānu idan sun je sama satar saurāre. Wannan tartatsin wutar muna kiransa “taurāruwa mai wutsiya” a lōkacin da muna yara! Tūrawa suna kiransa da “*shooting star*” ko “*meteor*”, amma a larabce “Shihābun” Allah Ya kira ta.

Allah (SWA) Yace:

Lalle Mū, Mun k̄awatār da saman dūniya da wata kawa (kwalliya), watau taurāri. Kuma sunā tsari daga dukan Shaidan mai tsaurin kai. Bā zā su iya saurāre zuwa ga jama'a (Malā'iku) mafi dāukaka ba, kuma anā jīfar su (da shihābun) daga kōwane gefe dōmin tunkudewa, kuma sunā da wata azāba tabbatacciya. Fāce wanda ya fizgi wata kalma (daga zancen malā'iku), sai yūla (*shooting star*) mai haske ta bī shi (ta kōna shi). (37:6-10)

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ (16) وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ
(17) إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ (سورة الحجر)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Bayan da Allah (SWA) Ya sanya taurārin jifan shaidānu (masu satar saurāren maganar Malā'iku) shaidānu sun cika da māmāki! Suna hirā sukace: A!

وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا (8) وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ
لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا (9) وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي
الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا

"Kuma lalle ne mū mun nemi (hawan) sama, sai muka, sāme ta an cikata da tsaro mai tsanani da kuma yūlāye (*taurārin shooting stars*)."
"Kuma lalle ne mū, (a baya) mun kasance muna zama daga gareta, a wurāren zama dōmin saurare (na maganar Malā'iku). To wanda ya yi saurāre a yanzu, zai sāmi yūla (*shooting star*) mai dāko dōminsa."
"Kuma lalle ne mū (munyi māmāki), ba mu sani ba, shin sharri ne aka yi nufi ga waƙanda ke cikin kasa (bōkāye da masu neman sanin gaibu), ko Ubangijinsu Yā yi nufin shiriya (ne) a garesu ne?" (72:8-10)

Wallāhi Ubangijinsu Yayi nufin shiriya ne a garesu. Wannan littafin ma nufin shiriya ne da Ubangiji Ya yi a gare su da mutane bāki ɗaya. Allah (SWA) Yasa su fahimta!

FASALI:

7.1 Dūniyar wata da yān sama jannati (astronauts).

A gaskiyar magana, babu wata dūniya ta daban da Allah (SWA) Ya halitta a wani wuri na daban. Burujai ne kawai (Masauƙai) na wata da magūdānar rāna da Allah (SWA) Ya halitta.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (38) وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَا مَنَازِلَ حَتَّى
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

Burujai guda gōma sha biyu ne! kowane bayan kwana talatin (30 ko 29) wata yana canza Buruji (manāzil), haka abin yake tun farkon halittar dūniya!

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ...

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lallai ne kidāyayyun watanni a wurin Allah watā gōma shā biyu ne a cikin Littāfin Allah, **(tun)** a Rānar da Ya halicci sammai da kasa, daga cikinsu akwai huɗu māsu alfarma. Wannan ne addini madaidaici, Sabōda haka kada ku zālunci kanku a cikinsu... (9:36)

A mahangar *Astronomers* (masu binciken sandararrun halittun da suke sama), bayan rāna da wata, akwai manya-manyan masaukai masu kama da dūniya da aka musu sūna da *Mercury*, *Venus*, *Earth*, *Mars*, *Asteroids*, *Jupiter*, *Saturn*, *Uranus*, *Neptune*, da *Pluto*.

A nāsu tunānin, dukkan waɗannan dūniyōyi (guda goma) suna kewayaya rāna ne sannan wata kuma yana kewayaya dūniyar da muke ciki. Amma a wajen *Astrologers* (Tūrāwan kirdādon sanin gaibu), rāna da wata duka taurāri ne sannan kuma akwai Burujai (*Zodiac*) guda gōma sha biyu (12).

Shi wata, ba wani girma ne dashi wanda za a hau a kafa tūtōti ba! Kuma kō da mutāne sun sāmu damar hawa zuwa sama, to bā zā su wuce yanda shaidānu suke zuwa satar saurāre ba. Ai mafi yawan hatsabībanci shaidānu suke kōyar da mutāne.

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا

"Kuma lalle ne shi wasu maza daga cikin mutāne, sun kasance sunā neman tsari **(na taimako)** da wasu maza daga cikin aljannu, sabōda haka **(mutanen)** suka kāra musu girman kai **(a aljannun)**." (72:6)

Cikin watanni biyu da suka gabāta, wassu sunyi rubūtu akan karyar zuwa wata da suke zargin NASA (Amurka) da shiryawa. Sunyi bayānin cewa akan shirya dūniyar watan ne a *computer* da fasaha irin ta *chroma key* da sauransu sannan a fitar da *film* dīn a mutanen dūniya. Sun kuma bayyana cewar asīrin karyar zuwa dūniyar wata ne yake tōnuwa. Dūba kārīn bayani a wannan shafin: [How Could the Moon Landing Be Faked?](#)

7.1.1 Mutum-mutumī da taurāron ɗan-Adam (*Robotism and Satellites*).

Kasancewar an lūra komai nisan jifa kasa yake fādōwa, akwai wani fili a sararin samāniya *ionosphere* mai dāwo da iskar maganganun rediyo (*Radio (electromagnetic) waves*). Idan aka harba lābārai daga rediyon BBC zuwa sama, a can *ionosphere* ne zai jūyo ya watsu zuwa kasāshe daban-daban. To sai dai *ionosphere* tana shanye karfin lābarun rediyo da ake aikawa sama, sabōda haka ne aka kirkiro dabarar taurāron ɗan-Adam (*satellite*) wacce za ta zauna a sama tana aiki fiye da na *ionosphere*.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Ita satellite, ana harbata sama ta riƙa yāwo a can sabōda kar ta fādo. Aikinta shine tana karbar iska mai dāuke da bayanai (na rediyo, TV, GSM da sauransu) sannan ta ƙara musu karfi (amplification) kafin ta jefasu wassu ƙasashen na daban. Satellite tana amfani da hasken rana ne (solar) wajen sarrafa kanta da zirga-zirgar yau da kullum. Rōka (Rocket) ita ce ake harbawa takai satellite can sama. Kuma kar ka manta, fasahar ilimin alkaluma ne yayi satellite gaba dāyanta!

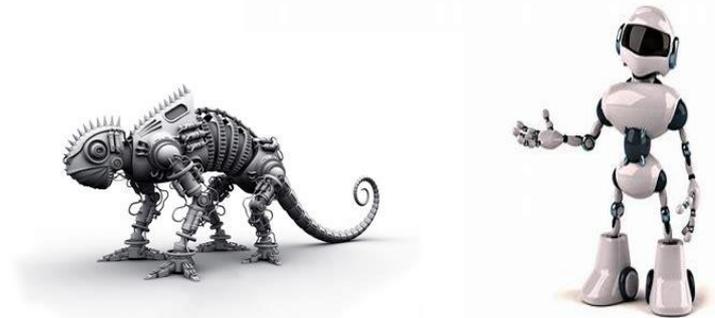

Rōka (Roket)

Taurāron ɗan-Adam (Satellite)

Robot shīne duk wani inji ƙirar gaɓōbin ƙarfe (ko na rōba da itāce) wanda aka haɗashi da kāyan wutar lantarki kuma yake aiki irin na mutāne. Robot mai siffar gunkin mutum shi aka fi sani da robot na asali (mutum-mutumi). Ana yin amfani da robot kwarai wajen sama-jannati da sauran ayyukan hatsari ko waɗanda ake son aikinsu ya kasance da sauri, har ma da kayan wasan yara!

ROBOTS

7.2 Geography: Fannin ilimi ne da ya ƙunshi nazarin mutum da dūniyarsa (man and his physical environment). A abubuwan da suka shafi sama, geography yana nazarin yanayin tsakanin sama da ƙasa (atmosphere) da girgije (clouds) da duwātsu da ma'ādanai da aka gina masaukan watā da su (gami da taurāri)!

Mahangar geographers irin ta Astronomers ne–dūniyōyi tara masu dāwāfin (kewayar) rāna– amma wajen lūra da yanayin girgije da iskōkin da ke kaɗashi, masana geography sun yi bayānai masu yawa.

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Lūra da sararin samāniya, shekaru arū-arū, yasa masana geography suka fahimci siffōfin girgije kala-kala suka sa musu sūna: kulun-manimbus (*Cumulonimbus*), kumulus da sauransu.

Lūra da girgije (na tsawon shekaru) yasa masana *geography* kan rarrabe hadarin kākā (kaka'a) da hadarin dāmīna har a tsammaci ruwa daga garesu. Tsammanin ruwan sama daga nau'ikan hadari (girgizai) ba sābon abu bane.

A lōkacin da Ādawa suka ki musulunta, Allah (SWA) Yayi nufin hallakā su, sai suka ga wata Iska mai duhu kamar hadarin “*kulun-manimbus*”.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ

To, a lōkacin da suka ga azābar (**iskar**), kamar hadari (**irin nau'in “kulun-manimbus” yana**) mai fuskantar rāfukansu, suka ce: "Wannan hadari ne mai yi mana ruwa. (Annabi Hūdu yace): Ā`a, (**ba hadarin ruwā bane**) shī na abin da kuke neman gaggawar saukarsa ne; Iska ce (**zur**), a cikinta akwai wata azaba mai radafī. (46:24)

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ (7) فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ؟

(Allah) Ya hōre ta (**iskar mai tsananin sauti**) a kansu, a cikin dare bakwai da yini takwas biye da jūna, sabōda haka, (**sai gāshi**) kana ganin mutāne a cikinta kwance kamar sū kirāruwan dabīno ne, wadanda suka fādī. To, kō kanā ganin abin da ya yi saurā daga cikinsu? (69:7-8)

Sabōda haka shī tsammanin ruwan sama a lōkacin da aka ga wani hadari ba kamar tsammaninsa idan anga wani taurāro ya bayyana bane! Tsammānin ruwan sama sabōda kāmawar taurāro kafirci ne amma tsammaninsa idan anga bakin hadari mai walkiya ba laifi bane, sabōda Allah (SWA):

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

Shī ne Wanda Yake nūna muku walkiya dōmin tsōro da tsammāni (na ruwan sama), kuma (Shī) Yake kāga halittar girāgizai māsu nauyi (irin su “kulun-manimbus”). (13:12)

7.2.1 *Weather forecast* (Harsāshen yanayi) irin na masana *geography* na ranar da ake ciki (idan an hangi haduwar hadari ta *satellite* da sauransu) ba laifi bane (kamar irin tsammānin da naye bayani ne), haka kuma tsammanin wani abu na dāmīna da hanyar lūra da kadāwar iska.

Cikin dukkan wadānnan bincike na *geographers*, ka ce:

1. Halittar sammai da kasa (*Religion geography*).
2. Sābāwar dare da yini a kasāshen dūniya (*Geography of Time Zones*).
3. Teku da tsibiran cikinta, iska mai kadā jiragen ruwa (*Oceanography*).
4. Ruwan sama da irin yadda yake hadā dāji (*Natural Afforestation*).
5. Jūyāwar iskōki da girgije tsakānin sama da kasa (*Atmospheric circulation*).
6. Duhuwar wurāren zama *Ecosystem*.

Ga dukkan wadānnan akwai abubuwan lūra ga wanda yake yana da hankali da tunāni.

Allah (SWA) Yace:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ
بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا
مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ

Lalle ne, a cikin halittar sammai da kasa, da sābāwar dare da yini, da jirāge wadadanda suke gudāna a cikin teku (dauke) da abin da yake amfānin mutāne, da abin da Allah Ya saukar daga sama daga ruwa, sai Ya rāyar da kasa da shi a bāyan mutuwarda, kuma Ya wātsa, a cikinta, daga dukan dabba, kuma da jūyāwar iskōki da girgije hōrarre a tsakānin sama da kasa; hakīka, akwai āyōyi ga mutāne māsu yin hankali. (2:164)

TABBAS!

Lalle ne, a cikin halittar sammai da kasa da sābāwar dare da yini akwai āyōyi ga ma’abūta hankali. (3:190)

TSĀFI. BŌKANCI DA MAITA NA DĀ DA NA YANZU

...har sanda asuba ta gabāto, Manzon Allah (SAW) yana kūka a cikin sallar dare! Bilālu yace: Ya Rasūlullāhi! Me zai sāka kūka alhāli Allah Yā gāfarta maka abinda ya gabāta da wanda ya rage? Manzon Allah (SAW) yace Haba Bilālu, me ze hanāni kūka Allah Ya saukar a cikin wannan dāre:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِأُولِي الْأَبْصَارِ

Lalle ne, a cikin halittar sammai da kasa da sãbãwar dare da yini akwai ãyõyi ga ma'abũta hankali. (3:190)

Tur da mutumin da ya karanta wagga ãya bai yi tunãni a cikin ta ba. (na kimiyyar science da take dauke da shi)

(Sahihun)

تَفَكَّرُوا فِي خَلْقِ اللَّهِ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي اللَّهِ

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ (20) وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

Kuma a cikin kasã akwai ãyõyi ga mãsu yakĩni. Kuma a cikin rãyukanku (akwai ãyõyi). To, bã zã ku dũbã ba? (51:20)

Tabbas a karan kan mutum akwai anatomy na ban mamaki! Bari mu dawo daga hũtun rabin sã'a, in sha Allahu sai mu dũba:

HUMAN ANATOMY

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ (180) وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ (181)
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ